ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă

■ Anul XXI (LV) ■ Nr. 3 (465) ■ Martie 2021 ■ 5 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Le studio aux oiseaux © Sarah Moon

PRINTEMPS DES POÈTES

LE DÉSIR

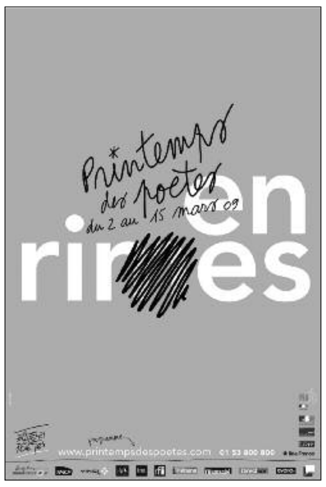
23e PRINTEMPS DES POÈTES

DU 13 AU 29 MARS 2021

Soutenu par

GOUVERNEMENT
Liberté
Égalité
Fraternité

Afișul Festivalului Internațional PRIMAVARA POETILOR, ediția a XXIII-a, 2021

Festivalul „Primăvara Poeţilor”/ *Le Printemps des Poètes*

Anul acesta, între 13 şi 29 martie, are loc ediţia a 23-a a Festivalului „Le Printemps des Poètes”/ „Primăvara Poeţilor”, organizat în 40 de ţări francofone, inclusiv în România (din 2005 încoace, prin Institutul Cultural Francez). Un festival din care Centrul Cultural Piteşti, ca instituţie, şi revistele sale „Argeş” şi „Cafeneaua literară” au făcut, şi fac parte, începând cu anul 2006, organizând o multitudine de evenimente poetice.

Tema festivalului din acest an este „Dorinţa”, pornind de la versurile lui Fernando Pessoa: „Quelle profonde inquiétude, quel désir d'autre chose,/Autre chose qu'un pays, qu'un moment, qu'une vie,/Quel désir, peut-être d'autres états d'âme...”

Trei ani fără Sergiu I. Nicolaescu

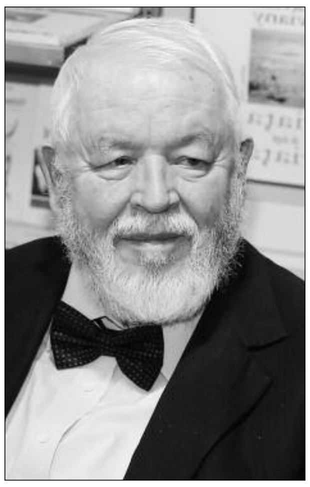
Sergiu I. Nicolaescu a fost cel mai longeviv conducător al revistei de cultură „Argeş”, din cei 55 de ani de existenţă ai acesteia, între ianuarie 1974 şi decembrie 1989. La 32 de ani (născut la 27 ianuarie 1942, la Tomşani, Vâlcea) a ajuns redactor-şef al revistei într-un moment de cumpănă, când scriitorii „localişti” câştigaseră puterea în faţa lui Gh. Tomozei, silit, vai, să plece, cel care nu îşi dorise decât o revistă de talie naţională, în care să primeze valoarea, nu adresa din buletin. Inteligent, ocolind vigilinţa partidului care avea nevoie de linişte pentru a construi blocuri şi uzine, nu să tot dea satisfacţie la veleitari, Domnul Sergiu a ştiut să îmbine „localismul creator” cu marea literatură. A nimerit „supapa” potrivită, ba şi-a permis luxul de a aduce la revistă tineri de mare perspectivă, precum Nicolae Oprea şi Călin Vlasie.

Istoria, după 1990, i-a fost nedreaptă. Dar a scris pagini de istorie la Facultatea de Jurnalism a Universităţii din Piteşti. Deşi grav bolnav în ultimii ani, nu şi-a publicat opera decât fragmentar („Solaritatea poeziei româneşti”, „Literatura română văzută de la Piteşti”, „Introducere în istoria culturii româneşti”, „Local şi naţional”, „Nostalgia universalităţii”, „Dicţionar subiectiv de literatură-Argeş” etc.). Tocmai îi recitesc un studiu din ianuarie 1974, despre literatura română a anului 1973. Am rămas şocat câtă viziune critică a avut! I-a identificat pe TOŢI cei care au contat şi au rămas – poeţi, prozatori, critici literari, dramaturgi!

S-a stins la 3 martie, în 2018, după o foarte lungă suferinţă... La înmormântare au fost câţiva scriitori, din păcate. L-am prăznuit, mai apoi, acasă la Călin Vlasie, cel pe care îl ajutase atât de mult în debuturile sale...

Remember

Omenia lui Mihail Diaconescu

Nu ştiu cine şi când va scrie adevărul despre scriitorul, esteticianul şi publicistul Mihail Diaconescu, deşi i s-au consacrat tomuri impunătoare, semnate de persoane importante ale culturii româneşti. Unii spun că toţi au exagerat, şi cei care îl apreciau, cât şi detractorii. Dar oricâte i se pot reproşa (din punctul de vedere al ideologiei literare promovate) primului redactor-şef al revistei de cultură „Argeş”, din 1966, revenit ca director între 2001-2003, un singur lucru nu i se poate lua: omenia, grija faţă de cei apropiaţi. Sufletul, adică.

La un an şi ceva de când lucram împreună la revistă (de fapt, am fost mai mult colaborator, îmi vedeam de articolele mele, deşi figuram ca redactor-şef, întrucât Mihail Diaconescu decidea totul), m-a lovit o boală soldată cu o operaţie grea. Ei bine, SINGURUL care m-a vizitat la spital, după operaţie, în afara familiei, îngrijorat de soarta mea, a fost Domnul Diaconescu! Nu am ştiut că vine, m-am trezit căutat. Era sincer îngrijorat. Pe lângă portocale şi banane, mi-a adus şi ultimul număr, pe decembrie 2002, al revistei „Argeş”. „Revista are nevoie de dumneavoastră, eu am nevoie de dvs, să vă faceţi bine, nu uit ce aţi scris despre Vladimir Streinu, despre academicianul Alexandru Surdu, care a fost încântat că l-a înţeles cineva!, îmi tot repeta. Şi o să vă faceţi bine!” M-a emoţionat profund, avea lacrimi în ochi...

Din fericire, eu am scăpat de cancer. Din păcate, Domnul Diaconescu a plecat dintre noi anul trecut, de Bunavestire...

Cineva, nu ştiu cine, ar trebui să iniţieze un volum de evocări despre Omul Mihail Diaconescu, poate chiar revista „Argeş”. Despre operă s-a tot scris, omul a rămas mereu în umbră. Era o enciclopedie vie, putea vorbi, realmente, ore în şir despre orice subiect din istoria literaturii, filosofiei, teologiei, sociologiei, esteticii, istoriei, orice. Nu plictisea, avea logică şi gândire dialectică. Ştia, ca şi Pico della Mirandola, totul despre orice şi ceva în plus. Şi, dincolo de toate, era de-o civilitate desăvârşită. Nu cred că a supărat pe cineva toată viaţa. Era un risipitor, de suflet, de spirit, de proiecte gigantice.

Din punctul meu de vedere, în răspăr cu toţi cei care i-au consacrat tomuri impozante şi l-au propus la Premiul Nobel pentru literatură sau l-au numit „Magul de la Vultureşti”, Omul Mihail Diaconescu a fost cu mult deasupra scriitorului. Un om adevărat, un român exemplar...

Rubrică realizată de JEAN DUMITRASCU

actualitate

Calinic Argeşeanul

Din frumuseţea lumii văzute

Spune celor tineri, dar şi celor care au trecut de multişor prin jugul acesta amarnic de turbulent, dar şi înălţător, deopotrivă, că este posibil să luptăm cu imposibilul.

Forţa de împlinire nu ne vine decât de Sus, de la Părintele Iubirii. Să-L rugăm să ne ajute, în cele mai mici şi mari lucrări, deopotrivă!

Vezi desluşit şi inima îţi spune, o simţi aceasta negreşit, când cineva te întâmpină cu dragoste sau o face doar din obligaţie sau respectând un protocol rigid. Se spune că după cum vei saluta, aşa ţi se va răspunde, fără să mai adăugăm că vorba curtenitoare – bunăvoitoare – şi salutul prompt nu costă nimic, dar sunt foarte frumoase. Cui cu drag salută, i se răspunde cu încântare.

Să te porţi ca un rege înseamnă să ai grijă cum păşeşti peste firul suav al ierbii, cum admiri o floare în soare, cum faci o bună lucrare, cum întâmpini pe cel asemenea ţie, cum cânţi slăvire Domnului, cum glăsuieşti cuvânt întru cuvânt rostit ca o sărbătoare, cum te rogi în cămăruţa ta, neştiut decât de Dumnezeul Iubirii!

Premisă şi concluzie? Să ne cuminţim în grabă! Să întrebăm pe Iisus: Doamne, în locul nostru, Tu cum ai proceda? Îndreaptă-ne, Doamne, cărările, că le-am greşit cam de mult! Nu ne lăsa la mintea noastră!

Neagoe Vodă Basarab, având această pregătire duhovnicească, această evlavie autentică, s-a gândit ca aici, în Carpaţi, să aprindă o lumină care să ţină multă vreme. Şi această lumină a sădit-o şi a zidit-o aici, la Argeş. Ca răspuns, să spune aşa, ca un vaiet, ca un strigăt, ca o rugăciune către Dumnezeu, o rugăciune deosebită, o rugăciune de foc.

Dacă vrem să fim împreună în Europa asta bătrână şi ştirbă, este bine să silim firea la educaţie şi delicateţe. Să stăruim a ne lumina pe dinăuntru şi pe dinafară. Stă în putinţa noastră! Nimic şi niciodată nu ni se dă peste noapte. Doar furtunile, uraganele, tornadele şi alte nenorociri vin fără efortul nostru, din slăbiciunile noastre păcătoase.

Nici măcar nu-mi place să aud, să fie folosit cuvântul smerenie aşa, oricum şi de oricine la adresa oricui. Smerit doar Iisus a fost! El rămâne în vecii vecilor, iar noi ne împărtăşim din această smerenie, din această jertfă, din această chenoză, din această coborâre a lui Dumnezeu aici, pe pământ. Să ne mulţumim cu această mare bucurie fără margini de a ne împărtăşi din chenoza, din smerenia lui Iisus Hristos!

Primejdioasă această libertate a omului, fantastică această stare, care duce pe om de-şi pierde minţile. De ce să nu recunoaştem?! Pentru că de liberul arbitru se foloseşte omul în varii situaţii, şi materiale, şi spirituale, şi economice, şi duhovniceşti.

Gheorghe Grigurcu

„Imprevizibilul pasional”

■ Senectute. Crescînda amenitate față de noi a lucrurilor, poate pentru că nu le mai suspectăm, le selectăm tot mai rar, lăsîndu-ne în fluxul discret al unei predestinări comune.

■ „Starea de bine?” Vitalitate, evident, dar una puțin conștientă de sine, oarecum suspendată. Iluzie a unui vid ocrotitor al ființei.

■ „Oamenii se disting prin ceea ce arată și se aseamănă prin ceea ce ascund” (Valéry).

■ Senectute. Coincidențele pe care se întîmplă să le întîlnești între scrisele tale și ale unui Celălalt, iritante firește, dar și, pe deasupra scrupulului posesiv cu a sa reflecție publică, un mod de spontană confirmare.

■ „Ei, da, zeci de ani trecuți de la sfîrșitul războiului! De necrezut! Să ne-o spunem cu toții... Facem totul ca să treacă timpul; să facem totul ca să nu treacă... Nu așa de repede... Nu așa de repede. Cînd te plictisești, timpul trece încet; da, orele sunt lungi, dar la sfîrșitul zilei îți dai seama că ea a trecut repede, că a reintrat în accelerație. Proust, Valéry, Gide, Joyce, Valery Larbaud, Kafka, Faulkner: autori deja foarte vechi. Am impresia că am intrat în Antichitate. Mai sunt douăzeci de minute pînă la masă. Să am cel puțin timp să citesc articolul început într-un hebdomadar...” (Eugène Ionesco).

■ Din nou gelos pe tine însuți, cel care ai scris cutare și cutare pagini.

■ Tripofobie: oroare de surafețele neregulate.

■ Metafora, stilul pot suprima *dispoziția* lirică nonverbală, ipostază existențială, altfel spus creația ce încă nu s-a născut, aidoma unui foetus. Și se întîmplă nu rareori.

■ „Nu știu dacă ați cunoscut acea mulțumire adîncă a oricărei ființe în fața unui pahar de vin german băut cu înghițituri mici, între două fumuri de pipă, la han. Farmecul e dat de plăcerea gustului și mirosului, de lentoare și de o anume forță a spiritului concentrată într-o dorință sau un vis. Vinul suab îmbată pe nesimțite, e mai puțin o febră și mai mult o jubilare bonomă care începe în inimă și se mărginește să încetinească ușor ideile. E o înduioșare plină de forță și demnitate. (...) Te simți foarte aproape de tot ce există mai pur în natură, iar feluritele plăceri și pofte care se nasc sunt parcă sanctificate” (Denis de Rougemont).

■ Scriptor. Expresia e în sine un sacrificiu adus misterului.

■ Imprevizibilul putînd fi pasional cum o relație ilegitimă cu o femeie.

■ Orice așteptare are un rezultat, fie și cel al zădărniciei sale, ceea ce nu e puțin lucru în economia intimă a raporturilor cu Destinul. Poate chiar mai mult decît am putea crede.

■ Unele înfrîngeri ești dispus a ți le recunoaște, altele nu. O înfrîngere învăluită în irațional s-ar putea s-o treci cu vederea.

■ „Eu cred că nimic nu e mai periculos decît re-amintirea. Cînd mă gîndesc la o anumită împrejurare de viață, ceea ce îmi apare în minte e că ea a încetat să existe. Se spune că despărțirea aprinde iubirea, ceea ce este adevărat, dar ea face acest lucru într-un mod poetic. A trăi în amintire este cea mai perfectă modalitate de a trăi care se poate imagina. Amintirea liniștește într-un mod de care realitatea nu e în stare și este impregnată de o seninătate pe care n-o posedă aceasta. Orice eveniment de care ne amintim a intrat demult în eternitate și nu mai prezintă interes pentru timpul de față” (Kierkegaard).

■ Senectute. Mai curînd renunți la tine astfel cum ești în prezent decît să renunți la cel care-ai fost, acum tot mai retras în partea ficțională a amintirii.

■ Un gen de glorie. Succesele nu sunt în fond ale autorului X, ci ale elogiilor ce i se adresează în flux continuu.

■ Uneori te resemnezi după ce ai pierdut, totdeauna după ce ai cîștigat.

■ Senectute. Pînă și evidențele se întîmplă să nu se mai confirme.

■ Citesc și recitesc și nu-mi vine a crede ochilor: „Cîștigul cel mai mare, oferit prin mutarea mea la Academia de Studii Social-Politice, consta în deconectarea cerebralității și emotivității mele de la «universul politic» al C.C.-ului, de la rutiniera muncă de birou, de la fierberea pragmatică în mărunte «imperative» zilnice. A survenit o eliberare a minții din dependența față de cazanul autorității (...) Am putut să-mi organizez astfel programul zilnic și, poate cel mai important, am scăpat de obligația, atît de grevantă, de a-i redacta lui Nicolae Ceaușescu principalele «ieșiri în public»”. Emitentul acestor vorbe e însuși Dumitru Popescu, da, Dumitru Popescu-Dumnezeu. Regretabil că nu se mai află în viață un Leonte Răutu care, foarte posibil, i-ar fi ținut companie...

■ Prostioară comisă nu o dată de indivizii *interesați* prin natura lor, cu astuții și ascunzișuri, însă neașteptat de imprudenți. Una categorică: lipsa de cuvînt. Cum să le mai respecți *interesul* pe care ți-l vîră sub ochi?

■ Senectute. O seamă de cunoștințe au plecat deja *dincolo*, anul acesta, chiar înainte de Paști. Executînd cumva o mișcare teatral-familiară, o firească ieșire din scenă precum dintr-o odaie de acasă. Nu aștepți neapărat revenirea lor prin ușa rămasă întredeschisă, dar nici nu te gîndești la moarte. Ignori calendarul. Consulți ceasul.

■ Senectute. Priviri printr-un ochean întors. Venerabilii mei contemporani, de 60, 70 de ani, îmi par acum niște tineri...

■ Un fenomen uluitor se petrece de două ori pe an în Coreea de Sud. Pentru o perioadă scurtă de timp, de numai cîteva ore, o limbă de pămînt lungă de aproape trei kilometri se ridică deasupra mării între insulele Jindo și Modo. Mii de oameni se înghesuie spre a păși pe podul de pămînt, precum evreii lui Moise din Biblie.

■ Senectute. Viața tot mai jenant abreviată. Ca și cum, invitat la masă de o mare sărbătoare, ți s-ar oferi doar o gustare frugală.

■ Timpul, dramatic prin simplul fapt că există.

■ „Victor Hugo și mulți alții au văzut în copil un înger. Cînd el trebuie văzut feroce și infernal. De altfel, literatura despre copii nu poate fi reînnoită decît situîndu-te din acest punct de vedere. Trebuie să sfărîmăm copilul-acadea pe care diverșii Drozi i l-au dat pînă acum publicului să-l sugă. Copilul este un mic animal necesar. O pisică e mai omenoasă. Nu copilul care spune năzdrăvănii, ci acela care își înfige ghearele în tot ce i se pare fraged. Preocuparea continuă a părintelui o să-l facă să și le retragă” (Jules Renard).

■ Renunți mai ușor la ceea ce ai realizat, decît la ceea ce n-ai izbutit a realiza, deoarece factorul secund răspunde în misterul increatului.

■ Să existe o rivalitate între memorie și amintire? Amintirea tinde spre o ficțiune similiestetică, memoria e nu o dată de un realism sfidător. Se întîmplă uneori ca memoria să pună, fie și din greșeală, un strop de noroi pe imaculata amintire. Un mic detaliu, o nimica toată, care însă, din păcate, riscă a rămîne pentru totdeauna.

■ Cine a spus: „Femeia nu este inferioară bărbatului, nu îi este nici superioară și cu atît mai mult nu-i este egală”?

■ A.E.: „Subiectul unei posibile (și dezirabile) teze de doctorat, intitulate Istoria lingușirii la români. Un eventual moto: «Cu iaurt, cu gogoșele, te făcuși vornic, mișele»”.

■ A.E.: „Alt subiect nu mai puțin palpitant pentru o teză de doctorat: Istoria plagiatului la români. De la Caion încoace...”.

■ „Europeanului corcit – în general, un plebeu destul de respingător – îi trebuie neapărat o costumație; el are nevoie de istorie ca de o garderobă. Desigur, el bagă atunci de seamă că nici unul dintre costume nu i se potrivește pe trup – și le tot schimbă. Să examinăm secolul al XIX-lea sub aspectul acestei schimbări rapide a preferințelor legate de diverse mascarade stilistice; fără a uita clipele în care ne apucă disperarea că «nimic nu ne cade cum trebuie». (...) suntem prima epocă studioasă în privința «costumelor»; mă refer la sisteme morale, articole din profesiunea de credință, gusturi artistice și religii; suntem pregătiți ca nimeni alții în istorie pentru un bal mascat în stil mare, pentru cele mai spirituale hohote de rîs în atmosfera exuberantă a unui carnaval, pentru culmea transcendentală a imbecilității supreme și a ridiculizării lumii în maniera lui Aristofan. Poate că tocmai aici descoperim domeniul propriei *inventivități*, acel domeniu în care pînă și noi mai putem fi originali, eventual ca parodiatori ai istoriei universale și ca bufoni ai lui Dumnezeu – chiar dacă nimic din prezent n-are viitor” (Nietzsche).

■ Te obișnuiești, dacă e cazul, și cu ceea ce nu poți cunoaște, cu un necunoscut care-ți devine familiar, chiar simpatic, aidoma unui animal din preajmă. În limitele unui bun simț respectat și de o parte și de alta.

■ Memoria reflectă relațiile ființei cu fețele lumii, amintirea reflectă fețele ființei în relațiile cu sine.

■ Memoria, o stare confuză, îndărătnică în primitivitatea sa, ce nu acceptă nici un factor formativ, amintirea în schimb, prin rigoarea sa inaparentă, educîndu-se pe sine însăși.

■ „Pentru a salva planeta trebuie, mai întîi, să protejăm/salvăm aceste nouă specii vitale: albinele, rechinii, ciupercile, liliecii, viermii din sol, furnicile, recifurile de corali, fitoplanctonul (planctonul format din plante acvatice inferioare) și cyanobacteria (algele albastre-verzi). Cît de umile sunt unele dintre speciile care întrețin viața!” (**Dilema veche**, 2020).

■ A fi artist înseamnă a șlefui cu bună credință o suprafață pînă cînd aceasta începe a reflecta adîncimile lumii.

■ „Sunt foarte puțini spaniolii, mai cu seamă spaniolele, dotați cu curiozitate, și e greu să găsești pe cineva care simte apetitul de a ieși în viață pentru a vedea ce este sau ce poate fi cu ea. E curios să asiști la o reuniune de «societate» la noi în țară: lipsa de vibrație în dialog și în gesturi revelează mai curînd că te afli între oameni adormiți – biologii numesc *vita minima* toropeala hibernală a anumitor specii – , care nu pretind nimic orei ce trece și nu așteaptă nimic unii de la alții, după cum nici de la existență în genere. Din punctul meu de vedere este imoral ca o ființă să nu se străduiască să-și facă fiecare clipă din viață cît mai intensă cu putință” (Ortega y Gasset).

■ La cabinetul medical veterinar, un domn între două vîrste: „Cel care nu iubește animalele este un om rău. Cel care iubește animalele îți dă speranțe”. Ce fel de speranțe, îl întreb. „Indiferent. Speranțe”.

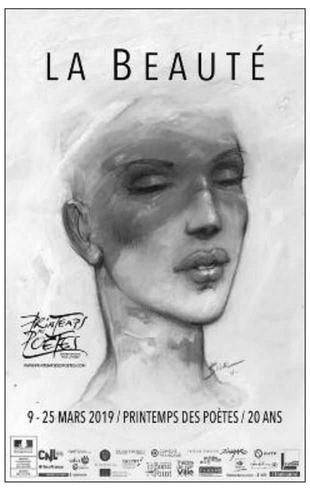
■ În scenariul său rezonabil, eternitatea ar trebui totuși să-și asume o vîrstă. Vîrsta în care ne-am regăsit în cea mai mare măsură.

■ Acidul din stomac este atît de puternic încît poate descompune ramele de ras făcute din oțel.

■ A.E.: „În clipele de calm, cînd orice tendenționism neavenit dispare, nu-ți simți oare uneori senectutea ca o persiflare a celorlalte vîrste? Ca o ironie totuși reținută pentru a nu-ți crea dificultăți? Ai trăit, ai putea spune, inclusiv pentru a putea lua peste picior anii ai tăi mai îndepărtați cu ale lor nenumărate slăbiciuni, derive, gafe”.

■ „Dreptatea lui Dumnezeu, oamenii nu o știu – și nici n-o pot ști. Le este accesibilă, aici, numai cea omenească. Și nici nu se cuvine să pretindă a crede că pot sesiza dreptatea divină, consecința ineluctabilă a pretenției acesteia nesăbuite fiind întotdeauna catastrofică. Se cuvine însă ca ei să aplice, să se străduiască să aplice neîncetat dreptatea omenească - știind bine că ea nu este totuna cu dreptatea divină. În acest sens cred că trebuie înțeles și Montaigne: *Il faut sobrement et mêler de juger des ordonnaces divines.* (Formulare, desigur, echivocă, dar nu neapărat sceptică ori atee, ci ortodoxă: singurul drum ce ne este deschis e al dreptății omenești, pe acesta să mergem.)” (N. Steinhardt).

■ Poți fi necredincios în nenumărate feluri, poți fi credincios în nenumărate feluri.

■ „Să luăm bine aminte: cine-i cere lui Dumnezeu haruri legate de temporalitate, nu poate avea decît haruri cu caracter de temporaritate” (Monseniorul Ghika).

■ Nu o dată bucuria își găsește mai greu termenii. E timidă, pudică. Suferința în schimb se poate exprima direct, cu un exhibiționism dur, cu un soi de nudism provocator.

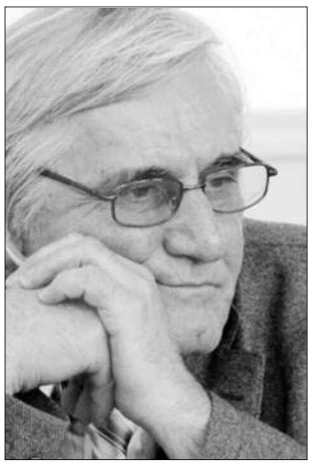
■ „Între București și Timișoara trenurile fac azi zece ore pe 533 de kilometri. În 1939 făceau, pe aceeași rută, nouă ore și 17 minute. Dacă mai zice cineva că trăim în epoca vitezei, trimiteți-l la gară” (**Dilema veche**, 2020).

■ Obișnuita preumblare prin pădure cu cățelul Mișu. O zi atît de lîncedă, de mornă, încît am crezut că e duminică. Dar e o miercuri.

■ Apa are tristețea congenitală a oricărei oglinzi.

jurnal

Nicolae Oprea

Poezia Victoriei Fonari creează impresia unui conglomerat de stări lirice şi idei reunite în funcţie de capriciile inspiraţiei. Planând între real şi ideal, eul poetic multiplicat în oglinda timpului alcătuieşte scenarii imagistice din fragmente nefinisate de gândire poetică. Metamorfozele eului se reflectă, astfel, într-un registru compozit al rostirii poetice.

Cronica întârziată

Lirismul feminin între natură şi cultură

Rareori lirica feminină din Basarabia a trecut graniţa Prutului spre a fi integrată firesc în poezia românească. Mai ales creaţia tinerilor poeţi din aşa-numita generaţie douămiistă. Din diverse pricini, ce ţin de mentalitate şi de comunicarea culturală discontinuă. Este şi cazul Victoriei Fonari, care s-a remarcat mai degrabă în exerciţiul criticii literare. A debutat în poezie cu volumul *Zbor în antiteză* în anul 2000, urmat pe aceeaşi filieră de *Sarea pasiunii* din 2005. Fluxul editorial se întrerupe câţiva ani, timp în care poeta s-a dedicat cercetării ştiinţifice de tip universitar, publicând studii monografice despre *Hermeneutica literară* şi *Proiecţii ale mitului* în creaţia unor poeţi contemporani din Republica Moldova. Şi-a susţinut doctoratul şi a ajuns conferenţiar la Universitatea de Stat din Chişinău. Revine în circuitul editorial în anii 2012-2013, când publică primele culegeri poetice în România: *Aleile de corali* (Alba Iulia) şi *Umbra fulgului* (Galaţi). Iar în 2016 realizează o micro-antologie bilingvă, *La marginea absolutului/ Au bord de l'absolu*, prilejuită, după toate indiciile, de participarea la Târgul Internaţional de Carte de la Paris.

În anii din urmă, publică alte două culegeri de poeme substanţiale la edituri de dincoace de Prut: *Atingeri de aripi* (Ed. Ateneul Scriitorilor, Bacău) şi *Fericirea din clepsidră* (Ed. PapiruS Media, Roman). Victoria Fonari reuneşte în aceste grupaje poeme de o mare diversitate compoziţională, cu tematică la fel de diversă, prioritare fiind tema timpului (etern/ efemer) şi a iubirii, în genere. Stările lirice definitorii ţin de confruntarea dintre natură şi cultură în configurarea imaginarului poetic neocolit de antiteze. În poemul care deschide volumul *Atingeri de aripi*, *Apusul răsărit*, este conturată despărţirea de peisajul natural prin existenţa adaptată a subiectului liric în priveliştea urbană industrializată ce determină înstrăinarea: „Viaţă!/ O fisură din asfinţit mă leagă de univers/ îi simt pulsul cu privirea/ ratăm mereu asfinţitul din lipsă de... timp/ Câte ne spune coroana ce apune/ jocul de culori, foşnetul de frunze/ liniştea de nori. Parcă grăbiţi/ Nu vedem soarele, cerul, norii/ lucrurile importante azi sunt pustii /.../Viul e pentru admiraţie/ Câte tablouri neglijate de noi/ munţii pictaţi de raze/ casele printre străzi – stânci sclipitoare/ în deşertul industrial fiinţe automate/ Se bat pentru parcare.../ Dezumanizare/ printre razele de soare." În contrapondere, cele mai multe poeme din ciclul *Sculpturi din lacrimi* sunt consacrate iubirii filiale faţă de părinţii trecuţi în neființă, în confesiuni pline de afecţiune şi nostalgie: *Ochii dulci ai mamei*, *În bucuria de a o şti pe mama alături*, *Durerea din fiecare zi*, *Viaţa din patul morţii*, *Loteria 2015*, *Eterul de smirnă* ş.a. Registrul elegiac al evocării este strunit prin balansul dintre planurile fizic şi metafizic, ca într-un joc existenţial cu moartea: „Gândurile bat în geamul aşteptării mele/ Gândurile traversează strada/ Şi îmi alungă soarele/ Gândurile îmi vopsesc unghiile în culori/ Şi îmi lustruiesc privirea/ Gândurile fac ceea ce n-am îndrăznit ./ Te iau de mână, mamă, ne plimbăm./ Gândurile îmi spun ceea ce nu am reuşit/ Gândurile bat mingea şi mi-o aruncă/ O prind/ O aşez pe foaie/ Şi rostogolesc literele/ ca cifrele într-un bilet de loterie". (*Mamă, te ţin de mână*).

Sub auspiciile unei poetici a sincerităţii depline, Victoria Fonari identifică iubirea cu poezia. Poemul introductiv al celui de-al doilea volum, *Fosforescenţă cu peşti zburători*, poate fi citit ca o inedită artă poetică în acest sens: „Îmi doresc o poezie/ În care să-nflorească flori/ Să vină strugurii din soare/ Să poleiască totu-n jur/ Din miez de nucă/ Să se-audă note muzicale/ Şi stâncile să crească păsări/ Iar valurile să ne transforme/ În peşti zburători/ Pământul să ne sărute cu o ceaţă/ în care să ne regăsim pe noi/ Oglinda apei să ne-arate/ în picături eternitatea/ Şi noi prin ramuri dimprejur/ Să împărţim iubirea..." În altă parte, zborul poetic al visării - un laimotiv al creaţiei în cauză – este susţinut metaforic prin *Aripile cuvintelor limbii române*: „În vise zburăm,/ Dar uneori...în faţa altarului,/ Ne ridicăm din genunchi/ Şi ne simţim aripile! Poate e momentul/ Când îngerul ni le împrumută,/ Ca să înţelegem/ De câte am fi apţi/ Aripile noastre,/ În loc de pene au cuvinte,/ Din care ne citim sufletul/ În rostiri şoptite,/ În adâncimea limbii române." În concepţia originală a autoarei, existenţa cotidiană se transformă într-o *viaţă de poezie*: Fiecare zi multiplică în fiecare/ O viaţă de poezie/ Se aşează ca o eşarfă/ Din sunete/ Iarna se joacă cu umbra/ Iar noi creăm poezii/ Din carne şi scoici/ Ne dezvelim de moarte". Chemarea creaţiei devine sinonimă cu dorinţa de cunoaştere, amplificată prin recurs la mitologie: „Toţi muşchii frânţi/ corpul mi-e greu/ după lupta de gladiator/ M-am lupta cu soarele/ asemeni lui Phoebus/ mi-am ars pielea/ asemeni lui Icar/ mă descompun în durere/ Zborul de a descoperi mă cheamă/ îmi întind mâna/şi cuprind apa/ o dau la o parte/ Mă întind/ cresc/ şi corpul se regăseşte".

Cum se vede din *Fericirea din clepsidră*, călătoria, în geografia mai apropiată sau mai îndepărtată de origine, constituie pentru poetă un veritabil impuls creator. Numeroase poeme datate exprimă emoţii şi impresii amestecate în spaţiu şi timp, trăirile generate de privirea admirativă faţă de relicvele istoriei, care produce analogii în serie cu figurile mitologice. Transpare din poezia Victoriei Fonari voinţa de a crea în orice împrejurare, pornind de la un pretext recuperat din memorie. Confesiunea lirică este provocată în diverse situaţii şi locuri cu fond cultural: într-un muzeu, într-o cetate străveche vizitată, în cadrul unei audiţii muzicale sau al unui recital de poezie, chiar şi în timpul unei şedinţe cu scriitorii din Republica Moldova etc. Impregnată de patetism şi admiraţie este evocarea lui Grigore Vieru în câteva poeme, dintre care reţin *Trepte din versuri*: „Raze de soare/ Fug zglobii prin voci corale/ Versul trăieşte/ Ne urcă pe trepte/ Poeziile lui Grigore Vieru/ Sădesc flori/ Care trec prin zăbrele/ Prin poemele lui cuvintele limbii române/ (dor, doină, Meşterul Manole)/ Tresar în limbi străine." Din asemenea texte, ca multe altele risipite prin volume, deducem situaţia dramatică şi specificul literaturii române din Basarabia.

Într-un argument teoretic care deschide antologia româno-franceză *La marginea absolutului*, Victoria Fonari identifică specificul poeziei feminine în două arhetipuri opuse din mitologia greacă, Euridice şi Gorgona. Astfel, în lirica feminină generată de iubita lui Orfeu: „Cuvintele au forţa tăcerii, sunt încifrate, imaginile sunt alegorice, este poezia care înveleşte durerea, moartea, despărţirea." Pe când în poezia insuflată de meduză, eul poetic comunică direct „emoţiile stihiale": „Ura, dispreţul, sarcasmul sunt proprii acestui tip de poezii." În finalul analizei comparative percutante, poeta riscă să se autodefinească, regăsind în propria creaţie confruntarea dintre cele două figuri emblematice ale feminităţii: „Euridice este cea care încântă, tinde la viaţă, dar se află în umbră, permiţându-le să se manifeste altora, ea va păstra feminitatea ca sursă de inspiraţie. Meduza Gorgona este cea care neagă emoţia, pentru că a trăit deziluzia, a suferit disperarea totală, ea cunoaşte automatismul împietririi." Păstrând proporţiile, se poate spune că există, într-adevăr, câteva trăsături ce caracterizează confesiunea lirică a Victoriei Fonari. În privinţa Gorgonei, ilustrativ este un poem din *Fericirea din clepsidră*: „Gorgona/ Vrea să pietrifice poemele/ Din sufletele ce le rostesc/ Dar atinse/ Ele zgârie şi mângâie/ Şi îngerii nu mai ţin scuturi/ Ei strâng în mână cărţi/ Scrise în palme".

Poezia Victoriei Fonari creează impresia unui conglomerat de stări lirice şi idei reunite în funcţie de capriciile inspiraţiei. Planând între real şi ideal, eul poetic multiplicat în oglinda timpului alcătuieşte scenarii imagistice din fragmente nefinisate de gândire poetică. Metamorfozele eului se reflectă, astfel, într-un registru compozit al rostirii poetice. Cu riscul disipării lirismului autentic poeta din Chişinău alternează timbrul fantezist şi ludic cu cel retoric şi problematizant sau evocarea melancolică şi sentimentală cu ironia şi sarcasmul după principii morale.

Biblioraftul cronicarului:

Lucia Negoiţă, *Ademenirile. Poeme vechi şi noi*, Ed. eLiteratura, Bucureşti, 2020;

Simona-Grazia Dima, *Havuz, poeme*, Ed. TracusArte, Bucureşti, 2020;

Ioan Moldovan, *Viaţa fără lume*, Ed. Junimea, Iaşi, 2021;

Ion Cristofor, *O picătură de sânge/ Una gota de sangre*, versuri, traducere Mario Castro Navarette, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2019; **idem**, *Constelaţia poeţilor*, comentarii critice, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2020;

Iulian Filip, *Forme fixe şi libertăţi / viaţa şi genunchiul stâng*, Ed. Prut, Chişinău, 2021;

Mircea Petean, *Balade*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2021;

Nichita Danilov, *Omul din eprubetă*, roman, Ed. Polirom, Iaşi, 2021;

Florentin Sorescu, *Amaretto*, versuri şi proză, Ed. Brumar, Timişoara, 2020;

Radu Ciobanu, *Magia drumului*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2020;

Petre Gheorghe Bârlea, *Adevărul din călimară. Studii de literatură universală*, Ed. TracusArte, Bucureşti, 2020; **idem**; *Transfigurări. Eseuri de literatură română*, Ed. SemnE, Bucureşti, 2020;

Herbert-WernerMűhlroth, *Un tren în visul meu. Fuga mea din România comunistă*, pref. William Totok, trad. Andrei Zanca, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2020;

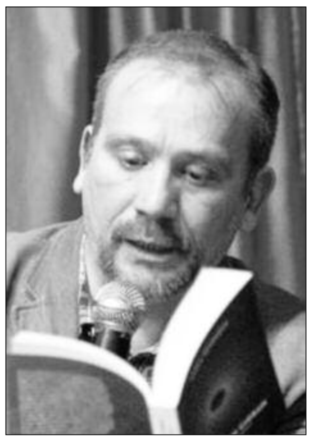
Hans Urs von Balthasar, *Dante. O interpretare estetico-teologică*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2021;

Caiete macedonskiene, vol. II, coord. Ion Munteanu, Ed. Eikon, Bucureşti, 2020; colaboratori: Ioan Lascu, Florea Firan, Tudor Nedelcea, Aureliu Goci, Lviu Ioan Stoiciu, Nicolae Oprea, Paul Aretzu, Ionel Buşe, Toma Grigorie ş.a.;

Constantin Stancu, *Personalităţi ale culturii româneşti*, fără editură, Piteşti, 2020.

Convorbiri literare, nr. 300 – aniversar, director Cassian Maria Spiridon, 346 pag.; cuprinde *Sumarul revistei* din anii 2012-2020 şi *Indice de autori* din ultimii 25 de ani.

Horia Vicențiu Pătrașcu

Admirația ca invidie transfigurată. Schiță a unei teorii a plăcerii

Când Platon vorbea despre iubire ca atracție a inferiorului față de superior – el definea de fapt, fără să știe, admirația. Desigur, multe iubiri au și o dimensiune admirativă – dar o asemenea dimensiune este secundară și de altfel poate lipsi cu totul. Iubirea față de o ființă inferioară este posibilă, dovadă că a putut fi concepută în creștinism – unde este o noțiune centrală. Chiar dacă nu se poate vorbi despre o inferioritate reală, substanțială, dat fiind că iubirea creștină este egalitaristă și „vede" în celălalt ascendența divină, totuși această „vedere" rămâne în mare parte una teoretică, deductivă, abstractă, devenind, probabil, doar în situații excepționale, o viziune directă, intuitivă. Iubirea creștină înseamnă să-l poți prelua în proiectul tău afectiv pe acela care se arată ca „ultimul om", ba chiar pe cel complet opus ție - „vrăjmașul". De altfel și experiența comună ne arată că iubirea este posibilă față de ceva inferior (iubirea copiilor de către părinți, iubirea față de animale, ba chiar iubirea față de noi înșine – ne iubim deși ne simțim inferiori în raport cu ceilalți sau cu „idealul eului": acel „însumi" pe care „eul" meu îl iubește este vulnerabil, slab, inferior – de unde lirismul autoreferențialității – în poezie, efuziune, confesiune.)

Admirația nu se poate îndrepta, prin definiție, decât spre ceea ce este superior. Atât admirația cât și invidia se întemeiază pe *sentimentul de inferioritate*. Cine nu se simte inferior nimănui nu poate nici invidia nici admira. Cuvântul Poetului: „N-admiram nimic, / fericit ca zeii, / doară singur eu / mă miram de mine." Zeii și Dumnezeu pot iubi muritorii, dar nu-i pot admira.

Fiindcă natura face economie de mijloace, e de presupus că admirația provine dintr-o deformare a invidiei – care este un sentiment primar, întâlnit și în lumea animală. De altfel, noi folosim în limbajul obișnuit formulări precum: „te invidiez pentru..." cu o semnificație pozitivă – unde invidia devine sinonim perfect al admirației, cuvântul „invidie" putând fi înlocuit cu „admirație".

De altfel originarea admirației în invidie poate fi demonstrată și de la capătul celălalt. Dacă persoana admirată nu este suficient de curtenitoare și prevenitoare față de admiratorul ei –sentimentul se poate desublima până la invidia primară... Admirația este în permamență amenințată de invidie, istoria consemnând nenumărate cazuri în care admiratorii devin, în cazul unei „deconspirări" publice a persoanei admirate, principalii ei detractori, exultarea lor semănând până la indistincție cu un urlet de eliberare, ca și cum, în ascuns, abia așteptau „dezvăluirile" degradante. Într-adevăr, cum ne învață Freud, un anumit disconfort este prezent în orice sentiment „pozitiv" – grație ambivalenței acestuia. În orice sentiment de iubire există și ură – pentru simplul fapt că obiectul iubit aduce atingere autosuficienței noastre narcisice. Tot astfel, în admirație – invidia iese la iveală cu prima – sau măcar a doua! – ocazie.

Convertirea unui sentiment negativ într-unul pozitiv – este un proces care a fost sesizat de mult timp. Cred că o asemenea observație a putut conduce la ideea că durerea este adevărata „substanță" a lumii psihice, plăcerile nefiind decât iluzoriile ei avataruri. Tot aici ar trebui căutată semnificația profundă a definirii plăcerii ca *legătură* – de la Buddha până la Giordano Bruno. Plăcerea este o legătură pentru că conectează un afect *negativ* cu o semnificație pozitivă – transformându-l astfel într-o trăire plăcută, agreabilă. Până și cel mai ordinar seducător știe că a trezi dragostea în sufletul unui om înseamnă a-l face să descopere dulceața suferinței.

Când elabora – cu un rar spirit de finețe – teoria privitoare la „metoda agoniei" – în care suferința putea fi, prin augmentare, transfigurată într-o trăire opusă, pozitivă – Emil Cioran se situa într-un asemenea șir de intuiții ce se întinde de la substanțialitatea budistă a suferinței până la ambivalența – freudiană – a afectelor.

Admirația este un asemenea exemplu de transfigurare. O transfigurare a invidiei, o invidie „pozitivă". Deși invidioasă, o maimuță face temenele în fața superiorului până la detronarea lui, ocazie cu care, fie că-i va lua sau nu locul, va cunoaște o exaltare... „demitologizantă", cu condiția ca propria ei poziție să nu fie astfel amenințată. Omul nu este departe...

(continuare în pag. 14)

C. Voinescu

Like Gramatica

DIN VORBĂ-N VORBĂ

BARBARISM

Când Negruzzi scria: *Sunt sigur că petiția ce v-a făcut era plină de barbarisme* – îi conferea ***barbarismului*** noima sa originară (latinescul *barbarismus*, franțuzescul *barbarisme*) de cuvânt împrumutat dintr-o limbă străină fără a fi necesar, neasimilat (xenism). În *Dicționarul etimologic român*, Alexandru Ciorănescu consemnează drept ***barbarisme*** vorbe precum: *a flata* (a măguli), *a foxtrota* (a dansa fox-trot), *garson* (ospătar), *tur* (ocol, învârtire), *a învagona* (a încărca în vagoane – în jargonul militar), iar Lazăr Șăineanu, în *Dicționar universal al limbii române* (prima ediție în 1896, republicat în 1995), dădea următoarele pilde de ***barbarisme***: *plirofarisi, audace, otnoșenie, ravaj, a antama.* Când un reporter de televiziune califică, azi, drept ***barbarism*** încăierarea cu săbii, bâte și pietre dintre două clanuri rivale, el dă vorbei, prin nepotrivită etimologie populară, tâlcul impropiu de ***fapte barbare***. Cuvântul potrivit contextului reportericesc ar fi fost, desigur, ***barbarie*** – *atitudine, comportare a unor oameni, dovedind lipsă de respect față de cultură și civilizație; cruzime, sălbăticie.* Tot Negruzzi zice: *Ciocanele spărgeau catacombele romanilor... iar cu piatra... pavau ulițile Galaților! Bietul meu arheolog încremeni la vederea unei asemenea barbarii.*

ANGLICISME

Statisticile lingviștilor relevă că domeniile comunicării, al publicității și al relațiilor publice „găzduiesc" cele mai multe *anglicisme/ americanisme*: ***outdoor, on board, copywriter, target, news, PR, Public Affairs, brand marketing communication, account manager, job description, print, brief, catering, duty-free, statement*** etc. Unii termeni străini sunt concurați încă de echivalentele lor românești: *target* – țintă; *E–jobs* – târg de locuri de muncă pe Internet; *advertising* – reclamă; *brand* – marcă; *advergaming* – publicitate prin jocuri. Multe anglicisme din sfera comunicării și-au format deja o familie lexicală, precum ***blog*** – jurnal on-line, ***blogger, blogging, blogosferă, fotoblog***. Au apărut chiar formații românești de tip familiar-argotic ca: ***a blogui, blogăreală***. În domeniile în care româna dispune de o terminologie proprie, evitarea romglezei ar fi posibilă: *channeling* – **canalizare**, **direcționare**; *follow-up* – **urmare, serial**; *hard news* – **știre șocantă**; *evergreen story* – **text atemporal**; *rating* – **evaluare, succes la public** etc. (v. Cristian Florin Popescu, *Dicționar explicativ de jurnalism, relații publice și publicitate*, București, Tritonic, 2002). Zice Bălcescu: *Ieremia-vodă... făcu știre cardinalului că Mihai-vodă voiește a intra în Ardeal.*

A UPDATA, A SHARUI

Multe dintre verbele preluate din engleză, trebuincioase sau nu limbii române, primesc sufixe de infinitiv, precum ***-a*** sau ***-iza***, corespunzătoare conjugării întâi: ***a printa, a scana, a updata, a performa, a accesa, a targheta; a sponsoriza, a accesoriza*** etc. Altora li se atașează sufixul de conjugarea a IV-a, ***-ui***: ***a sharui, a brandui*** etc., semn că româna este o limbă vie, dinamică, selectivă, care, în baza criteriilor sale gramaticale, asimilează și adaptează fonetic, morfosintactic și stilistic neologismele. Se întâmplă însă ca, din punct de vedere sintactic, de pildă, unele calcuri după construcții englezești să modifice semantica unor verbe românești: ***a opera zboruri, copii abuzați sexual, fotbaliști ofertați, a aplica pentru... a face sens...*** etc. Zice Andrei Pleșu: *Ce fac politicienii la televiziuni, cu limba română? O folosesc ca pe o bâtă, spun lucruri inadmisibile, atmosfera e de cârciumă de după mai multe țuici. Ce cred elevii care văd asta? Că dacă nu vorbești așa buruienos și bolovănos n-ai șanse să ajungi la vârf, la conducerea țării.*

SCOTCH sau SCOCI

Cât privește grafia unor anglicisme, mai ales a celor neconsemnate de *DOOM2*, aceasta cunoaște forme hibride, folosite arbitrar: ***voucher*** < englezescul vouch = a asigura, a garanta, a dovedi/ ***voucer***; ***advertizer***/ englezescul ***advertiser*** (agent de publicitate); ***yancheu/ yankeu*** <englezescul yankee; ***stewardésă*** (DOOM2)/ ***stewardeză***; ***bodigárd***/ ***bódyguard*** (DOOM2) < englezescul bodyguard. Unele diferențieri de scriere a anglicismelor nu modifică noima sau expresivitatea acestora***: golgeter/ golgheter; derby/ derbi; burger/ hamburgher; whisky*** (DOOM2)/ ***whiskey***. Același etimon englezesc transpus însă în grafii paralele, etimologică și fonetică, poate genera diferențieri semantice: ***scotch*** (whisky scoțian)/ ***scoci*** (bandă transparentă adezivă); ***site*** (pagină de internet)/ ***sit*** (arheologic); ***training*** (instruire profesională), des întâlnit în anunțuri publicitare/ ***trening*** (îmbrăcăminte de sport); ***speaker*** (președintele Camerei Comunelor din Anglia; președintele Camerei Reprezentanților din SUA)/ ***spicher*** (crainic la o stație de radio sau televiziune). Zice o gazetă: *Încet-încet, în urma importurilor masive de produse alimentare, limba română se va împopoțona, și ea, cu cuvinte yankee...*

NU MĂ RISC

Unele verbe manifestă, în limba română actuală, două tendințe opuse, numite de lingviști *reflexivizare* și *dereflexivizare*. Verbe, precum ***a conversa, a risca, a merita, a renta*** sunt active și tranzitive (acțiunea făcută de subiect are un obiect): ***EL*** merita ***PREMIUL*** cel mare. Numai că unii vorbitori le împing, împotriva normei, spre diateza reflexivă, care le este improprie: ***M-AM CONVERSAT*** *cu el la o cafea/ În cazul ăsta eu* ***NU MĂ RISC/ NU SE MERITĂ*** *să faci concediul acolo/* ***NU SE RENTEAZĂ,*** *dragă, această investiție.* Există, cum ziceam, și tendința opusă, de transpunere contextuală a unor verbe reflexive, prin formă și conținut, la diateza activă: *Omul acesta* ***A CHINUIT*** *mult*, în loc de ***S-A CHINUIT*** *mult.* Zice Rebreanu: *Ar risca să fie trimis în judecata Consiliului de Război, dacă s-ar afla.*

litere

Niculina Oprea

restul de viaţă
se trăieşte la maximum –
şopteşte vocea din spatele umbrei
acrobaţiile zilnice fac parte din existenţă
dincolo de oglinda apelor
nu îţi poţi permite salturi
nici înainte nici înapoi

NOUL BABILON

Noul Babilon
are şi el poarta lui
oglinda cerului poate reflecta
frăgezimea unui bob de rouă
în care lumina şi-a ascuns faţa
odată cu privighetoarea
care şi-a ascuns cântecul
pesemne
cohorta micilor epoleţi de tinichea
rămaşi fără sclipirile marilor epoleţi
se răzvrătesc aşa cum
se răzvrătesc peştii prinşi
în plasele pescarilor la lăsarea amurgului
când ortacii lui Dumnezeu
domolesc limbile focului
tulburând jarul fierbinte
cu un retevei găunos

la porţile noului Babilon
sub nuntirile ploilor din aprilie
nu se mai aud arborii crescând –
tot mai multe ploi acide
acoperă tunica timpului
apăsat de mirare –
sunetul unei viermuieli fără rost
umple de mâhnire zilele rămase
până la înnoire

DINTR-O BARCĂ ÎN ALTA

După ce şi-au devorat barcagiul
cum mai trec umbrele astea
dintr-o barcă în alta

cum se distrează ele dincolo
de mulţimea gălăgioasă
cum râd în hohote de cei
ce mai cred în patriotism

cum mai trec umbrele astea
dintr-o barcă în alta
fără să calce pe bulevardele
acoperite cu sticlă pisată –
bulevardele sunt venele oraşului
intoxicate cu lacrimogenele din 10 august
nu se ştie cine le va curăţa
când aburii alcoolului
din sângele unora
le-a împuţinat neuronii
pe când altora
le-au putrezit cuvintele
în ascunzătoarea limbii
cum se mai perie unii pe alţii
din zorii zilei până la naşterea
următoarei dimineţi

ce lume
ce lume de neînţeles
când gâşte leşeşti sunt medaliate
la conferinţele surdo-muţilor!

DE NERECUNOSCUT

Câţiva inşi
pe care îi credeam prieteni
despre care nu ştiam
ce suflete rătăcite sunt
au bătut la uşa casei mele
unora le-am deschis
altora le-am deschis uşa sufletului
fără să ştiu ce steluţe scapără
pe sub hainele lor second hand
ori pe sub haine atractive
asemenea poveştilor
pe care le inventau
ori le erau inoculate

chipuri cameleonice
despre care târziu aveam să aflu
că toată fiinţa le este încorsetată
într-o mantie de tablă mâncată
de rugină
toată fiinţa lor de nerecunoscut
de nerecunoscut.

MAI MULT DECÂT O AMPUTARE VOITĂ

Îmi este dor
de dimineţile ce scânteiau
sub cupola de argint
dimineţi în care lumina
binecuvânta ochii şi faţa celui
ce nu reuşea evadarea
din coşmarul visului
cu cele şapte capete ale balaurului

îmi este dor
de troienele copilăriei
de primăverile adolescentine –
primăveri pe nedrept traversate
de brume
niciodată ştiut dinspre care
punct cardinal veneau

îmi este dor
de cei ce respiră prin rădăcinile
muşcatelor din ferestre
aceleaşi ferestre care dau înspre răsărit

dorul acesta sfâşietor
este mai înalt decât toate
cerurile la un loc –
nu cred că este dovada profundă
a iubirii mele pentru ţărâna furată
de sub tălpi fără să pot simţi
această pierdere
odată cu număratul cercurilor
din apa fântânii

tot mai mult
sunt îndreptăţită să cred
că este o mască nouă a timpului
o mască pe care cel iubit mi-a furişat-o
printre darurile nenumite de ursitori

această stare
îmi săgetează coşul pieptului
mai mult decât o amputare voită
pare a fi o lepădare de un trecut
azvârlit în groapa incertitudinilor
mărunte.

APELE MEMORIEI

părinţilor mei

I

sub fuioarele ceţii
apele memoriei se limpezesc –

au îmbrăcat hlamida uitării
unduirile valurilor aduc
chipurile lor tot mai aproape de mine –

nici îngeri nici zei
doar întruchiparea începutului
lângă leagănul copilăriei împodobit
cu viorele şi brebenei

la pragul ploii albastre
cu mersul legănat
ei aduc grăuntele
de pulbere luminiscentă –
veseli nu sunt
nici trişti nu sunt
fiecare simte apăsarea
gândurilor neduse la capăt
teama ireversibilităţii timpului
nu i-a părăsit: o poartă pe umeri
acoperită de giulgiu

dincolo de cercurile concentrice
pornesc drumurile asemenea
razelor de soare pregătite
să lumineze urcuşul de gheaţă
întinzându-se înaintea lor ca un deşert ori
ca limbile ascuţite ale ceasornicului
gata să le străpungă tălpile îngroşate
de colbul trecerii prin arşiţa dăruită
cu atâta mărinimie –

restul de viaţă
se trăieşte la maximum –
şopteşte vocea din spatele umbrei
acrobaţiile zilnice fac parte din existenţă
dincolo de oglinda apelor
nu îţi poţi permite salturi
nici înainte nici înapoi

se înoată în cerc
până ce timpul se opreşte în loc
stropii ploii albastre
devin trepte pe care urcă
ştergând lacrimile din ochii cerului
în umbră timpul va străluci
pe mănuşa durerii tot aranjând
gulerul de foc al unui fulger
coborât din senin;
viaţa oscilează
în locul pendulului din perete
ochii rămân deschişi
sub rotocoale de fum
oglinzile secţionează viscerele
aripile vântului îndoliate mângâie
trupul cel nou

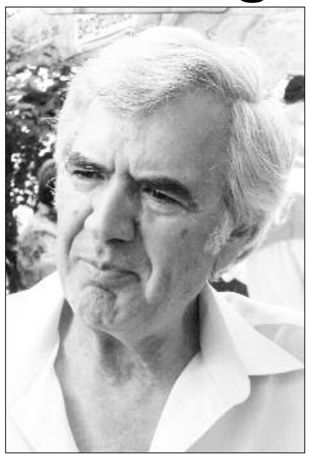
II

sub soarele dogoritor
fiecare are evantaiul lui
fiecare cu sufletul golit de speranţă
a traversat pe rând furtuni de nisip
până au ajuns în faţa drumului de granit

trebăluiesc pe lângă acvariile
nesfârşitului
în apele de cleştar ale memoriei
au rămas la fel de tineri
sunt gata de-a arunca năvoadele
cât mai departe de ţărmul pe care marea
a aliniat peştii cu burţile în sus –

cu voce abia perceptibilă
păsărilor înaltului cerului
li se murmură o litanie.

Radu Cange

Mâinile

O, ce penaj frumos pe vrăbiuța
Nurlie foc, ce cufăraș mobil!
Că m-aș fi dat pe el o noapte huța,
Aș fi dansat un fox sau un cadril.

O armonie de culori… curajul
Aveam, să-ntind o cursă pân-la cer,
Dar gândul pentru ea-mi era doar gajul
Din sufletu-mi căzut ca prizonier,

Unei ființe dintr-un dor născut,
Târziu, devreme? Nu mai pot să știu.
Am fost lucid ori mă găseam candriu?
Dar bănuiam că poate-i doar atât.

N-am ezitat o clipă, mi-am prelins
Mâna spre ea - și mâna mi-a îmtins.

Pătrundere
- pandemie -

Plouă încet, cu țârâit de greieri,
În noaptea adâncă și norii s-au speriat,
Timpul îl treier, îl treieri,
Blestemul morții, cât ne-a fost dat.

Altfel, ar fi ceva obișnuit,
Lumea placidă admite o străină tăcere,
Tu și eu mai concepem vreun mit,
Nu mai este loc de mângâiere.

Toate se duc, visele se sfărâmă pe rând,
O, de neatins sunt potecile raiului;
Pe-afară, numai norii curgând,
Fără rost ar fi noima graiului.

Te ascunzi,
mă ascund în ceața căzândă;
Moartea, fără durere,
pătrunde șiret, parcă-i undă.

Sonet

Stau în balcon, ca într-o închisoare,
Mă gâdilă ceva în pântece,
Dar eu vreau să mă vadă acel soare,
Să mă gândesc mereu la cântece.

E toamnă, frunze cad într-o paloare,
Sunt clipe care vor petrece-se,
Și se tot duc, sau mie mi se pare?
Dar mă întreb: de ce, de ce, de ce.

Vai mie, clipa trece în splendoare,
Prin bătrânețea care vine lin?
Ori mai visez nemărginita mare?
Nu pot să mă alin, să mă alin.

Mi-e ora scurtă-acum, ca niciodată.
A dispărut speranța-ndelungată.

Într-un târziu

Nu mă lăsați să beau, că am să mor,
De dorul poeziei sau de viciu,
Vă rog, să nu-l luați ca pe-un capriciu,
Că-n monolog aș vrea să mă cobor,

Și să mă fac, plângând, de trei parale,
Iar rima să mi-o smulg din piept, să zbor,
Acolo unde este un ponor;
Prin gânduri să mă plimb mai mult agale.

Să mor pe-un sân de fată, murmurând
Un vers, o rugă, poate un blestem,
Să văd un albatros zburând, zburând
Într-un târziu, la mine să mă chem.

Să nu dau socoteală nimănui,
Și-n codru să mă pierd, umblând haihui.

Renășteam

Din nou, din nou la liniștea-ntristată,
Când rai și iad fugeau, învălmășite
Când, rătăcit, în clipele stârnite
De năluciri, visam, speram odată.

E altul care viețuiește-n mine,
Sperând la ora poate întâmplată;
O, frica mea, în vremi, nemăsurată
De moarte, de privirile-i caline.

Dar renășteam, eram precum un fagur,
În primăvară și-n năvalnic drum;
Și toate îmi păreau pe dat un abur;
Destinul mi se împlinea oricum.

Eram condorul ce fura lumina
Din ceruri,- și doar zeul poartă vina.

Nimfa nebună

Surprinde-mă cu-o nouă-ntrebare, de poți
Și minte-mă cum n-ai făcut vreodată.
Transformă-te-n nimfă, să placă la toți.
Să rămâi, să rămâi blestemată.

Urgia din tine uimește genuni;
Năpastă, nălucă, nu prea știu cine ești.
O mie de gânduri se nasc, în furtuni
Și-aceleași, aceleași povești.

Chiar crucea sub care-mpletești rugăciuni
Se-apleacă, sfioasă, spre tine.
O negi, vânătoare rămâi, stricăciuni
Te bântuie și negre suspine.

Dar nu obosești, ca o altă sfidare,
În viciu te-neci și în grea desfătare.

Sursa

Trăim, de ani de zile, fiecare
În plictiseli și-n abur de absint;
Nu ne găsim, măcar din întâmplare,
În astă viață, ca-ntr-un labirint.

Pe-o insulă, s-a exilat iubirea,
E marea lungă, marea nesărată…
Vom mai avea vreodată împlinirea?
Mai străbătea-vom marea-ndepărtată?

Acum, doar ura pare să-ne-ncapă -
O hidră nemiloasă și stângace;
Nici nu știam că este-așa tenace.
Sub fiecare pas, se-ascunde-o trapă.

Persistă golul, e umil, stingher.
Dintr-un colind răzbate lerui-ler.

Moștenirea

Vă rog să credeți, las ce nu am scris:
Speranța că voi fi odată Tot,
Vă las nemernicia unui vis
Ce nu l-am împlinit, așa socot.

Vă las și neiubitele femei
Care-au sperat, în van, o-mbrățișare
Și un inel imens și alte chei,
Poate-o idilă pe sub felinare.

Ce să mai las, că suflet n-o să am,
Mărturisesc, dar nici vreun fel de ducă,
Un dor nespus de-un ultim bairam
Ce m-a născut și-un nume de nălucă.

Așa a fost să fiu, diamantină;
Nici voi, nici eu nu am avut vreo vină.

Voi fi

Ce văd, nu e lumină,-i poezie,
E răzbunarea vieții pe absurd,
Ce-i scrisă în amurg și în trezie;
Ca mânzul sprinten peste câmpuri zburd.

Dar ce mai vreau? Talantul sună-a aur.
Medalie să fie-n univers?
Un sunet galben lunecă pe-un plaur…
Sunt stăpânit de vreun etern eres,

Pe care l-am făcut, de vină-i gândul;
Sau din naivitate? Cine știe.
Doar versul meu, ce pe furiș, prea blândul,
M-a scos din rând, din clipa mea zurlie.

Și viu, și mort, și fericit, îmi pare,
Voi fi cenușă în mărgăritare.

Neștiuta

Numai tu-mi copiezi viitoarele gânduri,
Numai tu îmi vei spune ce am fost, ce-o să fiu.
Am să pot să-mi închipui? Poate chiar propriu-mi fiu.
Ape reci vor seca neștiutele prunduri.

Viitorul e-aici, doar trecutul ne scurmă,
Valuri trec, noimele se întreabă și-ar spune,
Că-n trecut am visat obositele rune;
Mai străbate din ele geamăt surd din vreo turmă.

Ce să-ți spun? Ce să-mi spui, când lumina se stinge?
Când puterea e dusă prin pierdutele porți?
Doar lunaticul meu - netrăitul meninge,
Peste-o mie de ani, trage viața la sorți.

Numai tu-mi copiezi viitoarele gânduri;
Ape repezi seca-vor neștiutele prunduri.

Acum, doar ura pare să-ne-ncapă -

O hidră nemiloasă și stângace;

Nici nu știam că este-așa tenace.

Sub fiecare pas, se-ascunde-o trapă.

Persistă golul, e umil, stingher.

Dintr-un colind răzbate lerui-ler.

poesis

Din poezia lumii

Nika TURBINA (1974 – 2002)

Prezentare și traducere: LEO BUTNARU

S-a născut în orașul Ialta, mama ei fiind pictor, tatăl – actor. Curând familia li s-a destrămat și Nika a crescut în familia bunicilor, tatăl-mare fiind scriitor. De la patru ani fetița suferea de astm și insomnie. Uneori, în faptul nopții, o ruga pe mama să transcrie versurile care îi apăreau în imaginație. La vârsta de 8 ani era considerată adevărat fenomen, copil-minune, simpatizată și promovată de scriitori valoroși ai timpului, înainte de toate de Iulian Semionov, cu recomandarea căruia versurile i-au fost publicate în unul din ziarele importante din Moscova (1981). Evgheni Evtușenko a însoțit-o la Bienala „Poeții și Pământul” de la Veneția, unde micuței poetese i-a fost acordat trofeul „Leul de Aur”. În 1983, la vârsta de 8 ani, Nika e autoare primei cărți de versuri, „Maculator”.

În anul 1990 Turbina face cunoștință cu psihiatrul italian Giovanni Mastropaolo, care utiliza o metodă netradițională de tratament prin intermediul artei, recurgând inclusiv la versurile Nikăi. El avea 76 de ani, juna poetă – 16, dar trăiau în concubinaj, situație ca și nefirească ce nu avea să dureze.

Cu susținerea personalităților influente avea să fie înscrisă la școala teatrală, mai apoi la institutul de cultură, însă acestea nu erau compatibile cu modul ei de viață boem. Abandonase poezia, dezamăgită până la disperare de faptul că nu mai era admirată, adulată ca în copilărie. Iar dacă nu înveți, nu știi ceva carte, cu ce întreții, cu ce alimentezi dotările unui ex-copil de geniu? Vin seceta, pustiul, ispita alcoolului, halucinogenelor... Aștepți recompensa, caramela, însă dresorii deja au uitat de tine. Ce-ți mai rămâne decât căderea prin geam de la etajul 5?... Sigur, destin foarte tragic. Care, probabil, ar fi fost imposibil de evitat...

Când vine dimineața,
Miezul nopții devine ghimpos.
Pierzându-și stropii de clipe,
Veșnicia pare a fi îndelungă.
Veșnicia nu are margini,
Ci doar timp pentru ieșire
Pentru plecare.

* * *

Fierbinte asfaltul înnoptat
Deja călcâiele concresc
cu pământul.
Și ce greu e
Drumul
spre crematoriu.

* * *

Blagoslovește-mă, vers al meu,
Blagoslovește-mă cu sabie și rană.
Eu voi cădea,
Dar neamânat
Mă voi ridica.
Blagoslovește-mă,
Vers al meu. *1983*

* * *

Fii blestemată,
Zi a ucigașului
ticălos,
Zămislit la prag
de visare.
Când scoicii urechii
Glasul i l-au
curmat,
Sufletul l-au crucificat.
Totul a fost pierdut
Și nu s-a mai aflat
ce-ar fi avut de spus.

* * *

Singurătate vă prinde, vă merge.
Pe pagini cvasi-scâlciate
Ca adevărul
Cuțitul se-ndreaptă spre cel mincinos,
Astfel tu zburătăcești chipuri speriate.

Van Gogh

Chemați doctorul!
Închideți
Crăpătura din perete
Cu dementul Vincent.
Genialitatea batjocură să însemne?
Genialitate-i nepreţuită.
Desfaceți pânzele,
Născuților
Cu creiere flasce,
Marele poem
Este izvodit
De creierul lui și de creierul meu.

* * *

Lui E.S. Evtușenko

Sunteți o călăuză,
Iar eu un bătrân orb.
Sunteți un conductor,
Iar eu nu am bilet.
Și întrebarea-mi fără de răspuns
Nu are rost,
Când pulberea prietenilor mei
Călcată e-n picioare și făcută
Una cu pământul.
Sunteți vocea umană.
Iar eu – un vers uitat. *1983*

* * *

Vor trece anii,
Memoria se va ofili.
Să știi – monologul meu
Pe cale de-a amuți
Recviem va deveni.
Timpul va fi înlocuit de semne.
Oamenii vor descoperi
Reversul vieții.
Nenorociri, suferințe
Prin alte legăminte se vor uni.

Ziua de naștere

Din întâmplare am uita
Când mi-ar fi ziua de naștere.
Dar poate că dinadins nu vreau
Acul timpului să-l dau îndărăt
Spre copilărie.
Mă tem că aș putea
Pierde a vieții taină
Pe care cu-atâta dărnicie
Oamenii mi-o ofereau,
Uitând de propria ființă...

De rupi floarea,
N-o mai faci să crească.
Pârâul de-l ucizi,
Nu ai cum să bei apă.
Eu urc șapte trepte
Ale vieții,
Însă nu înțeleg
Care din ele ar fi
Ziua-mi de naștere *1981*

* * *

Suflet nevăzut,
Unde ai locui?
Probabil căsuța ta
E destul de bunicică?
Rătăcești prin oraș
De unul singur,
Suflet-nevăzut
Ce nu mi te arăți. *1983*

* * *

Viața mi-i un maculator
Pe care literele toate
Sunt constelații.
Sunt cunoscute din timp
Zilele urâte, toate.
Viața mi-i maculator.
Ratările, eșecurile toate
Rămân pe el imprimate
Ca un țipăt curmat
De-o împușcătură. *1983*

* * *

Vlăguită
Ca o bătrânică.
Fața acoperită cu palmele.
Îți arunc o monedă.
Cea care privește din cușcă
e mama.

* * *

Ca prin cutia cu nisip
A copilăriei
Rătăcesc pe un geam
înțepător.
Foarfecile, dați-mi foarfecile,
Să-mi tai inutilul
Cordon ombilical.

* * *

Când vine dimineața,
Miezul nopții devine ghimpos.
Pierzându-și stropii de clipe,
Veșnicia pare a fi îndelungă.
Veșnicia nu are margini,
Ci doar timp pentru ieșire
Pentru plecare.

Cine sunt eu?

Eu cu ochii cui privesc această lume?
Ar fi ai prietenilor, fiarelor,
copacilor păsărilor?
Cu ale cui buze culeg stropii de rouă
De pe frunza căzută pe caldarâm?

Cu brațele cui îmbrățișez lumea
Atât de neajutorată, de fragilă?
Vocea mea se pierde printre vocile
Pădurilor, ogoarelor, ploilor și nopții.

Prin urmare, cine sunt eu?
Unde, în ce m-aș căuta pe mine?
Cum aș răspunde
Cu ale naturii glasuri toate? *1982*

Păpușa

Eu sunt ca o păpușă sfărâmată.
Au uitat să-mi pună
Inimă în piept.
Și m-au lăsat abandonată
Într-un ungher întunecat.
Sunt ca o păpușă sfărâmată,
Abia de-aud cum spre dimineață
Visul îmi șoptește:
„Dormi, draga mea, cât mai îndelung.
Anii se vor duce, vor zbura,
Însă când va fi să te trezești,
Oamenii se vor gândi ca altădată
Să te ia în brațe,
Să te mângâie a joacă, legănat,
Încât inima ta va prinde iar să bată...”
Numai că așteptarea e groaznică.
1983

Caii în câmp

Caii în câmp
Prin ierburi înalte.
Caii pe câmp
În faptul dimineții.
Până să se ivească zorii, stropii de rouă
Grăbesc să adape noianul de ierburi.
Caii pe câmp,
Ropot de copite.
Nechezat potolit,
Foșnet de frâuri.
Precum o sferă
Depărtându-se de pământ
Soarele-și trece prin coamele lor
Degetele calde.
Caii vor pleca din vastele câmpuri,
Dar până noaptea se lasă
Prin ierburi strivite vor rămânea
Ale copitelor urme punctate.
1981

traduceri

Gheorghe SIMON

Adevăr şi cunoaştere poetică

Câteva consideraţii la volumul ”Comunitatea artistică” (Editura Junimea, 2020) de Adrian Alui Gheorghe

Actul cunoaşterii umane e unul poetic, prin excelenţă. Presupune, mai întâi, ascultare a glasului interior, deslușire a sunetului originar, din învălmășeală și îmbulzire, din șuvoiul tiranic al vorbelor comune. Omul ar putea fi definit ca însetare, copleșit de seceta cumplitelor vremi. Adrian Alui Gheorghe, mai ales în ultimul său volum de poeme, ”Comunitatea artistică”, e un explorator, un eliberator de povara împietririi, despătimire cu asprimi dureroase, cu duioase îngândurări, cu nefericite înșelări, cu suspecte păreri, că omul ar putea fi îmbunătăţit prin cunoaştere de sine, prin renunţare la cele obositoare, care mai mult îl înjosesc decât să-l salveze. Tocmai aceste poticniri îl irită pe un poet ca A.A.Gh., aflat el însuşi la răspântie, su(s)pus unui exerciţiu din care să fie eliminate rutina, inerţia, lenea şi prea comodul obicei al acceptării fatale, de a rămâne aşa cum ne-a lăsat Dumnezeu. Or, A.A.Gh. nu lasă nimic să se instaureze şi să-l captiveze. Ia fiecare cuvânt şi îi găseşte o altă valenţă, un alt înţeles: *Când scriu de fapt spăl cuvintele/ de mizeriile în care sunt atrase/ în discuțiile zilnice/ silnice/ de asta, continuu/ sufletul șterge de îndoială/ toate subînțelesurile din cuvinte/ dar vine nemernicul/ dar vine creatura odioasă/ dar vine pramatia fără scrupule/ de zi și de noapte/ și își șterge picioarele/ de sufletele noastre.* (***Poemul exorcist***) Nu e deloc o împotrivire, o scriere în răspar, ci o cu totul nouă valoare de întrebuinţare, un mod nou de a face literatură, de a surprinde creaţia, creaţia poetică, în tot largul unei înscenări, în tot necuprinsul unei alte ridicări la putere, potenţare și actualizare continuă, cu unealta cea mai simplă pe care o avem la îndemână, cuvântul în stare genuină.

În poetica sa, peremptorie, de înaltă ţinută, de înalte virtuţi ale semnificării, ruptura şi fractura clipei, trezirea şi tresărirea, neaşteptarea, sunt o cale de cunoaştere poetică, revelatoare. Numai că ea ne apare, în poezia lui Adrian Alui Gheorghe, chiar în timp ce citim şi uităm că trăim, prin acel ***brusc***, acel deodată, acea neaşteptată trezire, în plină zi, în plin soare, în plină lumină şi nu la umbra vreunei păreri de sine. Şi, deloc, în noaptea sau în întunericul vreunei orbiri. E aici metamorfoza kafkiană, mai curând decât revelaţia iluminării. Breşa, rana, nimbul, fractura, trezirea sunt simultane, concomitente şi nu în succesiune, ca moarte a timpului. Dacă voi aluneca şi mă voi rostogli pe spate, îşi spune cel imaginându-se gândac, şi atunci nu aş putea să mă mai ridic, să-mi continui explorarea, căutarea, în timp ce ai mei nu vor şti nimic despre mine, şi nu vor avea cum să ştie despre eroarea şi rătăcirea mea, pentru că nu vor fi auzit că am căzut. Acesta e mesajul poetic al lui *A.A.Gh.*, de a nu rămâne cumva înfricoşaţi, de a nu ne putea ridica cu propriile forţe şi de a păstra şi ultima picătură de viaţă, pentru a nu apela la ajutoare, la sprijin, care ar putea să nu mai vină niciodată: *” Mi-au murit mulţi prieteni./ Deşi au murit, unii continuă să trăiască./ Paradoxală e viaţa, paradoxală e moartea./ Unii mă mai sună uneori, deşi sunt morţi./ Alţii nu mă sună, deşi par vii./ Viaţa morţilor e plină de stupizenii,/ moartea viilor e un decont pentru cei care trăiesc/ în deşert. Unul dintre morţi mi-a telefonat/ ca să îmi explice că s-a obişnuit cu moartea în viaţă/ încît mă urăşte pentru că am rămas viu./ Închid telefonul, trag perdeaua.”* („Blues”)

Timpul, temporizarea, încetinirea ritmului, înseamnă mortificare, cale șubredă a falsificării, a mistificării, în cele din urmă. Scenariul îngropării, al conspirării, al masificării, îi repugnă, îl irită, îl face să se întrebe dacă mai poate fi ceva care să ne salveze din slăbiciune și din neputinţă, din tertip și turpitudine, din condiţia de căldicei, fideli moştenitori ai căii de mijloc, mijlocitoare de primejdii și intemperii orbitoare: ”*Azi plouă./ Mîine trece moartea să îşi ridice corespondenţa./ Poimîine e miercuri.// Apoi lucrurile intră într-o normalitate/ aproape dureroasă.*” („Blues”)

Fiecare poem din ”Comunitatea artistică” e şi conţinut şi conţinător, un întreg rotunjit până devine sferă. Şlefuire a marginii, până devine contur, circumferinţă, în chiar miezul clipei. Circumspect, supect de exact, emergent, dinamic, uimit şi uimitor de sprinten, pentru *A.A.Gh.* actul scrierii e, mai ales în această carte, unul de cunoştere. Interogativ, în toate versetele sale gnomice, agonice, cu final deschis, ne lasă nouă bucuria adevărului, adevărul poetic, nedespărţit de adevărul uman, în stare gravă, în urgenţa rostirii, până nu se ofileşte şi nici să moară litera de tot, de tot ce o însufleţea, cu o clipă mai devreme, la începutul scrierii, pe când poetul avea încă toată puterea asupra ei, de a struni, da a o rosti, cum ai respira: *când am vrut să spun lucrurilor pe nume/ am descoperit că lucrurile nu mai aveau nume.* (**Fragmentarium**).

Actualizarea, permanenta confruntare cu prezentul, în vioiciunea şi graba de a ne spune ceva, firescul, ascuns sau pierdut, îl derutează şi ne face atenţi la ceea ce ne scapă. Cum le-a scăpat ***Sfântul*** din icoană, pentru a fi o lume întreagă, pentru a fi liber în lumea largă, pentru a vedea cum e omul surprins în trăire, atent, foarte atent, să nu-i scape cumva ceva, tot pe atâtea capete de acuzare şi de recuzare. Cea mai gravă fiind aceea a desenului, ca o prăpastie, ca un abis, în care putem cădea, cum ne-ar fura mintea cineva,cum ne-ar fugi mintea spre ceva care ne scapă.

A.A.Gh. ne propune o poetică şi o etică a scrierii. Din cele simple, din cuvinte la îndemână, e posibil, ca într-o ordine, şi numai în ordine divină, să devină să fie o zidire vie. Să tresară fiecare literă, rostită acum pentru întâia oară. Nu poate fi a doua oară, nu poate fi repetată clipa dintâi a rostirii divine. Poezia are durata clipei. Poezia e starea princiară a omului, când aude, când se aude: ”*a, dar ce e poezia?/ poezia e textul acela care rostit se autodistruge instantaneu/ de asta poezia numai o singură dată poate fi/ auzită/ niciodată a doua oară,/ circulă, ce e drept, repovestirile unor poezii/ dar acolo, în poezie, e ca şi cum ai privi suprafaţa unui ocean/ dar nu vei şti absolut nimic ce se întîmplă cu viaţa/ de sub luciul apei/ pentru că nu te scalzi de două ori în aceeaşi apă se spune/ în lumea noastră/ şi se mai spune că poeţii adevăraţi/ mor în timp ce scriu unicul lor poem*” (din amplul poem ”Obsidianul negru de la Dalnegorska”).

Nimic mai uşor, nimic mai simplu, am putea zice, decât să scriem precum A.A.Gh. Numai că el nu imită, nu îngână, ci ridică la putere, uşoara viaţă, umana trăire, când nu ştiam ce nume anume să-i dăm. Poetica sa e una teribil de simplă, cumplit de firească, dar atât de gravă, prin înrăurire, care ne surprinde nepregătiţi parcă, imprevizibilă prin brusca răsucire, prin neaşteptata alunecare în gol, prin încercarea de restarurare a chipului dintâi al Cuvântului: *De ce nu ar fi carnea mea bună de mîncat?/ Adică o privighetoare vă lasă gura apă/ şi o ciosvîrtă de om vă face greaţă?// - Ce ne deosebeşte decisiv de fratele nostru, porcul?/ - Cuvîntul.// Chiar atîta rău poate face cuvîntul cărnii,/ că o spurcă iremediabil?* („Blues”)

Poemele din ***Comunitatea artistică***, toate, şi fiecare în parte, sunt concomitente rostiri, cu însoţiri şi răsuciri de sensuri, înţelesuri, adevăruri, până la epuizarea oricărei încercări de a le salva cumva, prin cea mai nobilă dintre arte, arta de a fi prezenţi, de a fi răspunsul bun la o chemare din adânc, din adâncimi de suflet, abisale, fără de expresie. Şi, implicit, implicat, trezit, când e tresărire de sine, diafan, transparenţă, oglindire, reflex, reflecţie şi aprigă citire, urgentă scriere asupra a ceea ce ne scapă ca apa printre degete (*interpretare după Harold Bloom, ”Anxietatea influenţei”*)

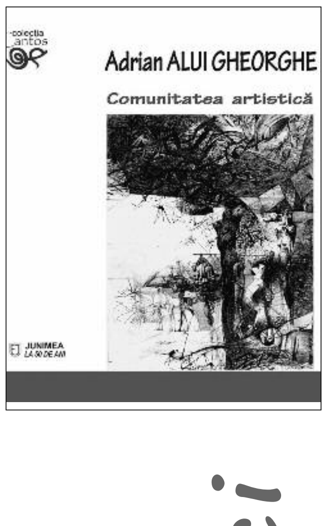
Fiecare poem al său e pare a fi o artă poetică, o luare aminte asupra puterii nimicitoare a omului, prin cuvinte, când ne lăsăm în voia lor, când suntem seduşi de cuvinte, când culegem capete de cuvinte, precum bătrânica din parc: *Maria a suspinat lângă floarea de trandafir.// Filip avenit şi a spart/ cu o clipire de pleoapă/ norul cu ploaie.// Copilul miop al vecinilor, Sebastian parcă, a/ dat drumul păsărilor din văzduhul cel mai apropiat/ şi păsările s-au împrăştiat în toate cerurile.// O bătrână aduna capete de cuvinte din parc/ cu care îşi încropea povestea propriei vieţi/ emana aşa o tristeţe de câine/ hăituit de stelele altor ceruri.* (***De la faţa locului***)

În întregul creaţiei lui A.A.Gh. nu moartea e pricină a scrierii, ci cruzimea, uciderea, mortificarea clipei, mototolirea paginii albe şi împotrivire în faţa vieţii, când omul a devenit un obiect de unică folosinţă. Nu există a doua oară. Nici nu ar fi posibil. Iisus nu moare de două ori, numai noi îl răstignim a doua oară. Eliberare a cuvântului din capacanele viclene pe care le întinde omului, împiedicat în vorbire, înăsprit în tăceri şi asurzitoare zgomote de sunete sparte. Adevărul, când ia chip uman, e de o cruzime şi de o ferocitate inumană. Zice undeva poetul, întristat de moarte: Nu daţi omul pe mâna oamenilor. N-au milă! Iată: *l-au batjocorit, l-au umilit, l-au zbrâncit, l-au hulit,/ l-au clevetit, l-au trântit, l-au ciupit, l-au chinuit,/ l-au lovit, l-au ridiculizat, l-au aruncat, l-au crestat,/ l-au împins, l-au întins,l-au bătut,/ l-au împuns în coaste,/ în pântece,/ în piept,/ l-au strâns de gât.// L-au omorât.* (**Sfântul***)* Are cineva curajul de a privi urgia, are cineva puterea de auzi zvâcnetul acestei inumane schingiuiri, ne întrebăm, noi, de pe margine, nevinovaţi privitori, complici asistenţi de ocazie, fără de nici o instanţă, care să ne condamne. Numai un pictor, Holbein, a avut puterea de a surprinde nimicirea şi sfârtecarea de pe chipul lui Iisus. În faţa acestei desfigurări, Dostoievski a înmărmurit, a rămas cutremurat. Nu se mai putea ridica. Nu căderea, ci decăderea umană l-a înfricoşat. Nu există limite spre Infernul degradării, a decapitării omului.

Poetul Adrian Alui Gheorghe, ia-l, totuşi, de unde nu-i. Eminescian, nu-i. Blagian, nu-i. Arghezian, nu-i. Barbian, nu-i. Stănescian, nu-i. Cărtărescian, nu-i. Humuleştean, pare a fi un fel de humă însufleţită, trecută prin sita Cuvântului. Numai că el, poetul Adrian Alui Gheorghe, e numai şi numai al lui, ale lui, stil şi compoziţie, în tot ceasul şi în tot locul, în tot largul unei fantezii, din cele patru zări, nezăvorâte, izvorâte din cutezanţă, din bună îndrăznire, din Logos întrupat, deodată. Şi din întreg, parte. Şi din parte, întruchipare de om viu, cu Alui Gheorghe, nume şi chip, har şi dar, nemaipomenit, bob de grâu dat în spic: *Nu se poate, nu se poate ca în lumea asta/ de când e ea lume un om să nu fi luat/ în palme un bulgăre de pământ şi să-l întrebe:/ nu vrei să fii din nou inima mea?// Şi nu se poate, nu se poate/ ca în lumea asta,/ de când e ea lume/ măcar o dată/ bulgărele de pământ/ să nu fi răspuns/ da.* (***Nu se poate***).

Fiind înzestrat cu harul humuleştean al amânării urmării, urmându-şi calea ferecată şi fermecată a dinamicii interioare, prin trăire şi mărturisire, prin confesiune şi dialog, prin colocvialul atât de firesc, A.A.Gh. face ca moartea să ne fie familiară, chiar oaspete, în casa inimii înfricoşate, ca un personaj antrenând cititorii virtuali, într-o utopie acerbă ”a comunităţii”, confruntată cu singurătatea cea mai cumplită, cu solitudinea cea mai grea, în faţa morţii dezrobitoare, fie de păcat sau de boală, fie de pofte sau de vorbe, fie de păreri sau de tăcere, fie de pierderea sensului sau de găsirea înţelesului, în cele din urmă, de povara vieţii, neiertătoare: *Ultima masă e ca şi prima:/ ne alimentăm frica./ De asta/ dacă întrebi hârtia,/ dacă întrebi litera care se rotunjeşte/ în vârful peniţei,/ răspunsul e unul singur:/ poetul e un condamnat la moarte/ care îşi scrie mereu/ cu fiecare pagină/ ultima dorinţă.// Cred că nici cititorul nu se simte mai bine./ Însă, trebuie să recunoaştem, în acest moment/ cititorul este/ cât de cât prevenit.* Moartea şi cuvântul, întruparea şi veşnicia, poezia, iată temele unei poezii în stare de urgenţă, iar poetul Adrian Alui Gheorghe, copleşitoare prezenţă în vremuri de secetă a harului şi a sensului.

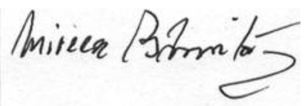
Nimic mai uşor, nimic mai simplu, am putea zice, decât să scriem precum A.A.Gh. Numai că el nu imită, nu îngână, ci ridică la putere, uşoara viaţă, umana trăire, când nu ştiam ce nume anume să-i dăm.

Mircea Bârsilă

Orașul lui Iulian Talianu

Talentul lui Iulian Talianu înflorește spectaculos mai ales în orizontul poeziei concrete. În aceste poezii – în care, selectate cu precizie, detaliile sunt montate în discurs în așa fel încât să aibă o contribuție semnificativă la configurarea ansamblului și a atmosferei care fac obiectul poemului - , Talianu este unul dintre poeții de frunte ai generației sale: generația optzecistă.

Volumul de poezie **Călătorie printr-o amintire** publicat de Iulian Talianu la sfârșitul anului 2020 (Editura) se încheie cu mai multe texte și fragmente critice (semnate de Nichita Stănescu, Petre Stoica, Alex Ștefănescu, Dan Cristea, Mircea Săntimbreanu, Constanța Buzea,George Alboiu...) referitoare la poeziile sale din tinerețe și care, prin valoarea lor, au atras atenția la vremea cuvenită.

Poeziile din recentul volum – alcătuit în cea mai mare parte din inedite și care conține și o selecție din ultimele patru sau cinci volume – sunt realizate în cel puțin trei registre distincte din punct de vedere tematic și stilistic. Înainte de a comenta volumul din acest unghi, vom transcrie mai multe versuri care impresionează prin frumusețe lor ce oglindește o sensibilitate lirică de excepție și, totodată, o bine pusă punct știință de a scrie în regimul poeziei moderne: „cât despre mama/oglinda o face să fie tot mai tăcută" (*Însinguratul*); „femeile clevetesc despre singurătate/și despre rochii sunt nopți/când marea e ca ultimul cuvânt/dintr-o rugăciune" (*Neliniștea e încă verde*); „pe maidanul orașului e o primăvară ca/rochia unei bucătărese/ale cărei pete de culoare sunt atât de vii" (*pe maidanul orașului*); „aș vrea să îngrop această dimineață cu/soare într-o cămară/să aibă gutuile aceeași strălucire tot timpul" (*ultimul soare*); „cu fiecare tăcere a unei/ femei aș putea săpa între noi/ cea mai adâncă prăpastie (*fiecare tăcere*); „va fi o liniște pe care o/ visează doar hoții de cai" (*dimineața*); „am o tresărire când văd/moartea îmbrăcată într-o cămașă nouă"(*port mușețelului de grijă);*„acum/orașul se înclină de parcă/ar pluti pe lacrimile bătrânilor" (*rugineam*) ; „urletul mării va îmblânzi întunericul/acest trecător cu pălăria trasă pe ochi tot timpul" (*marea din insomniile mele);*„doar străzile orașului/se despart ca niște femei care și-au/ amintit de o ceartă mai veche" (*femei*) ; „presimt că poemul acesta va fi încercat de o ispită și/se va lăsa tăiat cu lama sub limbă ca un ocnaș" (*luna de miere a poemului*); „ziua se risipește pe fiecare drum/ca argintul viu pe cărțile/unei vrăjitoare" (*marea nu se aude*)...

1. În poeziile aparținând celui dintâi registru, monotonia orașului de provincie (situat în câmpie, în apropierea Dunării și a mării) provoacă felurite frământări sufletești, neliniști și așteptări fără un contur lămurit: stări de sorginte simbolistă trăite, desigur, pe o altă spirală literară. Spleenul și sentimentul de însingurare sunt, într-un astfel de oraș, inevitabile. Mai mult, însingurarea are trăsăturile unui viciu, ale unei adevărate patimi - și Iulian Talianu scrie pe acestă temă versuri și poezii memorabile: „celor căzuți în patima singurătății/li se întâmplă câteva lucruri bizare//păcătosul trimite epistole/sfinților orbul se crede/clarvăzător iar însinguratul//ei bine însinguratul se visează/mereu îndrăgostit și crede că e/ trimisul lui Dumnezeu pe pământ"ie" (*însinguratul*); „în fiecare noapte visez singurătatea acestui/ oraș unde cerul se sprijină pe o cruce/în fereastra căminului de bătrâni întunericul/nu mai are liniște"(*amintirea și rugăciunea*) ; „în orașul acesta mă simt tot mai solitar" (*scrisoare din provincie).* Sau*:* „e o zi când singurătatea bate cu pumnii în toți pereții" (*uitarea e ca un ghimpe*).

Singurul anotimp pe care locuitorii orașului de provincie îl doresc și îndrăgesc este *primăvara.*Cele dintâi semne ale primăverii se ivesc în ferestre și în ochii femeilor tinere, ele însele niște embleme ale primăverii, anotimpul dezlănțuirii forțelor maternale ale țărânii și ale celor solare: „numai în ferestre și în ochii tinerelor/femei se văd primele semne de primăvară"(*dimineață la Eforie Sud*). În așteptarea primăverii, stăzile se luminează („de parcă ar trece mama " !) și se umplu de flori visele femeilor ce clevetesc, de obicei, despre singurătate: „străzile acestui oraș se luminează/ de parcă pe aici ar trece mama/ vine martie și nopțile vor umple cu flori/ visele femeilor din tot orașul".Doar venirea primăverii aprinde în ochii celor bătrâni lumini de sărbătoare, iar cuvintele din scrisorile îndrăgostiților seamănă cu cireșii înfloriți:„în orașul de provincie primăvara dă colțul străzii într-o/ noapte/atunci se simte în aer prima adiere de parfum/ de la florile cimitirului//pe plajă/turiștii se uită la ochii înecatului ca la un diamant/ cuvintele din scrisorile îndrăgostiților/ seamănă acum cu cireșii în floare//ieri a fost duminică/și tot orașul a văzut în ochii bătrânilor lumina unei/sărbători " (*prima duminică de primăvară*).

Toamna aduce cu sine o altă lumină solară și induce stări sufletești opuse celor de primăvare. La ferestre, bătrânii privesc cerul de parcă ar fi umbra unei amintiri („toamna e o altfel de lumină/marea nu mai e albastră ca un/ petec de cer/într-un târziu fumul/ înserării se prăbușește/peste oraș/peste casele cu praguri de piatră/în ferestrele cărora vezi primele/lămpi licărind ca niște mucuri de/țigări în mâinile bătrânilor/care privesc cerul ca pe/ umbra unei amintiri//tot mai îngândurați și fără vise" - *îngândurați și fără vise*);tăcerea își varsă puhoaiele peste grădini ; pe lângă case și chiar și pe lângă păduri se furișează umbre a căror prezență stârnește infiorări metafizice, atât prin simbolistica lor, cât și prin statutul de „urme" ce încă mai persistă ale unei realități piedute: „a venit toamna și umbrele se furișează/acum pe lângă case/pe lângă păduri/seara risipește prin grădini un puhoi de/ tăceri bătrânii orașului își adună/ gândurile într-o rugăciune" (*uitarea e ca un ghimpe*).

2. Poeziile din cel de al doilea registru se înrudesc între ele prin descripția obiectivă, fotografică a realității. În locul grijii de a-și etala propriile frământări sufletești și, respectiv, și pe cele ale personajelor sale, care trăiesc, alături de el, în orășelul de provincie, Iulian Talianu se arată interesat de poezia cotidianului, de evenimentele ce nu necesită, spre a fi transferate din realitatea obiectivă în cea a textului literar, decât consemnarea lor din unghiurile din care se pot obține efecte poetice de optimizare a lor : „nu vă mirați/firul de iarbă știe despre mine mai multe /lucruri decât o femeie//azi mă zguduie tăcerea de parcă/în îmbrățișarea mea s-a sufocat și ultima /sirenă drumurile celor rătăciți au împânzit/orașul tristețea are măști de carnaval" (*pustiul din cuvintele bătrânilor*). Sau : „în orașul acesta mă simt tot mai /solitar visul e luna de miere a celui/însingurat simt inima zvâcnind ca un tigru/sunt primul care privește cum vine seara pe valuri/(...)// în acest oraș/pe la amiază văd cum scriu medicii/tratate despre arșița verii/duminica stau pe lângă educatoarele/care deschid o insolită expoziție/de plante medicinale n-am legături/primejdioase cu vecinii am o grijă/ gutuiul încă nu a înmugurit//voi ce mai faceți?"(*scrisoare din provincie*).

Dacă în poeziile din ciclul anterior, orașul era un topos la marginea căruia începe pustiul (golul bacovian) și, în același timp, un loc unde nu se întâmplă nimic în afară de schimbarea anotimpurilor, în cele circumscrise celui de-al doilea registru evenimentele banale – cele urbane/sătești - sunt receptate, cu o ușoară ironie și mai ales cu un acut simț al umorului, ca secvențe ale unei necontenite comedii umane: „numai vouă vă spun povestea /carnavalului/sătesc șoarecele de bibliotecă/ răsfoiește mai multe cărți decât blonda /profesoară de limba română căreia babele/ îi numeră coșurile//după fiecare concurs de împrejurări/iepurele de câmp/este răsplătit cu coronița anului//fazanul se uită în ochii vânătorului prin /țeava puștii/amețit de atâta libertate la cules de /mușețel educatoarea primește/ premiul cel mare din mâna primarului/pentru că sunt tot timpul ultimii/copiii ascultă greierii din burta vacilor/preoteasa ține evidența păcătoșilor/ea își aduce aminte că a fost contabilă când era/ îndrăgostită//moașa comunală are o boală a sufletului /nu se poate vindeca/de amăgitoarea singurătate a iernii" (*carnaval sătesc*) ; „cititorul gazetei de provincie ațipește noaptea/târziu/ca vântul în pânzele unei corăbii în/cel mai frumos vis/biblioteca orașului poarte numele lui" (*cititorul gazetei de provincie*); „prietenii lui se adună pe prispa casei unde /amintirile au rădăcini adânci/stau lângă o cană de lut cu țuică fiartă așa/ cum îi plăcea mortului când era tânăr//presimt că va veni toamna și mi-e teamă că o să /legănăm/până seara târziu ploile pe genunchi//despre moartea lui se vor spune numai cuvinte/ frumoase/ca despre odele antice//șoaptele spaimele și tăcerile vor pluti prin aer și /amintirea lui va călători prin nopțile cu stele ce/ privesc în jos istovite de atâtea insomnii" (*amintirea mortului.)*

Înseși spectacolele feerice se integrează în comedia pe care o regizează cu abilitate poetul: „vă invit la vânătoarea de fluturi/prin oraș vor defila trăsurile cu cai albi/ dimineața vă puteți bucura de o gură de aer/ curat/lângă o femeie frumoasă/pentru cei îndrăgostiți orbește avem/ și lumânărele/facem rezervări închiriem/ binocluri să puteți privi sirenele/ ieșind din spuma mării//primii sosiți vor avea /noaptea busuioc sub pernă/au ieșit urzicile și pentru cei vârstnici/ garantăm sânge proaspăt/ pentru bărbații în suferință frumusețea/ femeilor va fi ca un leac//să nu vă fie teamă/chiar dacă guvernul a pus taxă pe/ stâlpi și biserica pe lacrimi/iubitele voastre nu vor sorbi ceaiul/ cu paiul/confirmați participarea la adresa/de e-mail ioi.sovârvvânătoarea de fluturi/locul unde lumina/e încă înaltă/cum a fost cea a zilei de ieri" (*vânătoare de fluturi*).

Un loc aparte între poeziile din această serie îl are, într-un text foarte bine scris, următoarea „adresare" către cititori: „hai să ne strângem mâinile/și să ne arătăm adânca prietenie cititorule//e timpul să iau o gură de aer (destul am /fost îngropat în albul înspăimântător al /hârtiei) mi-am făcut cruce așteptând/să ne despărțim cu cele mai bune gânduri/ mai lasă și tu ceva de la tine/ (hai că se face frig și nu știu cât o să mai las/ sufletul meu în palma ta) ochii mei/ sunt pregătiți să mistuie depărtarea/ce se va ivi între noi hai să ne îmbrățișăm/pentru ultima oară (câte s-au întâmplat/ între noi rămân întemnițate în aceste poeme)/să lăsăm cititorule sita timpului să cearnă//bătaia inimilor noastre ar putea înăbuși/acum un cântec uimit va fi orașul/când eu voi călca pe cioburi ca o umbră" (*o piedică în calea uitării*). Talentul lui Iulian Talianu înflorește spectaculos mai ales în orizontul poeziei concrete. În aceste poezii – în care, selectate cu precizie, detaliile sunt montate în discurs în așa fel încât să aibă o contribuție semnificativă la configurarea ansamblului și a atmosferei care fac obiectul poemului - , Talianu este unul dintre poeții de frunte ai generației sale: generația optzecistă.

3. În cel de-al treilea registru, sunt cuprinse poezii în care ironia coabitează cu o tandrețe nativă adăpostită în dosul exprimării rebele: „pupa-ți-aș genunchii și mânușița dreaptă vai/ azi te iubesc ca pe primul meu costum/să mă bată Dumnezeu dacă nu ți-aș sorbi cuvintele/ ca pe un ceai fierbinte (deși n-am nicio nădejde acum)/(...)//te-aș aștepta o viață și te-aș căuta vreo trei/ți-aș trimite scrisori ca soldații în fiecare anotimp/m-aș duce și la biserică și m-aș ruga să plouă/ să stai și tu în casă ca amintirea în timp"...*(te iubesc ca pe primul meu costum)*.

Includerea acestor poezii „retro" în volumul selectiv – numit sugestiv *Călătorie printr-o amintire*! – ar putea să fie receptată ca o strategie cu valențe postmoderniste. Având în vedere raportul c*ontinuitate/discontinuitate* al postmodernismului cu modernismul, un raport integrator și recuperator, poetul mută, în consecință, bornele antebelice ale modernismului în poezia anilor șaptezeci, care precedă „ofensiva" postmodernistă a optzeciștilor. Așadar, în locul aluziilor la anumite tipare stilistice din poezia moderniștilor, poetul „citează" din propria sa producție lirică îndatorată unei anumite direcții șaptezeciste.

Dan Ciachir

Un cenaclu mistic

Marele ierarh Antim Ivireanul – trecut, în anii din urmă, în rândul sfinţilor – a ctitorit între 1713 şi 1715 un aşezământ monastic în Bucureşti, cunoscut sub denumirea de Mânăstirea Antim. Însă hramul bisericii a fost şi a rămas „Toţi Sfinţii". Prin testament, Antim Ivireanul a lăsat ceea s-ar putea numi în limbajul zilelor noastre o fundaţie; desigur, una bisericească, menită să îndeplinească opere de asistenţă socială, dar şi opere culturale.

Abia în urmă cu circa un secol, biserica ridicată de Sfântul Antim Ivireanul a redevenit mânăstire. În 1944, Patriarhul Nicodim l-a desemnat ca stareţ pe arhimandritul Vasile Vasilachi. Era în preajma Paştilor din aprilie 1944, când la Antim şi în alte mânăstiri şi biserici slujba Învierii nu s-a ţinut la miezul nopţii, ci după ce se luminase, pentru ca făcliile din mâinile credincioşilor să nu devină ţinte ale aviaţiei inamice (Paştele căzuse după năprasnicele bombardamente anglo-americane din 4 aprilie acelaşi an).

Noul stareţ al mânăstirii a desemnat un comitet de restaurare din care făceau parte profesorul Alexandru Mironescu şi scriitorul Sandu Tudor, arhitecţi fiind două personalităţi ale vremii: Horia Teodoru şi Ştefan Balş. Primarul de atunci al Capitalei a făcut o donaţie importantă – două vagoane de ciment –, iar Regina Elena, după ce a venit la Mânăstirea Antim, a făcut, la rândul său, o donaţie din caseta personală.

Într-o carte de amintiri aparţinând arhimandritului Vasile Vasilachi găsim cele mai importante date despre ceea ce s-a numit *Rugul Aprins,* care a funcţionat între 1944 şi 1948 în calitate de asociaţie religioasă ortodoxă în următorul regim: joi seara, săptămânal, aveau loc aşa-numitele serate literare la stăreţie; în prima zi liturgică a săptămânii, într-o sală încăpătoare, majoritatea credincioşilor veniţi la Liturghie participau la „conferinţele de duminică după-amiază". La întrunirile literare, de fiecare dată, preşedinţia şedinţei o avea scriitorul care îşi prezenta propria creaţie inedită.

Cele două forme de manifestare ale *Rugului Aprins* erau legate între ele prin personalităţile marcante ale acestui cenaclu mistic. Ion Marin Sadoveanu a citit un fragment de proză într-o joi seară, dar a şi conferenţiat într-o duminică publicului mult mai larg de după Liturghie. Acelaşi lucru îl putem afirma despre Mircea Vulcănescu – ne spune stareţul Vasilachi –, ca şi despre Anton Dumitriu. Un alt arhimandrit, Roman Braga, susţine că Anton Dumitriu a fost adus la Antim, la *Rugul Aprins*, de scriitorul-teolog Andrei Scrima, care i-a fost student şi, scurt timp, asistent. Un alt membru al *Rugului Aprins*, cu o strălucită prelegere despre Marea Muceniţă Anastasia fecioara, izbăvitoarea de otravă, a fost Paul Sterian. La Antim au venit, lucru mai puţin obişnuit, câteva personalităţi intelectuale feminine, în frunte cu Olga Greceanu, teolog şi pictor reprezentativ. Legat de biografia sa, nu putem trece peste o anumită însuşire: era singura femeie din ţară care, cu dezlegare de la patriarh, putea să predice în orice biserică ortodoxă. Şi ulteriorul patriarh, Justinian Marina, i-a menţinut acest drept cu totul ieşit din comun.

Mai veneau la *Rugul Aprins* Teodora Voinescu, important istoric de artă bisericească, o călugăriţă, Maica Sofia, şi mai multe profesoare. Un lucru iarăşi ieşit din comun este faptul că printre premiile atribuite unor scriitori, muzicieni, plasticieni s-a numărat şi cel primit de artistul de avangardă Mac Constantinescu. O altă personalitate laureată a fost marele compozitor Paul Constantinescu, foarte apropiat de *Rugul Aprins*, care dirija şi corul mânăstirii. El este, de altfel, autorul unor opere simfonice precum *Patimile şi Învierea Domnului*, oratoriu bizantin de Paşti.

La întrebarea ce a fost *Rugul Aprins*, s-ar putea răspunde simplu şi scurt: un prilej de reunire a celor trei elemente constitutive ale Bisericii – clerici, călugări şi popor dreptcredincios. Pentru că la *Rugul Aprins* au venit şi monahi precum părintele Sofian Boghiu, teologi de talia părintelui Dumitru Stăniloae, profesorul Ioan G. Savin, viitori martiri ai credinţei, precum Sandu Tudor, pe care l-am menţionat deja, cărora li se adaugă mitropolitul Tit Simedrea, precum şi alţi ierarhi, dar şi profesori secundari, medici,

studenţi, care umpleau ceea ce se numea Sala Mare a mânăstirii. Însă un răspuns mai concret ar fi altul: *Rugul Aprins* a fost un cenaclu mistic care a reunit pentru prima oară în proporţie covârşitoare intelectuali, credincioşi şi elemente de mâna întâi din cler, monahism şi din învăţământul teologic. Noi nu am avut, ca în Rusia secolului al XIX-lea, o apropiere a intelectualităţii sau măcar a scriitorimii de Biserică, aşa cum s-a întâmplat cu Dostoievki – care este un Dante al Ortodoxiei – sau cu Gogol, care a mers în hagialâc la Sfintele Locuri. Am avut un clasic al literaturii diacon, pe Ion Creangă, iar românul cel mai cunoscut în lume, Constantin Brâncuşi, a fost succesiv clopotar bisericesc, cântăreţ în strană şi ipodiacon la Biserica Română din Paris, după cum ni-l înfăţişează, înveşmântat în stihar, o fotografie descoperită de Barbu Brezianu. Au existat unele apropieri rare şi vagi între intelectuali şi clerici în cercul revistei „Gândirea", condusă de un profesor teolog, sau mai consistente între colaboratorii de la „Cuvântul" lui Nae Ionescu.

Rugul Aprins a constituit o noutate, iar nucleul său s-ar găsi într-o întâlnire petrecută la Cernăuţi între câţiva tineri intelectuali şi mitropolitul Tit Simedrea al Bucovinei, ierarh care a cultivat prietenia multor oameni de cultură reprezentativi, între care Nae Ionescu şi Şerban Cioculescu. Însă o împrejurare foarte importantă a fost aceea a refugierii în ţara noastră, în 1943, a unui grup de 30 de preoţi din Rusia sovietică, a câtorva maici şi a fostului mitropolit Nicolae al Rostovului de Jos, descăunat în 1917, însoţit de duhovnicul său, acel Ivan Kulîghin pe care îl evocă şi invocă majoritatea celor care au trecut pe la *Rugul Aprins*. Mitropolitul Nicolae al Rostovului a avut şansa să moară la Mânăstirea Cernica, unde a fost foarte bine primit, însă Ivan Kulîghin a fost ridicat în 1947 de către ruşi şi dus în Siberia, de unde a apucat să trimită câteva cărţi poştale prietenilor săi români. Potrivit arhimandritului Roman Braga, Ivan Kulîghin a adus cu sine în România un sbornic (compilaţie din scrierile sfinţilor trăitori ai *Rugăciunii inimii*), alcătuită de egumenul Hariton al Mânăstirii Valaam din nordul Rusiei. Textele acestea despre practica *Rugăciunii lui Iisus* au fost traduse de călugării basarabeni şi multiplicate la maşina de scris. După instaurarea regimului comunist, ele au fost ascunse, întrucât acesta era foarte pornit pe lucrările de mistică şi de asceză. *Rugăciunea inimii*, sau *Rugăciunea lui Iisus*, este unul din cele mai însemnate lucruri ale practicii ortodoxe. Sbornicul pomenit datează din perioada în care *Rugăciunea inimii* era sinonimă cu o iniţiere de către duhovnic a celui ce voia să rostească neîncetat (de aceea se mai numeşte şi *Rugăciunea neîncetată*): „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul". Sfântul Paisie de la Neamţ însă a „democratizat" *Rugăciunea lui Iisus*. Poate să o rostească oricine fără să urmeze o tehnică, şi Duhul Sfânt îl va îndruma pe măsură ce o rosteşte sau o spune în gând.

Aşadar, punctul nodal al *Rugului Aprins* este unul de mare însemnătate, reprezentativ pentru conştiinţa dogmatică ortodoxă. Scriitori precum Vasile Voiculescu, Ion Barbu, Ion Marin Sadoveanu, Sandu Tudor, Paul Sterian se concentrau în întâlnirile lor asupra unui aspect nespus de important de trăire şi credinţă creştină. Un alt subiect de discuţie la fel de important erau Energiile necreate, dogmatizate în secolul al XIV-lea de Sfântul Grigorie Palama. Între cei ce formau primul cerc al *Rugului Aprins* găsim şi oameni tineri – l-am citat pe Andrei Scrima deja, care va deveni apocrisiarh, adică ambasador bisericesc personal al Patriarhului Ecumenic Athenagoras la Conciliul General Vatican II (1963-1965). Poate că Patriarhul Athenagoras l-a desemnat ca atare întrucât era şi el pe jumătate aromân, precum trimisul său.

Început în timpul războiului, lichidat oficial în 1948, odată cu instaurarea regimului roşu, *Rugul Aprins* a continuat clandestin în anii '50, îndeosebi în locuinţa bucureşteană a profesorului Alexandru Mironescu, vizitată periodic de părintele schimonah Daniil (Sandu Tudor). Din păcate, aceste întâlniri au fost curmate brusc de arestările din 1959. Atunci, în afară de cunoscutul proces Noica-Pillat, a existat şi unul – mai puţin notoriu – intentat unui număr de 20 de persoane legate de *Rugul Aprins*. Veriga între cele două loturi a constituit-o Nicu-Aurelian Steinhardt, care va fi botezat creştin ortodox în 1960, în cadrul unei slujbe i-am putea spune ecumenice, desfăşurată într-o celulă a Închisorii Jilava.

La întrebarea ce a fost Rugul Aprins, s-ar putea răspunde simplu şi scurt: un prilej de reunire a celor trei elemente constitutive ale Bisericii – clerici, călugări şi popor dreptcredincios. (...) Însă un răspuns mai concret ar fi altul: Rugul Aprins a fost un cenaclu mistic care a reunit pentru prima oară în proporţie covârşitoare intelectuali, credincioşi şi elemente de mâna întâi din cler, monahism şi din învăţământul teologic.

eseu

Savu Popa

Monedele care au prins rădăcini

Bunicul veni din câmp, își duse în grajd caii și plugul, apoi, ca de obicei, scuipă odată zdravăn în pământ.

Mă așteptam să iasă ceva din pământ, după atâtea scuipaturi sau *stuchinături*, prin care își vărsa amarul ce-l uscase pe dinăuntru ca iasca. Doar iarba creștea, nebuna, pretutindeni, nu ținea cont de firea omului.

Intră în casă, se spălă, mâncă. În tot acest timp, nu scoase o vorbă. Mă îngrijorasem, crezui că i se întâmplase ceva sau i se făcuse, poate, rău.

Ești ghine, mă omule, sau o fost prea cald, te-o luat năduşelile peste măsură și acum nu ți-o fi tot una?

Sunt ghine, n-avea nicio grijă. Stătu pe gânduri câteva clipe, după care se hotărî să-și dezlege *băierile* sufletului. Mă supără doară un gând care nu se-astâmpără nici vorbă! Știi că am arat cealaltă parte a locului, cea dinspre Rocoteci. Pe prima o dădui gata ieri. Și numa` ce crezi. Cum mă duc io cu plugul oblu nente, scuip în palme o dată zdravăn, a doua oară călduț, și după ce trec cu spor prin mațele pământului, nici n-apuc ghine să mă-ntorn îndărăpt, că văz ceva ieșit la suprafață! Băgai de samă, sclicheau cele două monede ieșite din pământ de-ți crăpau moalele ochilor! Mă-ntorsei și ce văz! Nu-mi puteam crede ochilor! Erau cele două monede îngropate de mine când eram ca ficiorul ăsta al nost! Dară, vezi ghine, nu mai știam pe unde le îngropasem atunci! Pe loc îmi adusei aminte așa, ca prin ceață groasă, că mă dusei pe câmp, umblam mult pe atunci cu bătrânul, și îl lăsai să margă el cu caii, io mai rămăsei și după ce nu-l mai văzui, aveam o săpăligă cu mine, mersei în plin ogorul, săpai repede o groapă nu mai mare decât o palmă și îngropai monedele! Făcui întocmai cum îmi ceruse Lichioasa! De nu s-ar mai prinde în veci de numele ei, pomenile!

Acum să mai spui povestea s-o audă și ficiorul nost!

Tot pe când eram cochil, mersesem pe Strigoiță, în noaptea de Sfântu' Andreiu să ardem buruienile.

Ne adunaserăm pe la amiază vreo zece cochii, fiecare cu câte-un braț de buruieni smulse de prin curtea fiecăruia. Ne strânsesem la o fântână, aveam la noi și de-ale focului, apoi, băurăm câte un păhărel de șeva, mâncarăm o felie de cozonac și, când sosise timpul, pornirăm spre Strigoiță-n deal, cântând, jucând, fiecare îngreunat de sacul său cu buruieni, buimăcit de arsura alcoolului care ni se scurjea vicleana prin trup făcând prăpăd!

Dară, tot înainte de a pleca, ziua pe la amiază, fiecare în gospodăria lui a aruncat spre cer pita uscată și tare. Devenise și acesta un obicei de la cari nu ne abăteam, Doamne feri! Luam ce se găsea, fie coji sau miezuri de pită care erau trecute, se mucegăiseră sau se sfărâmau la o simplă atinjere. Dacă nu le dădeam animalelor, le dădeam păsărilor. Tatu, știu că-mi spunea, cochile, azi nu le dăm la câni, azi le dăm păsărilor, de aceea, fă bine de te du-n curte și-n grădină, rupe din bucata ceea uscată de pită, firimiturile împrăștie-le peste tot. Ieșeam cu pumnii plini de bucăți întărite ca niște cărămizi, puteam să țintesc cu ele pe oricine și, îndată, îl doboram la pământ!

Când ieșeam din casă, cu capul gol, prindeam și-o țâră de vântoasă luminoasă, părul îl aveam o țâră mai lung, se răsfira-n vânt ca firele știuleților, ajunjeam în grădină, mă suiam pe-un dâmb, începeam să smulg miezul uscat din coajă, bucăți mai mari sau mai mici, îmi înălțam palma, le dădeam drumul, acestea zburau din palma mea, fără ca eu să mișc mâna, ajunjeau sus, to mai sus, tot mai aproape de ceriu și dispăreau.

Strălușea miezul pitei în lumina ceriului, parcă era rupt din soare. Îmi părea că aruncam din casă o țâră din mânia ce ne cuprindea adesea. Ceriul înfometat le înghițea îndată ce le dădeam drumul. Vântul i le aducea. Știi, miezul de pâine ajungând pe albastrul ceriului îmi dădea așé o stare de senin, de pace, parcă acel miez ar hi șters toată zavistia din jur. Și, să nu mai văz, dar tare mai strălușea miezul pe cer.

Coaja nu-i pria ceriului. Era prea aspră!Cum cădea pe pământ, se preschimba-n mușuroi. De aceea aveam atât de multe! Când ajungeam îndărăpt în casă, le spuneam râzând alor mei că mâncai cer pe pită, anul următor nu vor fi strigoi, că sufletul lor care era din acel miez uscat ca iasca fusese dus de vânt departe tare! Alți strigoi urmau să cază în mușuroaiele acelea mari care erau pâlniile prin care necuratul privea aici, la noi, pe pământ și râdea de se spărjea de ce putea să vază. Uneori, noi mai turnam zamă de varză în mușuroaie, ne râdeam de drac, să îi intre-n ochi, să-l piște de să-l ia nevoia!

Râdeam ca un apucat. În râsul meu încăpea întreaga casă, așa cum melcul încăpea în cochilie.

Când ajunseserăm în Strigoiță, ne oprirăm brusc și începurăm să ne împrăștiem, care unde apuca. Fiecare își scotesese din sac buruienile, aranjate, legate în așa fel să arate ca un snop de paie. Le punseserăm jos, aprinseserăm focul, apropiarăm chibritul și buruienile se consumară îndată. Celuia care îi arseseră buruienile mai răpede, fusese câștigător, a cântat, a jucat de unu' sângur și ne-a cinstit pe toți cu rachiu sau vin. Făceam acele focuri pentru a goni spiritele rele, buruienoase, care călcau pe la noi, prin tinde, gospodării sau vieți!

Și nu am plecat până dimineața. Mai târziu, au venit și alții, tineri sau bătrâni. Putea să hie cât de frig, oamenii au rămas, s-au încins discuțiile, beutura s-a făcut nevăzută din senin, iar după ce ni s-a consumat buruiana, ne-am apucat să căutăm alta, meream pe tot dealul, am dat zăpada la o parte, am smuls buruiana și-am aprins-o din nou.

Astfel, îi țineam la o parte pe strigoii care urmau să vie în gospodării, să își ceară partea.

Eram în toiul petrecerilor, când o văzurăm pe Lichioasa, smintita uliței, cea care hierbea bolovanii ori cărămizile în oale mari, de zicea ea că face supă din ele! Supă de bolovani!

Alteori, merea nopțile pe ulițe cu o oală mare, mai mare decât dânsa, plină cu lapte, și spoia curțâle, zidurile cu smântână, căci lapte tot îi dădea singura ei vacă, o uscăciune de dobitoacă, noi zîceam că e din paie, abia se putea ține pe chicioare!

Se apropia tot mai mult de noi. Nu mai știam pe unde s-o apucăm. Nu ne mai prea venea să râdem de ea, ne înspăimânta acum, după ce aflarăm că moșise pe cineva de prin părțile Săcădatelor și cochilul se născuse cu cap de vițel și îi cura un fel de puroi din ochii săi verzi. Cică, din cauza ei se născuse așa, pruncul. Ea se afla, nu știu cum, prin preajmă și bolborosise în fiecare sară la căpătâiul gravidei niște cuvinte tare ciudate. După întâmplarea, fusese alungată, dar nu avea nimeni ce să-i facă, venise tot aici, la cocioaba ei de din valea Visei.

Toată lumea, de atunci, o cam ocolea, dară ea venea peste tot, iar, când se apropia de lume, devenea mult mai agitată.

În acea sară, nimenea din jur nu îi băgase de samă prezența, chiuiau mult prea mult, se-mbătară zdravăn, iar muierile celelalte plecară.

Ajunse atât de aproape , încât îi simțeam răsuflarea înghețată. Credeam că ne privește fix, însă, nu la noi privea, ci în gol, ca o smintită. Atunci băgarăm de samă că avea haine zdrențuite, era plină de paie și pământ, își ținea mâinile în față, cu pumnii încleștați.

Când dădurăm să fujim, ea se opri în loc. Ne-am oprit și noi. Ne întorseserăm spre ea. Simțeam că ceilalți se îndepărtară mult de noi. Întunericul devenise dintr-o dată înecăcios.

Mă bătuse gândul că luna ieșise din râsul ei atât de răgușit, ce se întindea ca un râu, dincolo de corpul ei. Avea dinți de fierăstrău și când privirăm mai bine, ne îngrozirăm. Din găvanele pline de mocirlă ale ochilor ieșeau viermi roșiatici.

Începu să-nainteze. Cu cât merea mai mult, cu atât creștea mai tare. Noi eram pregătiți să fujim din nou. Când colo, se oprește, pare că-și revine, deschide pumnii, din ei cad cele două monede.

Străluceau atât de puternic încât linia de lumină ce pornea dinăuntrul lor ajunsese sus de tot, fisură întunerecul mlăștinos al ceriului!

Și dispăru. Pământul se căscase sub pașii ei, o înghiți într-o clipită.

Venirăm mai aproape, căci ne trezirăm în buza dealului. Priveam în jur. Nu se vedea nicăiria! Oamenii ceilalți ne erau alături, se veseleau ca și înainte, nu văzură, nu simțiră ceva anume!

Pe jos rămăseseră cele două monede. Ne era teamă să ne apropiem, să le culejem, să le luăm la noi. Ne dădurăm cu părerea, or hi blestemate, te miri de unde le avea.

Cam o săptămână după aceea, ceva nu-mi dădea astâmpăr, așa că, tot veneam pe Strigoiță. Ele se aflau tot acolo. Nimeni nu se atinsese de ele.

Și-ntr-una din zile hotărâi să le iau, fără a mai spune nimic celorlalți. Urma, imediat să le-ngrop pe ogor, căci io meream cel mai mult să-l ajut pe tatu la câmp.

Ne adunarăm, din nou, aceeași care fuseserăm acolo în noaptea cu pricina și ne întoarserăm pe Strigoiță. Ne apropiarăm! Când colo, monedele păreau înfipte în pământ!Și să vezi, să nu crezi, prinseseră rădăcini! Erau rădăcini fosforescente! Apucă-te să le scoți! Cu greu le-am răzbit. Clar, erau blestemate, poate că netoatata aceea le-o fi șterpelit de undeva, o fi găsit vreo comoară ascunsă de vreun haiduc și o fi deschis-o, s-o fi servit de acolo. Pe atunci umbla vorba că erau multe comori ascunse în burțile dealurilor! Și în nopțile senine se aprindeau în pământ lumini și alti cele! Una fusese îngropată, într-un loc neștiut de nimeni, de către Fotea, haiducul, cel care înjunghiase pe boier la drumul mare, îi omorâse copiii și soția care se aflau cu el în trăsură și le furase comoara.

Până la urmă le-am scos, le-am ascuns eu într-un săculeț, nu am spus la nimeni, nici la ai mei. Le-am dus la mine, le-am pitulat în lada de zestre. Știam că nimeni nu umbla acolo. Și la primăvară, când au început muncile câmpului, oblu în prima zi, l-am lăsat pe tatu să margă el spre casă primul, după muncă. Când tatu cu căruțul o fost înghițiți de buza dealului, m-am tot mișcat pe ogor, am găsât un loc și le-am îngropat.

Și iată că azi le-am găsit!

Omule, dară aruncă-le, dă-le-n sperieți. Să nu le prind pe aici!

Asta și vreau să fac. Uite, încă mai sclipesc, blăstămatele!

Bunicule, dă-mi-le mie, le îngrop eu undeva!

Dară, nu te atinge mult de ele. Să faci ghine, azi să le tupilezi să nu ne mai fie prin preajmă că poartă cu ele zânzania!

Așa o să fac.

Tulai, ni l-ai băgat pe necuratul în casă!

Poate. Apoi, bunicul se-ntoarse spre mine, zâmbind în felul lui șugubăț, și-mi spuse doar atât. Le vei îngropa altundeva și o crește ceva din acel pământ, vreun copac sau vreun munte sau te miri ce minune s-o ivi!

După aceea, la fel ca bunicul, așteptasem să treacă iarna. Până atunci le ascunsesem bine, într-o cutie, alături de alte obiecte vechi.

În curte, în timp ce mă îndreptam spre locul cu pricina, pășeam parcă printr-un nisip mișcător. Mă mișcam într-o venă imensă, neaerisită. Din toate direcțiile curgeau șuvoie de lumină aspră care mă izbeau în moalele capului.

Am reușit să trec de curte, să ajung în grădină. La capătul ei, spre vale, m-am oprit lângă un păr.

Am săpat cât am putut de mult, am luat monedele, le-am întors pe toate părțile, eram curios dacă se mai zăreau urmele rădăcinilor. Nu am dat de niciuna. Le-am pus înăuntru, le-am astupat cât am putut de bine, să prindă rădăcini din nou, până la următoarea poveste.

Pe jos rămăseseră cele două monede. Ne era teamă să ne apropiem, să le culejem, să le luăm la noi. Ne dădurăm cu părerea, or hi blestemate, te miri de unde le avea.

Cam o săptămână după aceea, ceva nu-mi dădea astâmpăr, așa că, tot veneam pe Strigoiță. Ele se aflau tot acolo. Nimeni nu se atinsese de ele.

proză

Arthur Suciu

Orizontul apocaliptic

Iluzia revoluţiei mondiale. Ca să proclami, în postcomunism, urgenţa revoluţiei mondiale trebuie, mai întâi, să negi existenţa comunismului istoric, să-l resemnifici măcar, eventual asociindu-l cu capitalismul (comunismul a fost ”capitalism de stat”). Această posibilitate apare prin reîntoarcerea la momentul teoretic al marxismului, în care clasa muncitoare câştigă *revoluţia*. În loc să întemeieze o nouă putere şi un capitalism de stat, de data aceasta ea se va autodizolva generos, dând în sfârşit naştere societăţii comuniste fără clase. - Această operaţie conceptuală trebuie urmată de relansarea ideii de revoluţie, nu înainte, desigur, de a proclama eşecul democraţiei liberale. Experienţa postcomunismului din fostele state sovietice arată că, departe de-a fi asistat la instaurarea democraţiei liberale, avem de-a face cu o reîntoarcere la colonialismul occidental. Colonialismul este, desigur, factorul motivator exemplar în declanşarea revoluţiei, dar eşecul democraţiei nu este doar o caracteristică a statelor periferice, ci reprezintă starea de lucruri actuală din chiar centrul civilizaţiei occidentale. - Revoluţia mondială este, fără îndoială, în postcomunism negarea ”sfârşitului istoriei”, înţeles de Fukuyama ca victorie şi globalizare a democraţiei liberale. Dacă nu am ajuns la un sfârşit al istoriei, atunci revoluţia mondială poate şi trebuie să fie relansată. Ne întrebăm, atunci: oare de ce ne-am bucurat de căderea comunismului? Nu cumva trebuia să plângem? Această cădere a însemnat pierderea unui război şi o lungă sub-istorie postcomunistă. Interesant este că, în forma sa actuală, revoluţia mondială nu mai urmăreşte o transformare ”internaţionalistă”, ci una regională, situată în opoziţie cu globalismul unificator occidental. Acesta este şi motivul pentru care adepţii regionalismului sunt taxaţi, la noi, drept pro-ruşi. Criza Occidentului nu are, în consecinţă, un răspuns în interiorul Occidentului însuşi, tocmai centrarea sa narcisică împiedicându-l s-o rezolve. Ea nu este o problemă metafizică, ci una politică, iar globalizarea vidului Occidentului, aflat în criză, trebuie înlocuită cu recuperarea sensurilor regionale şi se realizează prin recâştigarea libertăţii la periferiile Occidentului globalizant, ca şi în marile centre regionale (Rusia, China etc.). Insistenţa Occidentului de a rămâne pe poziţii dominante nu face decât să adâncească criza, care, de la un punct încolo, se manifestă prin apariţia, în statele occidentale, a unor partide şi, treptat, a unor regimuri de extremă dreapta. Este chiar faza în care, spun adepţii acestei teorii, ne aflăm astăzi.

Ochiul unui periferic vede fără să vrea ridicolul pasiunii centralilor faţă de mersul istoriei. Descentrarea scade interesul faţă de destin, dar în această poziţie există şi o înţelepciune, care vine din îndelungata experienţă a Întâmplătorului, a imperfecţiunii stărilor de lucruri. Imperfecţiunea lumii, ca şi absenţa unei dialectici, a unei direcţii, a unui sens reprezintă pentru periferic nu o revelaţie, ci un loc comun şi o paradigmă anistorică.

(continuare în pag. 19)

Barry Brownstein

FAHRENHEIT 451 A ANTICIPAT VREMURILE NOASTRE

Traducere de NINEL GANEA

Chiar dacă a trecut ceva timp de când aţi citit Fahrenheit 451, s-ar putea să vă amintiţi clasica operă a lui Ray Bradbury pentru viitorul distopic înfăţişat, în care guvernul autoritar arde cărţile.

Citiţi din nou Fahrenheit 451 pentru a descoperi de ce oamenii doreau ca guvernul lor tiranic să ardă cărţile. Bradbury a scris Fahrenheit 451 în anul 1953, însă asemănările cu perspectiva asupra cenzurii din zilele noastre sunt neliniştitoare.

Protagonistul romanului este Guy Montag care, la fel ca toţi pompierii din romanul lui Bradbury, arde cărţi. În distopia lui Bradbury pompierii devin „paznici ai tihnei noastre sufleteşti, exponenţii spaimei noastre justificabile de a fi inferiori; cenzori oficiali, judecători şi executori ai sentinţelor”.

Media mainstream şi social media din zilele noastre sunt „paznicii tihnei noastre sufleteşti” deoarece filtrează „gândurile şi teoriile contradictorii”. Căpitanul Beatty este şeful lui Montag. „Dacă nu vrei ca cineva să fie nefericit politic, nu-i da două variante ale aceleiaşi probleme ca să-l nelinişteşti; oferă-i doar una”, îi recomandă Beatty.

Dacă nu vrei ca oamenii să dezbată probleme precum politicile Covid-19, Beatty are soluţia: „Îndoapă-i cu date inofensive, umple-i până la refuz cu „fapte” să se simtă sufocaţi şi totodată sclipitori din punct de vedere informaţional. Atunci vor avea senzaţia că gândesc, vor simţi că se mişcă fără a se clinti din loc.”

Astăzi, milioane de oameni aud zilnic ştiri despre cum creste numărul de infectări Covid-19. La fel cum a prezis Bradbury, privitorii la ecrane pot recita numerele, dar fără să aibă niciun fel de context care să facă acele numere inteligibile. Mulţi abia dacă au auzit că doctori şi oameni de ştiinţă importanţi au pledat pentru alternative la carantină, care ar putea salva vieţi şi ar diminua efectul catastrofal asupra economiilor. Exact ca în lumea lui Bradbury, mulţi depun eforturi neîntrerupte pentru a descuraja şi a cenzura viziunile alternative (…)

După ce Montag se îndoieşte de rolul său de incendiator de cărţi, el recită vecinilor săi Plaja de la Dover de Matthew Arnold. Una dintre vecine ţipă: „vorbe prosteşti, vorbe prosteşti, vorbe prosteşti şi dureroase! De ce vor oamenii să se rănească unii pe alţii? Nu e destul suferinţă pe lume, mai trebuie să sâcâi omenirea cu astfel de tâmpenii!”

Într-un mod incredibil, Bradbury a anticipat climatul social de azi în care oamenii susţin că este justificată cenzura când sentimentele oamenilor sunt rănite.

Beatty explică norma socială dominantă care justifică regimul cenzurii: nu jigni minorităţile. Bradbury este limpede: minorităţile înseamnă practic toată lumea. „Nu călca pe bătături iubitorii de câini, pe cei de pisici, pe doctori, pe avocaţi, pe negustori, pe şefi, pe mormoni, pe baptişti, unitarieni, chinezii din a doua generaţie, suedezi, italieni, germani, texani, cei din Brooklyn, pe irlandezi, pe cei din Oregon şi pe cei din Mexic.”

A pretinde că poţi „fi fericit tot timpul” era o altă normă socială care împingea cererea pentru cenzură. „Cenzura nu a venit de la guvern. Nu a existat niciun dictat, nicio declaraţie, nicio cenzură, nu! Tehnologia, exploatarea de masă şi presiunea minorităţilor a făcut totul, slavă Domnului. Astăzi, datorită lor, poţi fi fericit în permanenţă, ai voie să citeşti reviste umoristice, vechi jurnale de mărturisiri sau de călătorii.”

În distopia lui Bradbury, a lua în considerare teorii aflate în conflict reprezintă o sursă de nefericire, aşa că Beatty laudă misiunea pompierului şi justifică cenzura: „Lucrul cel mai important pe care trebuie să ţi-l aminteşti, Montag, este că noi suntem aducătorii de fericire, Duo Dixie, tu, eu şi ceilalţi. Noi ţinem piept micului val al celor care vor să aducă nefericire omenirii prin teorii şi gânduri contradictorii. Ne înfigem zdravăn degetele în diguri. Ne împotrivim din răsputeri. Nu lăsăm torentul de melancolie şi filosofie să inunde lumea noastră. Ne bizuim pe tine. Cred că nici nu-ţi dai seama cât este de important eşti tu, noi, pentru lumea noastră fericită aşa cum este ea în momentul de faţă.” (…)

În roman, gândirea nu este binevăzută. Chiar şi verandele au fost eliminate. Unul dintre vecinii lui Montag explică motivul: „Oamenii stăteau acolo câteodată noaptea, vorbind când aveau chef să vorbească, legănându-se şi nevorbind când nu doreau să vorbească. Uneori stăteau acolo pur şi simplu gândindu-se la lucruri, întorcându-le pe toate feţele... nu s-a mai dorit ca oamenii să stea astfel, să nu facă nimic, să se dea în balansoar şi să vorbească; nu era o viaţă socială potrivită. Oamenii vorbeau prea mult şi aveau timp să gândească.”

Distanţarea socială este practicată astăzi ca o metodă de a ne păzi de Covid 19. Distanţarea socială ne păzeşte, de asemenea, de „teorii şi gânduri contradictorii”. Scaunele au fost îndepărtate din locurile de interacţiune socială. Holurile sunt goale. Nimeni nu mai stă lângă răcitorul de apă. Oamenii au puţine locuri în care să mai stea de vorbă unul cu altul. Paralela cu verandele este înfricoşătoare.

Poate că vedeţi astăzi o schimbare în normele sociale, prin care se subminează drepturile părinţilor şi sfinţenia familiei. Bradbury a întrevăzut un impuls pentru înrolarea copiilor dinainte de şcoală. „Atmosfera de acasă poate împiedica multe din ceea ce încerci să faci la şcoală. Din acest motiv am micşorat vârsta de grădiniţă, an după an, până când astăzi îi luăm aproape din maternitate”, explică Beatty (…)

Putem trage învăţăminte şi din personajul profesorului Faber, care recunoştea consecinţele autocenzurii pe care şi-o impusese: „Am văzut direcţia în care merg lucrurile, cu mult timp în urmă. Nu am spus nimic. Sunt unul dintre nevinovaţii care ar fi putut vorbi deschis atunci când nimeni nu vroia să plece urechea la vinovaţi, dar nu am vorbit şi astfel am devenit eu însumi vinovat.”

A merge în contra curentului presupune curaj.

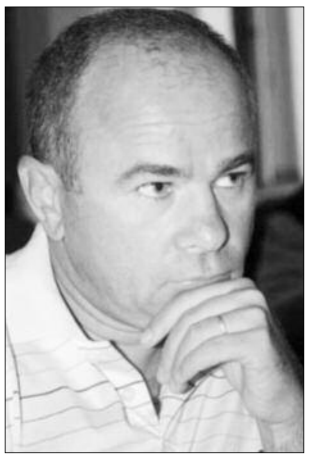
Potrivit lui Elisabeth Noelle-Neumann şi a sa teorie a spiralei tăcerii, „dorinţa noastre de a exprima o opinie este rezultatul direct al felului în care o percepem ca populară sau nepopulară.” Când credem că opinia noastră este populară, ne vom afirma tare statutul de a fi parte din turmă.

Dacă credeţi că publicul are prin social media puterea de a exprima perspective nepopulare vă veţi înşela. Exact ca îN Fahreneit 451, oamenii se cenzurează pe ei înşişi înainte chiar ca Facebook şi Twitter să vină cu propria cenzură (…)

Astăzi, câţi oameni nu spun nimic despre politicile Covid-19 în prezenţa vecinilor şi colegilor lor de teamă de a nu fi acuzaţi că nu preţuiesc viaţa? Romanul Fahrenheit 451 este mai mult decât o poveste care ne avertizează. Pentru a inversa spirala tăcerii trebuie să facem loc unor dezbateri oneste prin luarea în considerare a punctelor de vedere alternative.

Astăzi, milioane de oameni aud zilnic ştiri despre cum creste numărul de infectări Covid-19. La fel cum a prezis Bradbury, privitorii la ecrane pot recita numerele, dar fără să aibă niciun fel de context care să facă acele numere inteligibile.

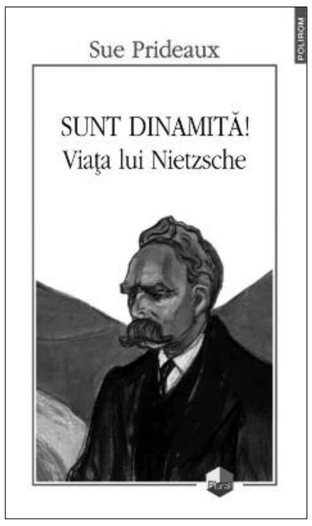
Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

Un Nietzsche antiideologic

"Eu nu sunt om, eu sunt dinamită", scria Nietzsche într-una dintre ultimele sale cărți, *Ecce Homo*, o ciudată autobiografie, încheiată cu puțin timp înaintea declanșării crizei din 3 ianuarie 1889 de la Torino, ce-l va arunca până în 1900, anul morții, în întunericul nebuniei. Monografia scriitoarei anglo-norvegiene Sue Prideaux, *Sunt dinamită! Viața lui Nietzsche* (trad. de Bogdan-Alexandru Stănescu, ed. Polirom, Iași, 2020) își propune o reconstituire a vieții și operei lui Friedrich Wilhelm Nietzsche pornind tocmai de la luarea în serios a acestei afirmații hiperbolice despre sine a filosofului voinței de putere. Și întrucât viața și gândirea se întrepătrund în cazul său, determinându-se reciproc, autoarea urmărește căile, de multe ori ascunse, prin care evenimentele vieții lui Nietzsche i-au modelat gândirea și eforturile de a învinge prin puterea minții crizele nervoase cumplite prin care trecea, dar și răul de care își dădea seama că suferă epoca sa. Cu toate că este greu de evaluat eficacitatea remediilor, totuși diagnosticul pus modernității aflate sub semnul morții lui Dumnezeu și al prăbușirii tuturor valorilor s-a dovedit atât de exact întrucât a ajuns până în postmodernitatea noastră prea mândră de realizările ei tehnice.

Sensibilității feminine a autoarei, atentă la detalii biografice și psihologice, îi datorăm o frescă foarte veridică a evoluției lui Nietzsche, începând cu copilăria marcată de moartea tatălui, pastor protestant răpus de o boală mintală, și continuă cu evocarea anilor de școală din colegiul de elită, cu regim dur, semimonastic, de la Phorta, a anilor de profesorat la catedra de filologie clasică a Universității din Basel, apoi a peregrinărilor prin Italia și Elveția în căutarea unei clime propice sănătății, dar mai ales a relațiilor cu mama și sora sa și a marilor întâlniri formatoare cu Richard și Cosima Wagner, Paul Ree și Lou Salomé, marea sa iubire, și cu alți câțiva prieteni. Bineînțeles că și evenimentele istorice, între care războiul franco-prusac din 1870 la care a participat ca sanitar, își au rolul lor în geneza scrierilor nietzscheene, cu slabe ecouri în timpul vieții sale (mai puțin prima carte, *Nașterea tragediei*), dar care vor trezi un interes din ce în ce mai crescut începând chiar la scurt timp după declanșarea bolii sale. Constituirea *Arhivelor Nietzsche*, ce-și vor avea sediul la Weimar, este unul dintre rezultatele receptării entuziaste a filosofiei nietzscheene. Influența acesteia a fost imensă de-a lungul întregului secol XX, stimulând de exemplu creațiile excepționale din Viena fin-de-siècle, anticipând rezultatele psihanalizei, influențând puternic scriitori ca Thomas Mann sau filosofi ca Martin Heidegger, până la gânditorii postmoderni. A existat, cum se știe, și episodul nazist, când idei ale sale preluate deformat au fost puse în slujba unei ideologii criminale. Totuși, documentează foarte minuțios și exact Sue Prideaux, Nietzsche, spre deosebire de Wagner, Cosima și sora sa Elisabeth, căsătorită cu un antisemit notoriu, Bernhard Főrster, nu este naționalist, antisemit, rasist sau xenofob, ci dimpotrivă, european, adept al conservării instituțiilor cuturale și individualist cu deschidere spre celălalt. Principalele sale trei idei: voința de putere, Supraomul și eterna reîntoarcere a aceluiași au relevanță spirituală, nu politică, de care filosoful avea oroare considerând-o manifestare a instinctului de turmă. Astfel, voința de putere are sensul învingerii de sine, al autodepășirii și nu al impunerii cu orice preț față de ceilalți, iar Supraomul nu este "bestia blondă" ori vreun Führer, ci-l desemnează pe cel capabil să iubească viața chiar și în condițiile morții lui Dumnezeu, sau s-o iubească la aceeași intensitate cu care omenirea L-a slăvit de-a lungul secolelor de glorie ale creștinismului pe Dumnezeu. Cât privește ideea eternei reîntoarceri, după unii comentatori cea mai stranie idee nietzscheeană, ea exprimă în interpretarea autoarei voința de acceptare totală a tuturor conținuturilor vieții, nu doar suportându-le, ci și iubindu-le (amor fati), învingând urile și resentimentele pentru a afirma cu bucurie viața în integralitatea ei.

Consider că tema de adâncime a vieții și operei lui Nietzsche, așa cum o înțelege Sue Prideaux, este drama pierderii credinței, trăită de filosof până la ultimele consecințe. Acestea se subsumează conceptului de nihilism, definit undeva de filosof prin trei caracteristici: devalorizarea valorilor supreme, absența sensului și a răspunsului la întrebarea de ce? Radicalismul nietzscheean (aristocratic, cum îl numea unul dintre primii săi exegeți, danezul Brandes) înseamnă a înțelege că odată cu moartea lui Dumnezeu se prăbușesc și valorile morale, drept care a crede în acestea fără a mai crede în Dumnezeu conduce la ipocrizie, minciună, fariseism. Împotriva acestora se revoltă Nietzsche propunându-ne autenticitatea ("marea sănătate") a cărei expresie se află în întrebările profunde formulate într-un stil fragmentar-aforistic ce îmbină precizia și concizia cu o vitalitate puternică, în termenii săi, dionisiacă. Nu degeaba Nietzsche se considera unul dintre cei mai mari stiliști ai limbii germane, alături de Luther și Goethe. În pofida a ceea ce s-ar putea crede citindu-i afirmațiile exaltate, scopul său nu este doar unul demolator (al "idolilor cu picioare de lut", cum numea el valorile perimate), ci și pozitiv: de a afla valoare și sens într-un univers nesigur care pare să nu aibă niciunul. De aceea gândirea sa, a celui care visa în tinerețe la o renaștere a tragediei în spiritul muzicii wagneriene, se construiește pe marginea abisului – a tăcerii spațiilor infinite ce-l înfiorau pe Pascal, să zicem, sau a prăpastiei în care cu cât privești mai mult, cu atât și ea privește în tine, cum spune el într-un aforism – fiind una fundamental-tragică.

Referindu-se la afirmația "sunt dinamită", aleasă ca titlu al biografiei sale, Sue Prideaux încheie spunând că aceasta nu este strigătul unui om dezlănțuit, pus pe distrugere, ci "este, mai curând chemarea triumfătoare a unui om ce a dinamitat un tunel prin indiferența greoaie a vremii lui față de consecințele morții lui Dumnezeu, deschizând astfel calea pentru ca îndrăzneții argonauți ai spiritului să descopere noi lumi". Precum reiese și din acest citat, autoarea ne restituie un Nietzsche înțeles în omenescul său, uneori prea omenesc (ca să parafrazez titlul uneia dintre cărțile sale), ceea ce nu-i știrbește măreția și geniul, apărându-l însă de transformarea într-o statuie sau într-o idee abstractă. Cartea sa este mărturia întâlnirii cu un om care a creeat o filosofie din nevoia de a trata un rău de care suferea atât el, cât și lumea ce încă nu-și dădea seama de aceasta. Nietzsche a fost, cum îl numea Thomas Mann, seismograful ce a înregistrat mișcările tectonice ce vor zgudui istoria secolului următor (al XX-lea) și care tocmai de aceea e absolvit de vină, neputând fi cauza acestora. Înțelegerea empatică pentru viața și opera lui Nietzsche, atât de întrepătrunse, de care dă dovadă Sue Prideaux, conduce la același rezultat: Nietzsche nu poate fi responsabil pentru răstălmăcirea ideilor sale, începută chiar de sora sa. De altfel, cum poate un "spirit liber", neînchinător la idolii modernității și refuzând certitudinile facile, să creeeze condițiile nelibertății puse în aplicare de totalitarismul nazist? Este o ironie a istoriei faptul că antiideologul prin excelență, gânditorul perspectivist, antisistemic, filosoful lui "poate", a putut fi manipulat de o ideologie criminală. Sau poate este unul dintre efectele luptei împotriva lui Dumnezeu (nu doar a sa, ci a întregii lumi moderne), ca și nebunia sa. Dar aceasta este deja o altă poveste.

Admirația ca invidie transfigurată

(urmare din pag. 5)

Să fie admirația doar o „temenea internalizată" – a cărei cauză finală este dorința de a fi ca..., de a fi în locul celui... admirat? Într-adevăr, admirația pare să fie o invidie în al cărei „nucleu" – frustrarea – a fost introdusă o semnificație intelectuală, nobilă, ceea ce o face să devină o trăire agreabilă și onorabilă. A vrea să fii precum cineva – este, în calitate de invidie, ceva negativ și reprobabil, dar același lucru este – în calitate de admirație – pozitiv și recomandabil. În admirație, invidia nu mai „roade", ci șlefuiește, nu mai este tenebroasă, ci luminoasă, nu te mai coboară, ci te înalță. Admirația – ca și alte plăceri sau sentimente nobile – este un comportament învățat, provine dintr-o asemenea convertire a unei trăiri negative într-o trăire pozitivă printr-o prealabilă asociere – intelectuală! – cu o semnificație axiologică, cu o valoare.

*

Pentru a înțelege cum se petrece o asemenea modificare sau transfigurare a invidiei în admirație, a unui sentiment negativ într-un sentiment pozitiv, este necesar să lărgim puțin orizontul discuției înspre o teorie a plăcerii.

Nu durerea se opune plăcerii, ci neplăcerea. Căci durerile nu doar că pot fi plăcute (ca în sado-masochism), dar, în cazul omului, cele mai multe plăceri nu sunt altceva decât suferințe convertite, transfigurate, cărora intelectul nostru le-a schimbat semnul și sensul. Un exemplu: vezi o clădire – respingătoare ca o cazemată – în care nu ai trăi nici măcar o oră. Afli despre ea că e o vestită instituție în care, ca să ajungă să lucreze, angajații ei și-au cheltuit ani din viață, supunându-se la tot felul de canoane. Ai zice că acum când au ajuns aici, la destinație, se bucură de cele mai mari desfătări, ca răsplată pentru efortul depus. Nici vorbă. Activitatea lor presupune în primul rând frecușuri sau plictiseli de tot felul la capătul cărora cad epuizați. Și totuși *plăcerea există*, e permanentă, face ca totul să fie suportabil, să dureze și să se perpetueze: este *gândul* că sunt importanți, că au reușit în viață, că ceea ce fac este *valoros*, că – spre deosebire de alții – au un venit sigur sau că la vară vor merge în concediu ori, ajunși acasă după o zi de muncă, vor mânca și vor bea. Plăcerea e deci o *legătură* în sensul cel mai propriu, ceva indirect, obținut prin raționament.

Dar când ajung în sfârșit la destinație, fiindcă nu mai au de ce o lega, vacanța se dovedește ternă, fadă, plictisitoare, cu mult mai insuportabilă decât munca propriu zisă. Oamenii se străduiesc însă să o lege de altceva, măcar de gândul că va fi o amintire plăcută, o sursă de povești sau de fotografii pe Facebook. Chiar și plăcerile sexuale sunt la origine suferințe - urmăriți orice animal în perioada de rut: este înnebunit de o tensiune insuportabilă și nu vrea altceva decât să o descarce cât mai repede. Oamenii transformă această necesitate într-o plăcere, așadar orice plăcere sexuală, oricât de „normală" ni s-ar părea, este - aici sfinții părinți aveau dreptate - o perversiune.

Dar și mâncatul este „suferință" convertită. Copiii mici mănâncă doar cât au nevoie și părinții lor înnebunesc pentru că au impresia ca ar trebui să mănânce mai mult. De fapt, părinții urmăresc, inconștient, să le trezească *plăcerea* de a mânca, să creeze acea *legătură* dintre aliment și semnificație, unde alimentul nu mai este o simplă sursă de satisfacere a unei nevoi, ci devine semnificant, iar mâncatul semioză. În prima instanță copiii resping această condiționare, refuzând excesul de mâncare până ce în sfârșit - legătura intelectuală fiind creată - cedează și ajung să caute ei înșiși mâncatul de plăcere.

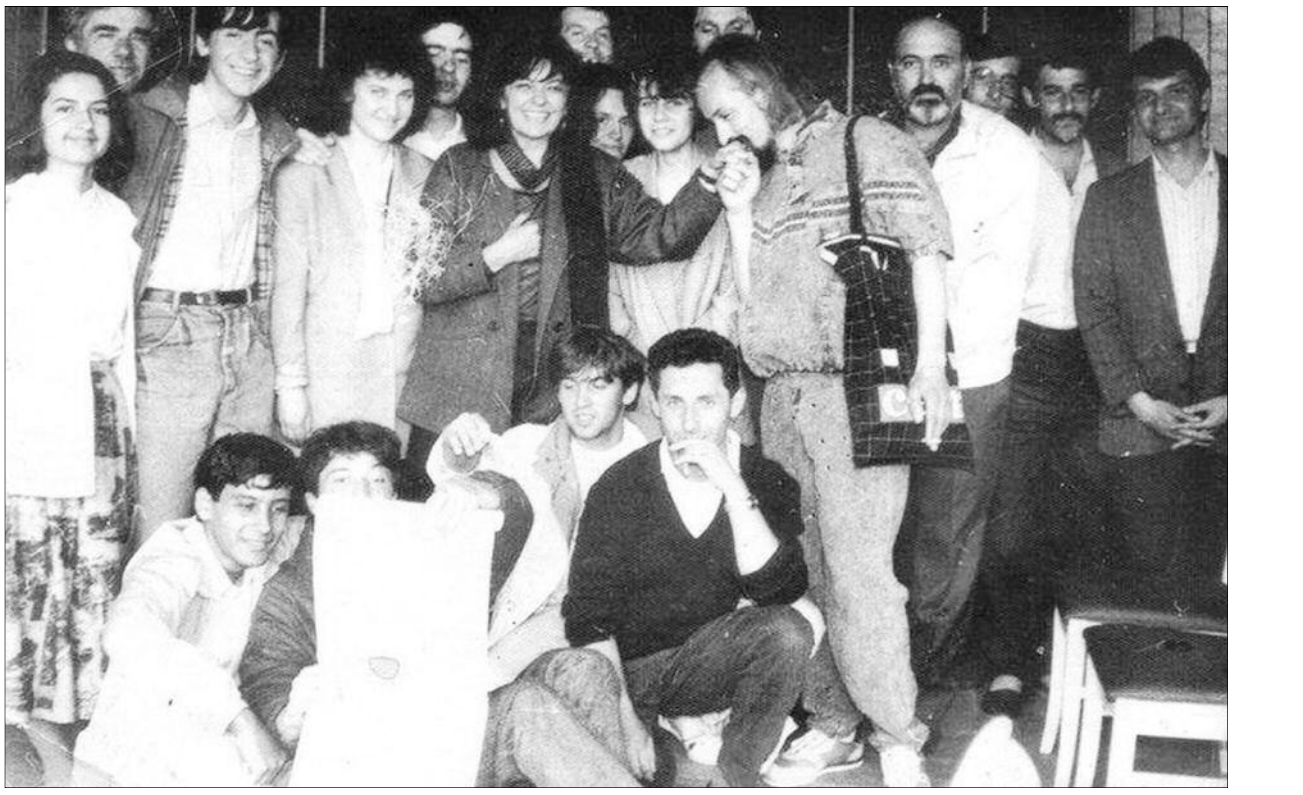
În cazul omului nu există plăceri exclusiv fizice, plăcerea este o semnificație, o idee... De la vârsta de trei ani - dacă nu și mai devreme, toate plăcerile lui sunt plăceri intelectuale. (Și neplăcerile, de asemenea). Orice geamăt este concluzia unui raționament...

SIND – 3 decenii

Componența Cenaclului Literar SIND ’89 din Pitești era una foarte diferită, în sensul că nu erau doar cenacliști provenind din Facultatea de Litere, ci de la diferite facultăți, universități, orașe chiar, cu cariere diferite: profesorat, avocatură, manageriat, filosofie, pictură, ziaristică, inginerie, chiar și călugărie (preoție).

Locul unde se țineau ședințele-întâlnirile litere era Biblioteca de la Casa de Cultură a Sindicatelor Pitești, ultimul etaj al clădirii, sub „îngrijirea” dnei Constanța Fueru Toma (bibliotecară) și a dlui George Apostol (director). Ziua de cenaclu a fost întotdeauna marțea, la ora 5 după-amiaza.

Când a apărut SIND, mai erau încă trei cenacluri: unul, Cenaclul „Liviu Rebreanu”, la Palatul Culturii (cel oficial, al județului, cu Ion Popa Argeșeanu, Nicolae Badi, Octav Pârvulescu etc.), altul, Cenaclul „Ion Barbu”, al dlui Călin Vlasie – unul dintre „lunediștii” fondatori bucureșteni instruiți de criticul Nicolae Manolescu (cu studenți, poate cel mai titrat, mai „profi”, întrucât avea știința de a scrie literatură, de a fi la curent cu noile tendințe, de a introduce teoriile literare mai noi), și un altul, „Ceasul poetului”, la Casa de Cultură a Sindicatelor (unde activau Marian Barbu, Liviu Ștefănescu, Constantin Gligore, Florian Silișteanu, care, practic, a fost absorbit de SIND).

SIND la Premiile revistei *Calende*, 1991

Ideea de a înființa un nou cenaclu la Pitești i-a aparținut lui Florentin Sorescu, proaspăt participant și premiat la una din Taberele Naționale de Creație Literară care avusese loc la Cluj, în vara anului 1989. Juriul, format din optzeciști (Mircea Cărtărescu, Ion Bogdan Lefter, Florin Iaru, Ion Stratan), a premiat mai mulți membri ai Cenaclului „Ion Barbu” al d-lui Vlasie. Cu un an înainte, Marele Premiu fusese luat de Gabriel Grigore. De asemenea, Cătălina Novac, și, mai înainte, sora sa, Fevronia. Din aceste motive apare ideea înființării unui nou cenaclu literar la Pitești. Primii membri au fost Florentin Sorescu, Dragoș Popescu, Alexandru Știrbu (ultimii doi invitați de la Cenaclul „Ion Barbu”), Gabriel Grigore și cei de la „Ceasul Poetului” (Marian Barbu, Liviu Ștefănescu, Constantin Gligore, Florian Silișteanu). Și, de la Câmpulung, Liviu Mățăoanu și Sorin Durdun, contacte stabilite probabil de la Cenaclul „Liviu Rebreanu”.

Numele SIND ’89 al cenaclului apare în 1990, ca o reacție la lucrurile bune de dinainte de 1989. E de menționat că, într-una din zilele de după cenaclu, chiar înaintea începerii Revoluției, atunci când se mergea la Berăria „Zimbru” (o „instituție literară” a Piteștiului acelor vremuri, unde era aproape imposibil să găsească toți membrii loc la masă sau să prindă fiecare câte o bere), una din doamnele care servea le-a arătat cenacliștilor că perdelele sunt trase și că sunt urmăriți, iar mențiunea vrea să arate că în timpul ședințelor de cenaclu discuțiile erau absolut libere, numai că pe „sindiști” îi interesau doar luptele literare, nu și cele politice.

În 1993, toamna, Gabriel Grigore a avut ideea absolut incredibilă să re... apară ziarul „Secera și Ciocanul”, acesta fiind fostul organ de presă al Partidului Comunist din Argeș, o ediție-pamflet, idee pusă în practică, ziarul apărând într-un tiraj fabulos, scoțând bani frumoși pentru unii. Abia la câteva luni, „Cațavencu” a venit cu ideea de a scoate „Scânteia”, găselnița având același succes uriaș.

Dar nu asta a contat. Cenaclul Literar SIND a scos o revistă proprie, „Inedit”, din care au apărut doar câteva numere.

Casa de cultură a Sindicatelor a susținut activitatea membrilor cenaclului, fapt foarte important, dacă punem la socoteală lansările de carte, cărțile tipărite și deplasările în diferite localități din țară, toate finanțate de ea. Astfel, au fost publicați mai mulți autori, cărți de poezie și proză, din 1998, până în 2000-2001: Florentin Sorescu („Poeme florentine”), Liviu Mățăoanu („Umbra personajului”, ed. I), Sorin Durdun („Poemul cel mai lung”), Tiberiu Frim („Blues”), Orlando Năstase („Muza frigidă”), Nicoleta Popa („Egoismul de rigoare”), Marius Dumitrescu („Liber în ultimul hal”), la care se adaugă și câteva antologii poetice („Despărțirea de cotidian”, „Plagiator”, „Arheologie generală”).

Toate au apărut la Editura „Paralela 45”. Aceste cărți au fost lansate în mari centre culturale: București (Târgul de Carte „Gaudeamus”, la Teatrul Național, la Muzeul Literaturii Române), Iași (de două ori), Cluj, Constanța, Reșița, Pitești, dar și în localități mai mici. Trebuie precizat că în primul deceniu de după 1989 se publica foarte greu o carte.

Florentin Sorescu

A existat o apropiere cu revista „Calende”, unele cenacluri chiar s-au desfășurat în redacția condusă de Călin Vlasie, împreună cu Nicolae Oprea, Al. Th. Ionescu, Mircea Bârsilă, Dumitru Augustin Doman, Miron Cordun (care l-a debutat pe Liviu Mățăoanu cu o pagină, în format mare, în 1991), Sergiu I. Nicolaescu, Carmen Ilie, Lușu Govoreanu, Jean Dumitrașcu. Pentru o vreme, din 1991, revista „Calende” a și acordat un premiu național, primul fiind primit de Ana Blandiana. La Editura „Calende”, a revistei, au debutat editorial Liviu Mățăoanu, Sorin Durdun (ambii în 1994) și Nicoleta Popa (1997).

Membrii SIND, de-a lungul deceniilor, au fost: Florentin Sorescu, Liviu Mățăoanu, Sorin Durdun, Dragoș Popescu, Alexandru Știrbu, Dragoș Tudose (Take), Gabriel Grigore, Nicoleta Popa, Nina Vasile, Marian Barbu, Liviu Ștefănescu, Florian Șilișteanu, Emil Deaconescu (Bogumil), Tiberiu Frim, Orlando Năstase, Romeo Lefter, Marius Dumitrescu, Gelu Ungureanu, Constantin Vărășcanu, Ana-Maria Sturdzu, Monica Doru, Andreea Hirică, Dan Neamțu, și uneori, Călin Vlasie.

Autorii au încercat să prezinte texte din anii de început ai „Sindului” (primul/primele texte de la fiecare autor) și din prezent (ultimul/ultimele), așa încât cititorul să aibă o imagine cât mai clară asupra evoluției grupării literare SIND. **(LIVIU MATAOANU)**

Florentin Sorescu

Conexiuni

uruitul mașinilor pe străzile orașului,
seara, la o simfonie cu faruri.

trecători ai bulevardelor
călători ai tramvaielor
haite ale străzilor,

sunt omul care iubește zidurile
sunt fiul zidurilor!

autobuzele, tramvaiele, trenurile
continuându-și sârguincios traseul.

noaptea mi se prelinge pe gene
noaptea îmi curge pe buze
noaptea mi se topește în plete!

19.53, în Piața Cosmonauților
oprește un taxi.

metropolă din atmosfera poluată
crede-mă
înțelege-mă
iartă-mă!

din Piața Cosmonauților
pleacă un taxi.

blocuri mușcând din lună,
sârme de telegraf tăind din lună,
beton prelingându-se din lună.

iartă-mă,
iartă-mă,
iartă-mă!

Toate acestea s-au întâmplat într-o noapte când, trezindu-se la secția de reanimare, pacientul a fost decuplat de la aparate, lăsat câteva clipe să privească afară pe fereastră la cererea expresă a acestuia, după care a reintrat într-un somn profund.

Echipa medicală și-a declinat orice răspundere.

iartă-mă
iartă-mă
iartă-mă

Liviu Mățăoanu

tabloul în alb

o iarnă teribilă a venit în oraş / dintr-odată
fulgi grei au căzut peste gânduri neterminate
alb peste tot / ca într-un cimitir de idei goale
eu singur umblam pe străzi / apoi citeam pe cruci
căutând mormântul omului necunoscut –
într-un oraş pustiu nu poţi să cauţi pe nimeni.

acum trei zile / pe când eram singur la masă
a venit şi mi-a spus:
pentru că nu ştii să-mi spui decât ceea ce crezi
şi nu ştii să-mi spui nimic despre ceea ce nu vezi
aşteaptă trei zile / apoi să mă cauţi
acolo unde nici nu gândeşti.

afară era un frig cumplit / îmi imaginam
cum lupii adulmecă oile rătăcite/oile albe

Liviu Mățăoanu

primăvara poeţilor

Sorin Durdun

Dragoș Popescu

Nicoleta Popa

Gabriel Grigore

așezate pe stratul gros de zăpadă
îmi imaginam cum urletul lor se auzea
până în camera în care stăteam / cufundat / însingurat
într-un întuneric deplin / nicio lumină
nu trecea prin geamul ferestrei.

este lipsit de importanţă gestul făcut cu mâna
la fel și mirarea pe chipul celui cu care / azi
stai de vorbă:
oricât de atent te-ai uita / oh!
la cei care privesc o stea căzătoare / nu știi

care este cel fericit și care este cel nefericit.

***

câtă dreptate
există.

cineva
a spus:
visul.

și altcineva
a închis

imediat

ochii.

Sorin Durdun

poem în zodie apocaliptică

nimeni și nimic nu străbate întunericul
nimeni și nimic niciodată
și eu într-un timp
într-o zodie apocaliptică
respir și aștept ca ţi cum
„a mă întoarce” ar însemna ceva
„și plouă mărunt peste sângele ei
și lăsăm totul așa”.

intermezzo

târziu îţi aud glasul dincolo de lumina veiozei
așa cum stai aplecată peste hârtiile mâzgălite cu versuri
tu însăţi un fragment dintr-un poem nescris
o filă albă dintr-o carte imaginară
din care din când în când recit la berării prietenilor mei
uitaţi și duși.

și-mi dau seama
că în afară de aceste versuri nu există nimic
poate doar obsesia unei mari glorii
răsfirată peste vechi tomuri

și eu îţi spun: „asta nu e viaţă...”
și tu îmi spui: „ba da, asta e viaţa...”

Dragoș Popescu

***

în tinereţe aveam oasele de argint
și încheieturile ar fi durat șapte vieţi
eu am visat cum că mama mi-a spus
frumoși sunt poeţii și nu îmbătrânesc niciodată

poeţii sunt eterni mai spunea
ca niște piese de șah
și sunt curajoși cum sunt lupii
pe tabla de șah a câmpiei

toată lumea are amintiri
toţi parcă dorm cu ochii deschiși
dar eu văd lupii mei
alergând pe câmpie
aleargă pe ea
cu oasele lor de argint

cum se nasc amintirile false
se nasc și cele adevărate
și hrănindu-se unele cu altele
umplu de viaţă tabla de șah a câmpiei

Sfânt era, trist și păgân

fată a pustiului te vei ruga

în timp ce ascensorul va urca
spre noi din canale
aroma morţii vegetale

rânjete – scamă organică –
faţa noastră cuprinsă de panică
religioasă a devenit.
Rotunjindu-se, s-a oprit

umbletul tău nervos.
Precum căţelușul orb și lăţos
am întins spre tine, cu teamă
vinele de aramă

chiţăia frust
pe urmele tale – dulce la gust –
adâncul ton
coborât din amvon

ducându-și ţigara la gură
sufla fumul subţire, alură
de șarpe având
fumul fecund

1990

Nicoleta Popa

*

inima mea nu se schimbă
sufletul meu nu se adâncește în iubire

am trăit într-o biserică neterminată
sentimente apoteotice
mi-am lăsat o parte din suflet acolo
umbre mișcătoare m-au chinuit
m-au dispreţuit si m-au umilit.
nu-ţi pot spune totul
dar esenţialul îl vei afla

te voi iubi fără crispare, fără teamă
scrie niște porunci noi pentru mine
mi-e greu să trăiesc fără dragoste
îngăduie-mi, te rog, îngăduie-mi
să iubesc fără paradoxuri.

*

el a murit trist și neîntrebat
avea părul blond și ochii albaștri
voia să se facă poet.
ar fi supt mai întâi din biberon
apoi ar fi mâncat supă de legume
banane și biscuiţi cu măr
ar fi învăţat să meargă și să scrie
să citească poeme fără sfârșit
și să fie îndrăgostit.
deschid ușa să intre salvatorul
cel care avea să le îndure pe toate
fără să cârtească
la fel ca un martir
lașitatea își arată colţii
n-o să mai pot dormi
o să mă familiarizez cu moarte
o s-o consider ceva frumos și binevenit
o s-o iubesc de-o să se mire și ea
și într-o bună zi o s-o rog
să mă ducă în ţara
cu bananieri și portocali împovăraţi de fructe
la îngerul meu poet.
o să se bucure și o să-mi spună mamă
o să-mi citească poezii fără verb.
eu o să-l mângâi și o să-i încurajez fericirea
vom zbura printre stele cu o viteză uimitoare
ne vom așeza din când în când pe bancă
să-i povestesc câte ceva despre tatăl său
noaptea e cu adevărat frumoasă
plâng de bucurie și atât.

Gabriel Grigore

1. INTRODUCERE

negru, roșu, verde, alb, sunt culori de carnaval
acţiunea se petrece pe trotuar
un pahar cu limonadă, un cub, o eșarfă
În planul secund al poemului,
Daimonul cu consoarta d-sale.
jur împrejur microfoane și fluturi.
milioane de ochi salivând.

2. CUPRINS

deci să recapitulăm;
în servieta nr.1 se ridică braţele spre cer
întrebând zeii, de unde apă de colonie
când berăria se deschide la 10.00
discursul va fi impresionant, dar mai ales sincer
un cor bărbătesc va intona un imn de slavă.
în secvenţa nr.2 liniște
liniște + pace + tăcere.
tăcerea de dinaintea creaţiei universale.
spectatorii vor fi decapitaţi

Valea Mare
Argeș - 1994

primăvara poeţilor

și depuși în sicrie de sticlă
în amurg, trupurile lor neînsuflețite
vor lua calea librăriilor.

3. ÎNCHEIERE

cu cireșe și flori la urechi
întocmai ca în basmele vechi
profetul Gabriel se va confesa...
pașii lui emoționați
vor silabisi un desen pe asfalt.
cineva va fotografia niște ciorne
undeva, într-un colț,
un păianjen demontând un curcubeu.

Liviu Ștefănescu

Absența

Seara îmi urcă pe umeri
și mă întreabă de tine.
Vom juca totul la cărți;
Chiar în absență tu vei ști
a te vinde.
Prin sticla ferestrei
muzica stelelor gânditoare
mă cheamă.
În salonul cu vise
Vor lăsa craniul meu
dezgolit de tristețe.

Din înalt pot să văd
cum femeia
îmi urăște trupul
cu dorințele ei.

Fragment de iubire

Îndrăgostito,
brațele tale țin cerul,
dar nu uita
că pentru a ajunge la el
te înalți pe umerii mei.

Nina Vasile

conturururile celor văzute se sparg

de când este ea
laptele ei
partea cea nouă din mine
nu mi-au spus de unde a venit
să se cuibărească în umbra mea
pândind cum crește infinitezimal apa
atât de mult așteptată
în fantele pietrelor din oraș.

am văzut degetele ei la doi ani
rugându-se ca și fluturele absorbit
de după-amiaza insinuantă.
am pus degetele mele pe capul lui
și aripile aurii le-am forțat să se deschidă
n-a mai venit
cum n-are să mai vină nici zugravul coborât
în fugă din ultimul tramvai al zilei
să-mi spună că nu suntem în stația potrivită

cum s-a scris întâmplarea asta
în locul unde se face lumea?

„de ce nu văd întunericul?”

privește în jur

pete

câteva stele fosforescente pe tavan
punctul roșu de la televizorul închis
fereastra pe care vine lumina nopții

„vin fantome mici mici și mișcă un vânt alb”

Constantin Gligore

La urma urmei

fiindcă viitorul a început să se împuțineze
drumuri cărora le-am aparținut
se retrag într-o urmă
sunt la vârsta când pot înțelege
dacă știu cum să mă îndrept spre trecut
călătoria nu o să aibă sfârșit

Curățenie sufletească

eu alături
tu alături
și între noi
un câmp de mături

Nevoiașii

Motto: îmi trebuie puțin/ și din acest puțin/ îmi trebuie foarte puțin/ ca să fiu fericit (Sfântul Augustin)

eu și soția
într-o cameră dezinfectată
cu dorul de acasă al nepoților
ne rugăm
nepoții Ioana și Tudor
sunt icoane conectate telefonului mobil

alo
bunico
bunicule
alo

Tiberiu Frim

M a r t o r i

Pot să vă spun cum se vede
de la fereastra mea un sfârșit
de poveste de dragoste.
Ea era într-un balcon, ascunsă
pe după rufe întinse la uscat,
pe la etajul doi sau trei era,
ciufulită și plânsă.
El, ca o hârtie împinsă de vânt,
se depărta pe alee.
Ea îi striga: întoarce-te, te iubesc...
El era nebărbierit și nu se întorcea.

Ascunși și ei pe după cerul mototolit
și umed, aidoma unei rufe și el,
doi îngeri bârfeau:
mhm, pe aici iubire nu mai e,
ăla pleacă, aia plânge,
iar în blegul ăsta curios
n-a mai rămas
decât poezie...

Ana Maria Sturdzu

***

Hai să ne jucăm de-a viermii
Și să ne plimbăm împreună
Prin flori de mucegai

De-a broaștele poate vrei să ne jucăm
Cu ochii mari mari
Cu pântecul mare mare
Râioși totuși am sta aproape
Respirând eu prin pielea ta
Tu prin pielea mea
Dar hai să ne jucăm de-a oamenii
Să mergem împreună duminica la cinema
Să cumpărăm prezervative
De plictiseală să ne iubim
Și să așteptăm momentul
Când într-o cutie
Ne-am putea juca de-a viermii.

***

Știi că și ei au murit
Înainte de a se naște
În pântecul mamei
De ciudă că nimeni nu i-a întrebat
De vor sau nu să trăiască

Cadavrele au fost plimbate cu landoul
Apoi educate în virtutea eticii și a bunului simț
Vaccinate măsurate cântărite
Cam de două ori pe an

Știu că și ei rătăcesc pe aici
Merg la piață duminica
Simulează sentimente
Și beau cognac.

Andreea Hirică

Cântarea cântărilor

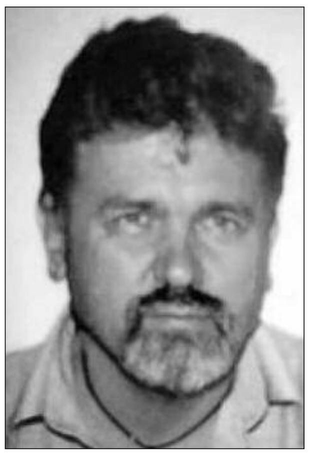
Ce vrei să fiu în noaptea asta, iubitule? Da, pentru tine arăt frumoasă. Știu că-mi strălucesc ochii. Îți plac buzele mele, iubitule? Am ascuns fiecare crăpătură cu migală. Trebuie să-ți placă obrajii mei, sânii mei, rochia asta aspră și neagră. Nu, n-ai de ce te teme, vino și descleștează-mi mâinile cariate alb și sfâșie-mi veșmântul și sărută-mi sânul stâng pe care l-am reparat cu tină special pentru tine și l-am retușat cu puțină pudră. Da, știu că nu m-ai mai văzut așa niciodată, dar nu fi înspăimântat. Mi-am desenat noi măști pentru tine. Cele dinainte crăpaseră, mușcau prea adânc și uscat din carnea sufletului meu. Spune-mi ce vrei să fiu în noaptea asta, dragostea mea! Nu te îngrozi că mă vezi atât de nostim întinsă și atât de strident colorată. Ascunde-mă, te rog, ascunde-mă în brațele tale.

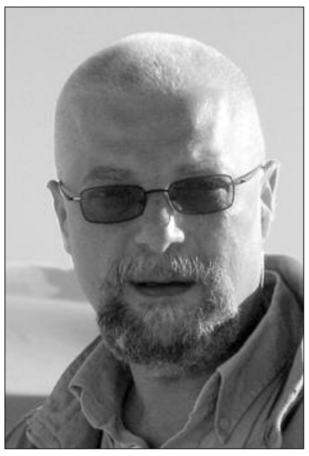
Ah, iubitule, știi că pot fi orice pentru tine, cu un contur roșu și puțină pudră. În seara asta vei afla cum zămislește un clovn obosit și trist și golit de moarte. Vrei să fiu un copil amărui, nebun, o pisică, o leoaică, o vrăjitoare? Cere-mi orice, dar nu-ți dori să fiu eu!

Iubitule, iartă-mă că râd hâd, iartă-mă că rujul mi s-a decojit și roșul a început să curgă, că pudra s-a întărit și a căzut, că sânul stâng mi s-a sfâșiat ca unei păpuși de celuloid. Iartă-mă că mi-au căzut bolnav de alb dinții. Bate-mă, iubitule, bate-mă, bate-mă pentru că nu te mai pot iubi!

Liviu Ștefănescu

Nina Vasile

Constantin Gligore

Tiberiu Frim

Ana Maria Sturdzu

Andreea Hirică

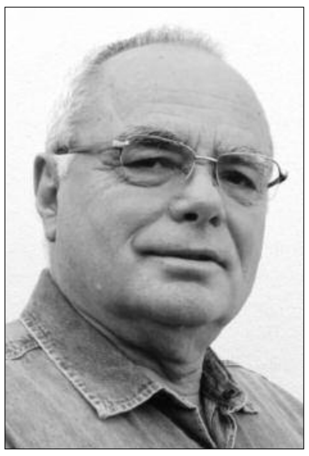
primăvara poeților

Ședință de cenaclu

1999

Marius Dumitrescu

Gelu Ungureanu

Orlando Năstase

primăvara poeților

Marius Dumitrescu

dincolo de aparențe

ca și cum absurdul
și-ar etala pretutindeni puritatea

ca și cum nicio ithacă
n-ar mai fi cu putință

ca și cum gândul gândit de mine
și-ar fi șieși gând

ca și cum chiar mormântul
mi-ar fi rămas deodată mic

crepuscul bolnav

flașnetarul asmute
câinii melancoliei
care urlă în sângele nostru

trăim cu încetinitorul
ca și cum infinit de obosiți
am pedala
pe marginea gropii

epitaf

sunt de-a dreptul înduioșat
de gândul că voi fi ucis...

mă numesc Iuda
am 33 de ani
și moartea îmi picură
prin carne
ca seva prin lemnul crucii
pe care aceia
o cioplesc
pentru mine

Gelu Ungureanu

Te-am văzut dansând pe stradă

Te-am văzut dansând pe stradă,
nesupusă, grațioasă, aruncând ondulat
trotuarele deasupra capului
ca pe niște benzi colorate, la Carnavalul din Rio.

Aveai părul-vânt, despletit în ascuțișuri
și poale lungi, vrăjite, iar
caii sălbatici veneau până aproape
de sufletul tău, apoi plecau galopând
în ritmul inimii mele.

Erai atât de încântată
de ía ce ți-ai cusut la lumina ochilor
haitei de lupi, pe care voiai să-i împaci
cu ei înșiși pentru totdeauna.

Ți-am văzut lubricul privirii
ascuns chiar spre marginea lumii;
aș fi dorit atunci tăcerea
din cupola circului adormit,
dar tu ai rămas ca o deocheată,
cu ochii duși într-un gol al cerului;
spuneai din când în când:
„E mare nevoie de ploaie!”.

Mâine deschidem valizele mele
și lada ta de zestre;

vom avea martori: zvonurile
din cârciumi, venele tale diafane
și mai ales privirea-ți, care spune din când în când:
„E mare nevoie de ploaie!”.

Dan Neamțu

Cheful cerșetorilor

Unul dintre ei le împarte hainele. Dorința
de a se travesti în ceea ce nu sunt
de fapt e mai puternică decât
mirosul pâinii ce o simt în
brutării.
Spre dimineață, soarele le luminează chipurile
tumefiate de extazul orelor trecute.
Vor să râdă,
dându-și curaj,
ca să mai continue puțin.

***

Un pescar așteaptă vântul
de seară, ca să plângă înăuntru.
Un pescar culege corabia
pe care nu a mai rămas nimeni, un altul
își face o colibă din lemnul ei.
Furtunile urăsc țărmurile.

Monica Doru

***

Mi-am aruncat conștiința
Într-un colț prăfuit
Mi-am smuls chipul
Și l-am bătut în perete
Am spart oglinda
Am oprit ceasul
Ce-mi măsurase copilăria
Prea târziu
Secunda îmi dăduse
Brânci în viață

***

Ți-aduci aminte, prietene,
Când mă aruncai printre stele,
Ziua și noaptea dădeau petreceri

Acum mersul mi-e gârbovit,
Pasul tău ecou,
Acum mă întâlnesc cu stelele
Doar în cărțile de povești.

***

Cândva aveam rouă în palme
și iarbă în păr.
De atunci mii de clipe
mi-au nins pe suflet
și fiecare dimineață mă aprinde
într-un labirint prea populat,
iar eu
sunt singurul călător
ce merge în direcția opusă.

Orlando Năstase

Noaptea

o lună deasupra aprinsă-n cer
și alta pe ape curgând
un vânt rece tăios
pe sub lună și peste lună

eu înfrigurat nu înțelegeam
de ce sufletul nu sângerează
se auzeau doar presele din forjă
și lingura mea în gamelă
clămpănind
ah! dacă Shakespeare
ar fi fost pe tura cu mine...
ah! dacă...

Ziua

soarele îmi trece prin nară
se aude cântecul ascuns în lemn
pentru atunci când
va ajunge vioară
nimic nu se compara cu nimic!
aici sta miezul
aerul plutește pe aer
trupul sărbătorește prin erecție
sunt prost ca iarba și cânt
as putea să zic
o briză de whisky fin
și cuvintele ar plonja într-o pace nebună
între iarbă și soare

Pitești, 1993

Cristian Cocea

Cronicile bătrânului sefist

Următorii trei sute de ani (listă de idei)

Când gândul îmi zboară către viitor, mă întorc iar la sociologi (“clasicii” Toffler, Naisbitt sau Bauman), la profeţii Singularităţii Tehnologice (John von Neumann, Vernor Vinge şi Ray Kurzweil) şi la maeştrii anticipaţiei (Asimov, Herbert, Gibson&Sterling). Dar nu refuz nici trufandalele, prospăturile, cărţile recente ale autorilor interesanţi. Acum, am descoperit două romane, două antologii ale lucrurilor ce vor veni, plauzibile şi documentate, bune să se transforme în liste de idei. Primul volum (şi cel mai bun) este “Existenţă”, semnat de David Brin, autor american, specializat în hard SF. Cartea a apărut la editura “Paladin” (şi în 2012, în Occident). Dincolo de tema Primului Contact, de plotul complex (şase fire narative), de colajul textual (care lămureşte multe), dincolo de inovaţiile lexicale (bravo traducătoarei Ona Frantz!), Brin reuşeşte un portret al viitorului apropiat care face mai mult decît un tratat de futurologie. Cel de-al doilea volum se intitulează “2312” (Kim Stanley Robinson, editura Nemira, 2013), o cronologie ficţională a următorilor 200 de ani. Cunoscut ca autor al “Trilogiei Marte”, Robinson, un pasionat al călătoriilor spaţiale, pledează aici pentru Marea Roire, ieşirea speciei din groapa de potenţial a Pământului, fără să uite că istoria este o succesiune de oportunităţi şi crize. Ce e şi mai interesant - ambii scriitori dau de înţeles că omenirea nu se va schimba decât atunci când îi va ajunge cuţitul la os (poate nici atunci). Iată câteva predicţii, care vă vor deschide pofta de lectură (staţi liniştiţi, nu vă povestesc acţiunile – ar fi şi greu, ţinând cont că volumele bat, însumat, către o mie cinci sute de pagini!):

Mediu şi climat

■ Încălzirea globală va continua, nivelul oceanelor va creşte, milioane de oameni vor deveni refugiaţi, în zonele părăsite vor apărea gunoieri care trăiesc din ce găsesc în mâl. Capitalismul pur şi dur reciclează orice. Sub presiunea migraţiilor de populaţie, structurile statale vor intra în colaps, serviciile sociale vor fi prestate de comunităţi, miliţii locale, firme private.

■ Gunoiul va ajunge şi-n cer, unde resturile vor fi adunate de echipaje mixte om-maimuţă (cam ca patrulele socialiste miliţian-câine). Oricum, asta n-o să deranjeze pe nimeni, deoarece omenirea o va lăsa mai moale cu explorarea spaţiului. Da, vor fi câteva hoteluri în punctele Lagrange, pentru bogătaşi, dar nimeni nu va mai dori să calce pe Lună sau pe Marte. Oricum, astfel de proiecte necesitau fonduri imense, de la buget – capitalismul pur şi dur nu face investiţii de prestigiu.

■ Războaiele Apei îşi vor găsi rezolvarea în desalinizarea apei de mare, pe scară largă, cu energie solară. Războaiele Foamei vor fi evitate, prin consumarea insectelor, cultura algelor, creşterea tehno-cărnii. Populaţia se va menţine în limite sustenabile nu prin cine ştie ce programe anti-concepţionale ci, natural, prin boli, mortalitate infantilă crescută în zonele sărace şi egoism al reproducerii la cei educaţi şi cu resurse.

Război şi pace

■ Nu, nu se va declanşa Al Treilea Război Mondial. Vor fi sute de Apocalipse minore, atentate teroriste, atacuri cibernetice, răsturnări de guverne din colonii, chiar şi accidente. O misterioasă Zi a Groazei va duce la distrugerea nucleară a Washingtonului şi la balcanizarea SUA. Dar viaţa va merge înainte, simbolurile autorităţii vor fi reconstruite, în fostele cartiere rezidenţiale, depopulate, se vor aciua refugiaţii din sud, cărora nu le va păsa de nivelurile de radiaţie ceva mai ridicate.

■ China, cel mai dezvoltat stat din lume, va practica un fel de neo-confucianism, în care cetăţenii vor beneficia de libertăţi economice, sub binevoitoarea privire atentă a Guvernului, care va încuraja consumul, distracţia şi spectacolul. Şi supravegherea, evident. Şi conformismul general. Şi meritocraţia noilor mandarini.

Tehnologie şi Media

■ Fabrici nanotehnologice vor construi materiale şi unelte de la nivel atomic. Totuşi, nu se va merge până acolo încât populaţia să aibă la dispoziţie replicatoare de materie, cam ca Picard, eroul nostru din "Star Trek", căpitanul care îşi programa ceaiul cu cană cu tot! Roboţii vor fi prezenţi pretutindeni, mai puţin acolo unde munca cu sclavi e mai profitabilă. Vor apărea şi IA-uri, dar nu dintr-un program guvernamental sofisticat, ci mai degrabă din strădaniile hackerilor. Tot pe partea de soft, vom folosi Sisteme Expert şi Avatari, Asistenţi Personali ne vor susura în ureche, implanturile ne vor spori capacitatea de comunicare, analiză a datelor şi teleprezenţă.

■ Internet 10.0 va stratifica realitatea, permiţând fiecăruia să se exprime. Mass Media îşi vor pierde relevanţa, în faţa jurnalismului cetăţenesc. Care va degenera în difuzarea ştirilor false sau de can-can. Care vor fi amendate de miliţii virtuale şi smart-moburi. Care se vor coagula în jurul unor jurnalişti cu indice de credibilitate ridicat (aşadar, presa nu moare, tot mai dă din picioare!). Publicitate virtuală, reclame personalizate, camere de supraveghere peste tot, drone, senso-câini, displayuri ieftine, textile, de tăiat la metru.

Politică şi Arhitecturi Sociale

■ În fine, poate chestiile cele mai interesante. Notez aici ideea continuării speciaţiei umane, adică apariţia unor noi tipuri de oameni, prin modificările induse de ceea ce majoritatea consideră boli psihice. De fapt, Auţii şi Aspii, urmaşii autiştilor şi ai celor cu Sindrom Asperger, pot fi revanşa Omului de Neanderthal în faţa lui Homo Sapiens.

■ Senzaţia de nemulţumire permanentă a cetăţenilor faţă de sistemele democratice, reîntoarcerea aristocraţiei, înarmată cu un nou cod de obligaţii ale bogatului faţă de sărac (“newblesse oblige!”), ca şi îngrijorarea generală a publicului faţă de riscurile societăţilor tehnologice (potenţată de nostalgia după societăţile tradiţionale) pun în discuţie Sfârşitul Iluminismului. În definitiv, arhitecturile sociale născute după Revoluţia Franceză nu şi-au dovedit stabilitatea, precum societăţile piramidale din lungul Feudalism al omenirii. Cine spune că nu ne-am putea întoarce la un asemenea model? Şi nu, tehnologia avansată nu e un factor favorizant al modelului democratic – altfel, de ce ar fi ales America un preşedinte precum Donald Trump?

Cronologia Roirii

2005-2060. Perioada Eschivării, de la sfârşitul postmodernismului (2005, anunţul ONU privind schimbarea climei) până la data intrării în criză. Ani irosiţi.

2060-2130. Criza. Dispariţia gheţii estivale arctice, topirea ireversibilă a permafrostului, cu eliberare de metan şi creştere majoră, inevitabilă, a nivelului mării. Încălzire cu 5 grade, creştere a nivelului mării cu 5 metri. “Furtuna perfectă” - penurie de alimente şi apă, revolte în masă, rate catastrofale ale deceselor pe toate continentele, vârf al ratei de extincţie a altor specii. Apar primele baze selenare şi staţii ştiinţifice pe Marte (În viziunea lui K.S. Robinson, omenirea îşi continuă programele spaţiale şi experimentează noi regimuri politice).

2130-2160. Redresarea. O mutaţie a valorilor. Revoluţii, IA-uri puternice, fabrici autoreplicatoare, începerea terraformării lui Marte, obţinerea energiei prin fuziune, biologie sintetică dezvoltată, eforturi de modificare a climei, lifturi spaţiale pe Pămînt şi Marte, propulsie spaţială rapidă, începerea diasporei spaţiale, semnarea Acordului Mondragon între colonii, o formă de cooperare economică, pe bază de schimb, respingând principiul capitalist al profitului.

2160-2220. Accelerando. Aplicarea completă a tuturor puterilor noilor tehnologii, printre care creşterea longevităţii umane, terraformarea lui Marte, urmată de revoluţia marţiană, diaspora completă în sistemul solar, sfredelirea marilor asteroizi pentru construcţia de terarii, începutul terraformării lui Venus, intrarea lui Marte în Acordul Mondragon. Noi forme de artă, educaţie, sexualitate, socializare, muncă. Resurecţia speciilor dispărute în terarii cu ecosisteme proiectate. Diaspora continuă.

2220-2270. Ritardando. Creşte izolaţionismul. Marte se retrage din Mondragon, odată isprăvită terraformarea. Sunt ocupate cele mai bune puncte pentru terarii şi sunt exploatate complet rezervele imediat disponibile de heliu, azot, pământuri rare, combustibili fosili şi fotosinteză. Proiectul de longevitate nu este complet distribuit - conflicte de clasă. Tehnologie cuantică de calcul, prin colapsarea funcţiei de undă - se obţin viteze de calcul cu ordine de mărime mai mari decât la computerele clasice. E evidenţiată limita calculului cuantic. Spaţialii folosesc augmentări cerebrale.

2270-2320. Balcanizarea. Pe fondul tensiunilor Marte-Pământ, care duc la agresiuni şi război rece pentru controlul sistemului solar, proliferează terariile neafiliate şi dispar, voit, numeroase colonii dincolo de “orizonturile de evenimente”. Penurie de volatile, tezaurizare şi tribalism, autonomizare. Viitorul rămâne deschis.

Internet 10.0 va stratifica realitatea, permiţând fiecăruia să se exprime. Mass Media îşi vor pierde relevanţa, în faţa jurnalismului cetăţenesc. Care va degenera în difuzarea ştirilor false sau de can-can. Care vor fi amendate de miliţii virtuale şi smart-moburi.

Orizontul apocaliptic

(urmare din pag. 13)

Apocalipsa, care pe central îl înspăimântă, înseamnă pentru periferic că lumea va rămâne, în linii mari, la fel. El râde de patosul sfârşitului, căci sfârşitul îi este apropiat, familiar. Perifericul este apocaliptic de meserie, unul dezabuzat, rece, resemnat.

Trăim într-un orizont apocaliptic, ceea ce-i o contradicţie, căci sfârşitul este negarea posibilului - trăieşti la linia acestui orizont. Precum lui Frodo, ne apare mereu în faţă ochiul de foc al lui Sauron. Totuşi, *apocalipsa este o ideologie ca celelalte*, şi ea trebuie să fie dislocată. Tot precum Frodo, n-o putem disloca decât dacă ne apropiem de ochiul lui Sauron. *A fi mai puţin apocaliptic înseamnă a înfrunta apocalipsa*. Întotdeauna filosofii s-au preocupat de prezent, dar niciodată, ca astăzi, ei nu au fost mai aproape de acest prezent, ca şi cum ar fi în aşteptarea unei revelaţii sau poate a unei anti-revelaţii, obţinute prin *dez-apocaliptizarea prealabilă a lumii.*

Apocalipsa e o avangardă care nu se demodează. Într-adevăr, *nimic nu-i mai actual decât sfârşitul lumii.* Faţă de avangarde, care sunt distructive într-un mod ridicol de nesemnificativ, apocalipsa e mult mai promiţătoare. E şi mai durabilă, cel puţin ca gen literar. Să fii avangardist înseamnă întotdeauna *să te pripeşti.* Apocalipticii sunt răbdătorii istoriei. Ei spun că sfârşitul va veni *curând*, e drept; dar numai Dumnezeu ştie ce înţeleg prin “curând”. Această ambiguitate le-a asigurat gloria şi i-a făcut pe avangardişti să pară nişte simple instrumente ale demersului apocaliptic.

Cosmin Victor Lotreanu

Apropierea între *Lumi și Religii*

Exemplele istoriei: Ismaÿl Urbain

Ismaÿl Urbain a intuit în mod corect că, fără un dialog inter-religios real și fără cunoaștere și acceptare reciprocă, există riscul ca religia să devină singurul element identitar și totodată de rezistență.

„Nu este interzis să visezi.
Din contră, este singurul drept pe care nicio lege nu ți-l poate interzice”
Yasmina Khadra, „L'Équation africaine”

Au existat în istorie personalități și destine ce și-au străbătut existența în mod diferit față de contemporani, iar moștenirea lor, mai mult sau mai puțin reliefată, este importantă prin curaj, asumare și afirmare a propriilor idei și principii, neînțelese atunci și, poate, nici acum pe deplin. Însă, după cum scria romancierul algerian Mohammed Moulessehoul (pseudonim Yasmina Khadra), „bogăția unui om nu consistă în ceea ce are, ci în ceea ce lasă după el”. Iar în momentul în care „spectacolul lumii” ne readuce în atenție aceleași provocări majore, exemplele istoriei ne revin în minte și ne determină să reflectăm la cât de mult ne-am schimbat sau credem că ne-am schimbat (oare?) ca abordare, înțelegere, toleranță, dialog , între *noi* și *ceilalți*. Am reflectat asupra acestor aspecte și, ca de fiecare dată, m-am ajutat de filele de carte, de ceea ce acestea pot revela cititorului, desigur într-un demers mereu perfectibil și incomplet.

Un astfel de exemplu este Ismaÿl Urbain (1812-1884). De ce el? Poate pentru că întruchipează și sintetizează, prin biografie, propria existență, provocările și mizele *Lumii* celei de a doua părți a secolului XIX. Născut în Guyana (colonie franceză), fiu al unui comerciant din Marsilia și al unei femei de culoare (cu statut liber), acesta va crește în Franța metropolitană, va fi interpret (atașat pe lângă armata franceză din Algeria), consilier politic al împăratului Napoleon al-III-lea și publicist. Voi încerca să prezint ideile așternute pe hârtia de scris de Ismaÿl Urbain, nu numai pentru că au importanța lor simbolică peste timp ci mai ales pentru că acesta este un personaj istoric complex și original, măcar datorită prezențelor succesive în Egipt și Algeria, alegerilor sale de viață (religie și familie) și curajul propriei opinii.

Ismaÿl Urbain, Marseille, 1868
Autor necunoscut.
Gabriel Esquer, Iconographie historique de l'Algérie depuis le XVIe siècle jusqu'à 1871, Paris : Plon, 1929.
(https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=5102043)

Personajul s-a numit inițial Thomas (Urbain) însă, odată cu convertirea la religia islamică, a luat numele de Ismaÿl (Urbain). Este de remarcat că opțiunea sa religioasă nu a însemnat renegarea creștinismului, ci păstrarea cumva a ambelor credințe monoteiste („sunt în același timp creștin și musulman”). S-a căsătorit cu o tânără algeriancă, gest foarte curajos în epocă pentru un funcționar al statului francez (Djeyhmouna Ben Massaoud Ez Zbeiri) și a avut o fiică pe nume Beia („Cea Luminoasă”).

În formarea sa, o mare importanță a avut-o curentul promovat de Claude-Henri de Rouvroy, conte de Saint-Simon. Acesta din urmă a publicat în ultimul an al vieții sale (1825) lucrarea „Noul creștinism”, în care a dezvoltat teoria „politicii pozitive”, una ce prin pacifism general alături de știință, tehnologie și industrie, să determine progresul umanității în ansamblu. Ismaÿl Urbain a fost cucerit de generozitatea acestor idei însă, în cursul misiunilor în Egipt și mai ales în Algeria, avea să se ciocnească de o cu totul altă realitate.

Îmi propun să mă delimitez de orice tip de afirmații radicale sau susceptibile de a avea caracter de adevăr absolut, *nuanțarea* și *distanțarea* fiind concepte fundamentale atît în tratarea subiectelor cât și a subiecților de esență istorică. Însă Ismaÿl Urbain, prin demnitatea sa de consilier al împăratului Napoleon al-III-lea dar mai cu seamă ca trăitor pe aceste pământuri (algeriene), va constata veridicitatea celor scrise de Alexis de Tocqueville în „Rapport sur l'Algérie” (1847): „Societatea musulmană în Africa nu a fost una necivilizată, a fost doar o civilizație rămasă în urmă și imperfectă. În sânul acesteia au existat mai multe fundații evlavioase ce s-au ocupat de caritate sau de instrucție publică....Noi am redus așezămintele caritabile, am lăsat în paragină școlile...În jurul nostru luminile s-au stins....noi am restituit o societate musulmană mai săracă și dezordonată, ignorantă și barbară decât a fost înainte de a ne cunoaște”. Ismaÿl Urbain îl va însoți în Algeria și-l va influența în luările de poziție publice pe împăratul francez Napoleon al-III-lea, la momentul vizitelor sale din anii 1860 (a fost însoțit și de împărăteasa Eugénie), respectiv 1865. Primele prezențe pe solul algerian ale unui șef de stat francez au fost punctate de afirmarea unor idei destul de curajoase și, în egală măsură, de gesturi și acte politice de același tip. Benjamin Stora, în volumul „Histoire de l'Algérie coloniale”, redă cuvintele suveranului Franței: „Tratați arabii, în mijlocul cărora trebuie să trăiți, ca pe compatrioți”; „Algeria nu este o colonie ci un regat arab...sunt împăratul lor așa cum sunt și cel al francezilor”. Iar în lucrarea „L'Algérie des Français”, articolul lui Daniel Rivet „Le rêve arabe de Napoleon III”(„Visul arab al lui Napoleon al-III-lea”) frazele împăratului se dovedesc a fi elocvente: „Prima noastră sarcină este să ne ocupăm de bunăstarea milioanelor de arabi pe care forța armelor a decis să-i aducă sub dominația noastră”. Este posibil să fi fost și *captatio benevolentiae* în sensul în care „establishment”-ul politic francez a urmărit transformarea Mării Mediterane într-un „lac presque francais” (după cuvintele lui Napoleon III însuși), dar cel mai probabil a fost și o încercare de a împiedica sau măcar de a modera cerințele excesive ale coloniștilor în sensul unei alipiri a Algeriei la Franța continentală fără luarea în considerare a drepturilor și sensibilităților indigenilor. De altfel, privind în viitor, surprind prin claritate și realism, poate vizionar, ideile aceluiași împărat francez: „Cine știe dacă nu va veni o zi în care rasa arabă...nu va regăsi o individualitate puternică asemănătoare celei care, timp de secole, a făcut-o stăpână a țărmurilor meridionale ale Mediteranei?”.

Cea de a doua parte a secolului XIX în Franța a fost marcată de conflictul franco-prusac din 1870-1871. Acesta a antrenat, după capitularea de la Sédan, căderea celui de al Doilea Imperiu (abdicarea lui Napoleon al-III-lea) și, în consecință, instaurarea unui nou regim politic intitulat „Republica a Treia” (1871-1940). Oamenii politici ai acelei perioade (în special Jules Ferry și Adolphe Thiers) au promovat colonialismul ca politică de stat (Jules Ferry a spus că „politica colonială este fiica politicii industriale” iar, într-o declarație în Camera Deputaților la 28 iulie 1875, a afirmat răspicat că „rasele superioare au datoria de a civiliza rasele inferioare”) și, în consecință, au dezavuat orice altă abordare ce ar fi contravenit acestei exigențe. Acest nou curs al politicii a determinat plecarea destul de precipitată din Algeria a lui Ismaÿl Urbain (1871) și, din păcate, a fost poate începutul sfârșitului iluziei unei Algerii franco-musulmane. Cuvintele sale (redate în lucrarea lui *Laszlo Nagy, „Thomas Ismayl Urbain: un prophète arabophile du XIXe siècle”*) sunt edificatoare, anticipând aneantizarea, disoluția „Algeriei Franceze” și războiul de la mijlocul secolului XX: „Musulmanii se îndepărtează... și cu resemnarea lor fatalistă seculară nu așteaptă decât ceasul răzbunării”. Cu un an înaintea morții sale (1883) Ismaÿl Urbain a scris în mod profetic (conform aceluiași autor) că „mai devreme sau mai târziu vom plăti scump pentru greșelile noastre actuale și cele viitoare”.

Ismaÿl Urbain a fost partizanul apropierii între Orient și Occident, într-o epocă în care nu au fost mulți cei care i-au împărtășit opiniile, poate chiar din contră. Auguste-Hubert Warnier (*conform lui Michel Levallois, Le « mariage arabe » d'Ismaÿl Urbain. Études littéraires, 33 (3), 109–117. https://doi.org/10.7202/501311ar*) l-a atacat direct pe acest „personaj cu un destin singular”, apărător al indigenilor și artizan al unei concepții diferite a colonizării: „Există în Algeria europeni în ochii cărora religia și civilizația musulmană sunt superioare religiei și civilizației franceze ce nu au ezitat să devină musulmani și au preferat, unei soții franceze, prima femeie arabă apărută în calea lor”. Michel Levallois face o interesantă distincție între *„anticolonism”* și *„anticolonialism”*. Ismaÿl Urbain nu a fost anticolonialist ci *„anticolonist”* prin luările sale de poziție împotriva atitudinii acestora (a coloniștilor). El a crezut în necesitatea colonizării ca mijloc de a moderniza economic, respectiv a integra musulmanii indigeni în societatea franceză, cu păstrarea statutului personal religios și a elementelor proprii de civilizație. Într-un cuvânt, Algeria formată din cetățeni francezi (creștini și musulmani) cu drepturi și obligații depline. Atitudinea post 1871, atât a europenilor din Algeria cât și la nivel instituțional metropolitan, a fost însă una fără echivoc în privința politicii coloniale. Simt nevoia să revin la Yasmina Khadra și la cuvintele sale: „Este posibil să iertăm greșeala, dar niciodată *diferența*”.

Scrierile ce reprezintă convingerile lui Ismaÿl Urbain reflectă observatorul spațiului magrebian al ultimei părți de secol XIX, precum și aspirația acestuia spre o societate în care colonizarea trebuie fortificată de menajarea particularităților locale, de reconciliere, toleranță reciprocă și asociere neînsoțită de pierderea propriei identități. Spicuiesc în cele ce urmează din lucrările sale „L'Algérie pour les Algériens” (1860, semnată sub pseudonimul George Voisin), respectiv „L'Algérie française, indigènes et immigrants” (1863), elocvente pentru cele afirmate și, în mare măsură, purtătoare ale unui mesaj ce depășește mentalitatea epocii respective: „Nimeni nu poate spune: legea mea politică, organizarea și obiceiurile mele reprezintă pentru omenire ultima expresie a progresului... Progresul nu va putea avea aceleași forme pentru arab și pentru francez... Indigenul ar avea dreptul să vă spună: doriți să mă faceți asemenea vouă, să renunț la mine însumi și să-mi reneg înaintașii, dând o altă formă de azi pe mâine credințelor, obiceiurilor și caracterului meu? Nu, nu vă voi urma pe această cale. Ca discipol îmi doresc să mă asemăn vouă dar vreau să rămân eu însumi” („L Algérie pour les Algériens”). În aceeași lucrare, Ismaÿl Urbain a pledat pentru asociere, pentru alăturare dar nu pentru asimilare: „Nu este vorba de un pat al lui Procust pe care să se întindă succesiv popoarele pentru a ajunge la o uniformitate, cu aceeași religie, legi, obiceiuri și moravuri.”

Ismaÿl Urbain a intuit în mod corect că, fără un dialog inter-religios real și fără cunoaștere și acceptare reciprocă, există riscul ca religia să devină singurul element identitar și totodată de rezistență. Până la urmă, în acest caz, religia va deveni o parte inseparabilă și fundamentală a patriotismului local, aspect cu ireparabile consecințe în ceea ce înseamnă prezența franceză în Algeria: „Printre populațiile Africii de Nord, atât în timpul dominației creștine cât și musulmane, religia, confreriile, ordinele, nu au reprezentat cel mai adesea decât o manta a patriotismului. Protestul împotriva cuceritorului străin a fost afilierea la o erezie, o schismă... Tot felul de pierde-vară strigă: Fanatism! Pentru un observator atent problema este mai gravă și mai complicată. Nevoia de asociere, de înțelegere, de comuniune, este legată de sufletul omului. La origine, religiile oferă o mare satisfacție acestei necesități. Însă la un moment dat vechile reguli nu mai sunt de ajuns... De mult timp am spus că cel mai bun mijloc de a combate confreriile religioase ar fi fost organizarea unor asociații civile, societăți de ajutor reciproc, asta dacă dorim ca solidaritatea să modifice pe termen lung sentimentele egoiste ale unei evlavii exclusive” (scrisoare din 1869, conform *Dominique Casajus. „La solitude d'Ismaÿl Urbain et la dérive d'Henri Duveyrier. Histoire d'une correspondance.” /Michel Levallois, Philippe Régnier. “Les Saint-Simoniens dans l'Algérie du XIXe siècle. Le combat du Français musulman Ismaÿl Urbain”, RIveneuve éditions, pp.209-222, 2016, 978- 2-36013-404-5. ffhalshs-01392684f*).

Ismaÿl Urbain a înțeles că patriotismul algerienilor indigeni, mai mult sau mai puțin manifest dar cel puțin latent în ultima parte a secolului XIX, nu trebuie confundat cu fanatismul. În 1856 a scris următoarele: „Cât nu s-a declamat asupra fanatismului intratabil al musulmanilor din Algeria? Propagandiștii cei mai vehemenți au fost cei care nu au trăit niciodată în mjlocul lor sau cei care au luat contact doar cu locuitorii orașelor în care prezența francezilor a bulversat întreaga existență, a agravat ofensele și a generat antipatii profunde. În privința persoanelor care au avut relații cu arabii, opinia acestora este în general diferită” (conform aceluiași studiu al lui Dominique Casajus, citat anterior). Ismaÿl Urbain a considerat fanatismul drept „o prejudecată negândită și oarbă.”

Ismaÿl Urbain a fost, cred, un revoluționar al timpului său. A promovat dialogul și cunoașterea inter-religioasă dincolo de orice prejudecăți. Cu

eseu

siguranţă multe din scrierile sale sunt interpretabile. Pe baza acestora este greu de desprins o concluzie a unui personaj original al istoriei secolului XIX (Utopic? Vizionar? Realist?) dar poate acesta concentrează câte puţin din toate cele enumerate. În acest sens reliefez, având ca sursă bibliografică cartea lui Michel Levallois *(„Le saint-simonien musulman Ismaÿl Urbain (1812-1884)": Outre-mers, tome 101, n°384-385, 2014. Coopérants et coopération en Afrique: circulations d'acteurs et recompostitions culturelles (des années 1950 à nos jours) pp. 287-299; doi: https://doi.org/10.3406/outre.2014.5127 https://www.persee.fr/doc/outre_1631-0438_ 2014_num_101_384_5127*), crezul său, credinţa sa fermă într-o altfel de abordare a întâlnirii raselor, religiilor şi societăţilor: „Am ferma speranţă că viitorul nu-mi va dezminţi convingerile: Dumnezeu Tată şi Mamă - egalitatea între bărbat şi femeie - perpetuarea vieţii -răsplătirea sau penalizarea actelor umanităţii - perfecţionarea morală, intelectuală şi fizică a lumii - unitatea religioasă în multiplitatea credinţelor.....să lucrez, sub o formă practică şi directă, la uniunea între Orient şi Occident.." Ismaÿl Urbain a pledat pentru un sistem de educaţie mixt, nu segregat şi aşa se explică apariţia colegiilor arabo-franceze în Algeria în timpul lui Napoleon al-III-lea, din păcate desfiinţate de noul regim politic al Republicii a-III-a.

A scrie în anul 1856 (articol publicat în „Revue de Paris", cu titlul „De la tolérance dans l' islamisme") în mod exclusiv despre apropiere inter-religioasă, văzută drept capacitatea de a asculta şi nu de a convinge, ca primă condiţie a dialogului inter-religios, relevă un Ismaÿl Urbain sensibilizat de puterea prejudecăţilor şi automatismelor, generatoare de ostilitate şi, în cele din urmă, de conflict: „Nicio anatemă religioasă nu ne desparte de ei...nu cred că o barieră de netrecut ne separă de musulmani şi că civilizaţia europeană ar trebui să-i privească ca pe nişte barbari irecuperabili". Ismaÿl Urbain merge şi mai departe, lucru remarcabil pentru epoca în care trăieşte, şi observă cu mare acurateţe pericolul interpretării abuzive a preceptelor religioase şi potenţialul distrugător al acestui fapt: „Nu trebuie pierdută din vedere explicarea, interpretarea şi comentarea Coranului de către mulţi doctori a căror înclinare naturală a fost întotdeauna de a izola religia, de a o exalta în detrimentul celorlalte credinţe, de a o transforma într-un atribut al exclusivismului". Iată diferenţa între mesajul originar religios şi, în unele cazuri, interpretarea acestuia.

Cel ce s-a definit drept „servitorul şi soldatul umanităţii" a lăsat, într-o autobiografie din anul 1871, următoarele rânduri: „Lucrarea mea, îndeplinită în Algeria timp de mai mult de 33 de ani din viaţă, va fi o mărturie a sincerităţii şi convingerilor unice şi constante ale existenţei mele. Sunt în acelaşi timp creştin şi musulman pentru că sunt francez şi această titulatură este în acest moment pentru mine virtutea religioasă şi civilizatoare cea mai înaltă" (conform *Levallois, M., 2001, „Le mariage arabe d'Ismaÿl Urbain"*, citat anterior).

Istoria are însă partea sa de dramatism şi ne determină să reflectăm, într-o anume măsură, asupra oamenilor ce au trăit înaintea timpului lor şi au lăsat în urmă mărturia unei societăţi ce au dorit-o şi imaginat-o altfel, întrevăzând consecinţele unei politici eronate desfăşurate sub proprii ochi. Revenind la Yasmina Khadra şi una din frazele sale („păstrează suferinţele pentru tine, ele sunt tot ce îţi rămâne după ce ai pierdut tot"), închei acest articol cu amara concluzie a lui Ismaÿl Urbain, silit să părăsească Algeria în anul 1871 şi neputincios în faţa unei realităţi cu totul diferite faţă de ceea ce el a considerat a fi "Algeria Franceză": „Sciziunea este completă şi absolută... .o prăpastie din ce în ce mai profundă separă subiecţii musulmani de noi" (*Michel Levallois, „La résistance algérienne dans les écrits du soi et de l autre entre 1830 et 1962", Revue "El Mawrouth", no.02/2013*). În mod implacabil istoria şi-a urmat cursul, unul al ostilizării crescânde între două "lumi", al secesiunii, al conflictului atât de traumatizant din 1954-1962, al independenţei Algeriei dar şi al exilului unei comunităţi. Poate însă acest demers este în măsură a substanţializa oameni şi destine neînţelese la timpul lor, ale căror cuvinte aşternute pe hârtia de scris au rămas o mărturie peste timp, una a viziunii, a întrevederii tragediei identitare, de ce nu a confirmării, peste timp şi culturi, a versului lui Lucian Blaga: "Nimic nu vrea să fie altfel decât este."

Dan Laurenţiu Pătraşcu

Fantasticul bine temperat

OLGA TOKARCZUK, *Povestiri bizare*, traducere din limba polonă de Cristina Godun, Editura Polirom, Iaşi, 2020

Povestiri bizare de Olga Tokarczuk este o culegere de texte care relevă o viziune ficţională originală şi virtuozitate stilistică. Ceea ce caracterizează cel mai bine modul de a scrie al prozatoarei poloneze este, în primul rând, adaptarea realităţii la o structură a fantasticului care suferă mutaţii imprevizibile. Astfel, o atmosferă fantastică învăluie cele mai diverse locuri şi timpuri, îmbinând într-o sinteză unică, modernitatea cu revolutul, trecutul cu prezentul. Ceea ce contează în povestirile cuprinse în volum, pare a fi doar miraculosul ca apanaj al omului, care nu încetează să vadă şi să se întrevadă în oglinda aburită a irealităţii pe care o ţese povestirea. Un sistem de stări imponderabile, greu de prins în cuvinte, se reliefează în fiecare dintre povestirile cuprinse în volum.

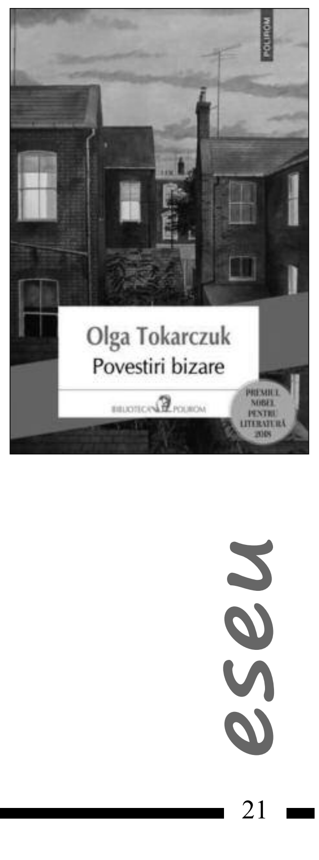
De exemplu, în *Pasagerul*, un călător evocă o veche spaimă a copilăriei sale: un coşmar în care silueta unui bărbat care fumează se profilează în spaţiul dintre un dulap şi fereastră. Nimic terifiant nu se întâmplă, doar o stare de rememorare a fricii şi de înţelegere a unui adevăr straniu. Cadrul povestirii este dominat de toarcerea motoarelor avionului, într-un lung drum transatlantic. Într-o manieră kafkiană, silueta celui care a terorizat visele copilului se dovedeşte a fi... chiar el însuşi la vârsta maturităţii. Simbolic, omul este pasagerul prin timp al propriei vieţi, şi se dovedeşte că părinţii lui au avut dreptate: „Omul pe care îl vezi există nu pentru că te uiţi tu la el, ci pentru că se uită el la tine" (p. 9).

Copiii verzi sau istorisirea straniilor întâmplări petrecute în Volînia, relatate de William Davisson, medicul Maiestăţii Sale Ioan Cazimir, cea mai întinsă povestire a volumului, plasează personaje istorice într-o istorie stranie, care se articulează firesc pe osatura realităţii. Atmosfera medievală este atent conturată prin mărturisirea scoţianului William Davisson, botanist, aflat în slujba regelui Cazimir al Poloniei, ca medic. Sunt relatate şi descrise fapte şi locuri care, la prima vedere, au încărcătura unei evocări istorice. Ceea ce schimbă însă complet sensurile povestirii este descoperirea a doi copii verzi, într-una din incursiunile regale la Liov. Ţara este pustiită de război şi dorinţa regelui de a o pune sub protecţia Maicii Domnului devine pretextul călătoriei. Efectele cumplite ale războiului sunt prilej de meditaţie pe această temă: „Războiul e un fenomen înspăimântător şi teribil: chiar dacă luptele în sine nu năpăstuiesc aşezările omeneşti, războiul oricum împânzeşte totul, intră sub acoperişul celui sărman, aduce foamete, boală, spaimă atotcuprinzătoare. Inimile se înăspresc, devin nepăsătoare. Gândirea omului se schimbă radical – fiecare se îngrijeşte numai de sine şi caută să supravieţuiască. Nu o dată omul devine nemilos la suferinţa altuia" (p. 17). Sensurile povestirii devin mai ample prin felul în care contrastează ţara atinsă de morbul războiului şi ţinutul „de dincolo de mlaştină" din care vin cei doi copii prinşi de soldaţii regelui, un băiat şi o fată. Un accident suferit de Davisson devine motivul pentru care rămâne în sat pentru mai mult timp. El examinează cu ochiul omului de ştiinţă copiii, dar notează şi lucrurile ieşite din comun care se întâmplă. Băiatul moare, trupul lui dispare peste noapte, fiind descoperit mai târziu agăţat într-un copac. Interesante sunt descrierile fetei (traduse de un slujitor) despre ţara de unde vine: „ [...] oamenii trăiesc în copaci, dorm în scorburi. Când luna e sus pe cer, se urcă în vârfurile copacilor şi îţi expun corpurile dezgolite la lumina lunii care le face corpurile de culoare verde" (p. 42). Din descrierea fetei se conturează o imagine utopică: oamenii nu au nevoie de prea multă mâncare, toate activităţile sunt făcute doar din plăcere şi din această cauză „nu există nici stăpâni, nici domni, nici ţărani, nici preoţi", cei care se iubesc rămân împreună cât doresc, când se naşte un copil „toţi membrii comunităţii îi sunt părinţi". Perspectiva asupra lumii noastre este înfiorătoare: „Uneori, când se suie în vârful celui mai înalt copac, văd fumul satelor incendiate şi simt duhoarea trupurilor arse. Şi atunci se ascund iute între frunze, pentru că nu vor să-şi strice ochii cu asemenea privelişti şi nici să-şi spurce nasul cu asemenea mirosuri. Stridenţa lumii noastre li se pare respingătoare şi îi scârbeşte. [...] Ei cred că noi suntem ireali, că suntem un vis urât". Întrebată dacă crede în Dumnezeu, fata întreabă la rândul ei „dar ce este Dumnezeu?", fapt care i se pare povestitorului deopotrivă bizar şi fascinant pentru că viaţa în absenţa lui Dumnezeu ar putea fi „mai simplă şi fără atâtea întrebări chinuitoare pe care omul şi le pune mereu: „cum de îngăduie Dumnezeu atâta suferinţă pe lume, de vreme ce este bun, milostiv şi atotputernic?" (p. 43). Sfârşitul povestirii este tragic, toţi copiii din Hajdamowicze, aşezarea în care a fost găzduit călătorul dispar fără urmă. Povestitorul pleacă din ceea ce consideră a fi periferia şi ultimul cerc al lumii, exprimându-şi speranţa că: „Cititorul mă va ajuta să înţeleg ce s-a întâmplat atunci acolo şi ce mi-e greu mie să înţeleg, căci periferiile lumii ne stigmatizează pentru totdeauna cu nevolnicia lor misterioasă" (p. 47).

În *Conserve pentru iarnă* surprinde abundenţa tipurilor de conserve ale unei răposate mame, lăsate tacit moştenire fiului ei. Acesta nu găseşte după înmormântare decât nişte acte fără importanţă, desene din copilărie, aranjate şi sortate cu grijă, carnetul de partid al tatălui şi mai multe...caiete cu reţete pentru murături. Ideea de a coborî în pivniţă se dovedeşte a fi eficientă. Aici se află un arsenal de conserve pe care treptat, în lipsa altor surse de subzistenţă, începe să le consume. Fiul de cincizeci de ani, fusese întreţinut de mamă, din pensia căreia a trăit... Implorările mamei de a-şi căuta un rost, de a pleca odată de acasă sau aluziile mai mult sau mai puţin transparente referitoare la alţi tineri care au propria viaţă rămân fără ecou: băiatul bea bere, se uită la televizor, îşi cumpără căşti ca să nu mai audă bombănelile mamei. După ce mama lui nu mai este, mănâncă compulsiv moştenirea conservată şi se bucură în sine de libertatea proaspăt dobândită „de parcă tocmai trecuse bacalaureatul". Ubicuitatea conservelor este uluitoare: conserve nu sunt doar în pivniţă, ele răsar de peste tot: noptiere, dulapuri, subpaturi, de sub chiuvete, de după draperii etc. Combinaţiile sunt năstruşnice, dar două reţin categoric atenţia: „Şireturi în oţet, 2004" şi „Burete de bucătărie în sos de roşii, 2001". Finalul este tragicomic: fiul moare după ce mănâncă, în timpul unui meci de fotbal, dintr-un borcan care i-a atras atenţia, pe care mama lui îl etichetase cu o greşeală ortografică: „Ciumpercuţe marinate, 2005".

O altă povestire, *O istorie adevărată*, surprinde prin întorsătura neaşteptată a întâmplărilor: un profesor care participă la o conferinţă într-o metropolă străină intervine în timpul unei plimbări, pentru a ajuta o femeie rănită. Aceasta căzuse de pe scările rulante, la metrou şi se lovise cu capul de o statuie. Atmosfera este terifiantă prin lipsa de reacţie a unei mulţimi ostile şi indiferente. Strigătele de ajutor ale profesorului au efect, dar nu cel scontat. Poliţia sosită la faţa locului îl consideră vinovat pe loc, din cauza cămăşii pline de sânge. Reuşeşte să fugă, dar întoarcerea la hotel se dovedeşte dificilă. Când în sfârşit ajunge la hotel, portarii îl bat şi-l alungă. Profesorul priveşte din afară banchetul la care ar fi trebuit să participe în acea seară. Imaginea i se pare acum „o aluzie modernă minimalistă la un tablou de Brueghel [...] o sărbătoare a superficialităţii" (p. 103). Imaginea de final este din nou, kafkiană: profesorul se dezbracă şi se spală de sânge în fântâna arteziană din faţa hotelului. Când este scos de gardieni din fântână este îngenuncheat şi lovit chiar de câţiva participanţi la banchetul din hotel, care „nu s-au sfiit să tragă câteva şuturi în trupul înfrigurat, neruşinat de gol" (p. 105). Finalul surprinde prin absurditatea soluţiei pe care cei adunaţi în jurul lui o găsesc: „S-au sfătuit o clipă ce să facă şi, prinzându-l de subsuori, l-au acoperit în locul adecvat".

...*O istorie adevărată* surprinde prin întorsătura neaşteptată a întâmplărilor: un profesor care participă la o conferinţă într-o metropolă străină intervine în timpul unei plimbări, pentru a ajuta o femeie rănită. Aceasta căzuse de pe scările rulante, la metrou şi se lovise cu capul de o statuie. Atmosfera este terifiantă prin lipsa de reacţie a unei mulţimi ostile şi indiferente. Strigătele de ajutor ale profesorului au efect, dar nu cel scontat.

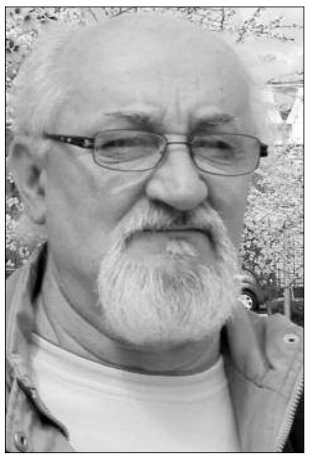

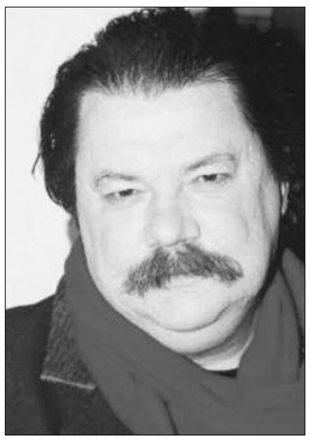
Şi celelalte povestiri ale volumului sunt la fel de surprinzătoare, prin turnura neaşteptată pe care o iau întâmplările (*Transfugium*), prin analiza delicată şi precisă a unor stări patologice (*Cusăturile*) sau prin combinarea sacrului cu profanul, a ştiinţei cu religia, în experimentul de clonare a unor sfinţi, realizat de un institut de pe lângă o mănăstire de maici, fapt istorisit de o cercetătoare în psihologie, chemată să aplice teste unor copii care se dovedesc a fi clonele sfinţilor (*Muntele Tuturor Sfinţilor*).

Bizarul, acompaniator al neobişnuitului, face parte din structura infinită de modalităţi de manifestare a celor mai diverse aspecte ale vieţii, pe care scriitoarea ştie să le găsească şi să le aşeze firesc în povestire prin intermediul unui *fantastic bine temperat*, sintagmă care, ne place să credem, surprinde specificul acestor texte.

Aurel Sibiceanu

Florin Anton – actorul de la Poarta Raiului

Florin Anton

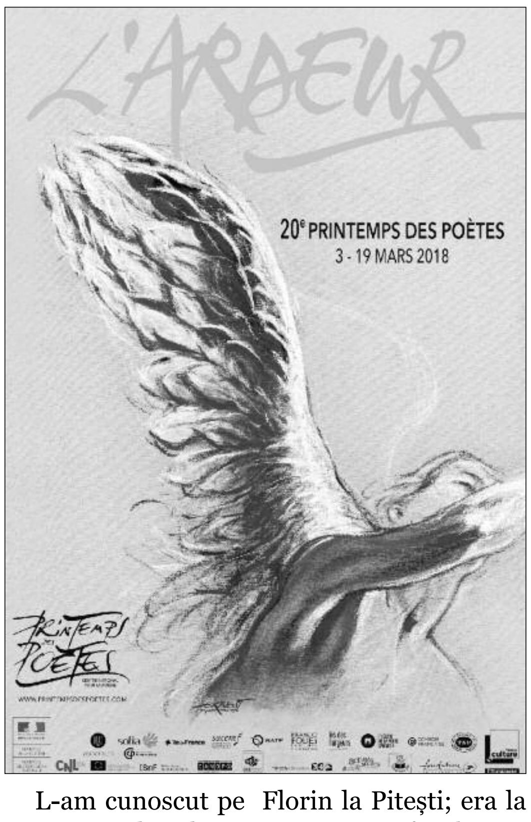
„Omule, domnule, pomule, mă iartă pentru năvala telefonică... Uneori sunt trist, prietene, știu că ai simțit asta, au fost, în prietenia noastră, singurele noastre momente de prefăcătorie...”

„Bună ziua, omule, domnule, pomule, ce se mai petrece pe la dumneata prin cuvinte și surâs?” Acestea erau cuvintele prietenului meu, actorul Florin Anton, când mă suna. Ca întotdeauna, aveam și eu un răspuns „standard”: „Domnule actor (cu accentul pe „a”), prin cuvintele mele mai trece Dumnezeu, dar, uneori, sunt plecat de acasă și nu e nimeni să ofteze lângă El, că mai mereu este ostenit... Prin surâsul meu vechi sunt în căutarea unei femei pe care nu am apucat, încă, s-o iubesc!” Florin râdea, pișicher, cum îi era felul, dar, cu trecerea timpului, din ce în ce mai trist... Pernicioasa politică românească și, mai ales, pandemia Covid-ului, cusută cu ața albă a globalismului și reverberată de guvernele majorității țărilor, ne pogorâse în lamentări comune, într-un labirint aproape fără nicio stramă din firul izbăvitor al Ariadnei... Oameni în toată firea fiind noi și care am traversat o dictatură din ce în ce mai bezmetică, ne-am trezit într-o pușcărie cât globul pământesc, pe deoparte, și în pușcăria socială, pe de altă parte, a semenilor înspăimântați de oficialitățile care pe toate canalele de informare însămânțează frica de moarte, dându-ți senzația că orice contact cu semenii și spațiul din afara casei este un fel de „Ruletă rusească”. Florin care mi-a spus la telefon: „Am fost pe afară, acum aștept 14 zile, să vină glonțul, dar poate nu vine!” „Nu-i așa groasă, Florine, actore, dragă, cu accentul pe A.” „Ei, și?, a zis, o luăm la pilă cu votcă și o mai subțiem, omule, domnule, pomule! Ia pune-ți o tărie, să mai dilatăm sângele îngroșat de dorințele neîmplinite în tinerețe...”

Florin Anton s-a născut pe data de 29 septembrie, anul 1956, undeva în Oltenia, unde tatăl său, ofițer de carieră, era cu serviciul. În jurul vârstei de plecat la școală, familia Anton a ajuns la Pitești și nu a mai plecat din acest oraș. Florin a făcut pregătire, înainte de a susține examenul de admitere la teatru, cu actori piteșteni, cărora le-a purtat respect până a închis ochii. A absolvit „Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică” „I. L. Caragiale” București, secția „Actorie”, la clasa profesorilor universitari Sanda Manu, Beate Fredanov și Ion Caramitru. Adesea îmi povestea despre studenție și, mai ales, despre acești profesori pe care îi diviniza. Despre Beate Fredanov spunea că a fost un profesor total. „Doamna Fredanov, zicea Florin, era nu numai o femeie frumoasă fizic și lăuntric, dar îți împrumuta cu o generozitate exigentă din frumusețea ei, lucra cu fiecare în parte și ne ajuta să ne descoperim unicitatea și lumina din noi care nu se stinge. După un singur an de facultate, deja vedeam altfel oamenii, lucrurile și... femeile! Pusese în mine un bărbat despre care nu știusem nimic până atunci, un bărbat decupat din vulgaritatea vieții și mutat în constrângeri îngerești. Florin a avut o carieră îndelungată: a compus aproape 200 de personaje și a susținut peste 3500 de spectacole, de teatru, film, radio și televiziune. „Mi-au plăcut aplauzele, zicea, dar nu le percepeam ca pentru mine, ci pentru profesorii și întreaga breaslă a comedianților. ”

Mai presus de cariera sa, Florin își așeza cei doi copii: Vladimir și Ioana Anastasia. Vladimir a absolvit Regia de Teatru și a avut ocazia rară de a lucra cu Liviu Ciulei și Francis Ford Coppola. Ioana Anastasia i-a călcat pe urme – a absolvit actoria și este o actriță importantă. Florin a fost căsătorit cu regizoarea Liudmila Szekely. „Dragul meu, zicea, hâtru, am o familie din migratori care au năvălit peste un oltean - soția mea este jumătate unguroaică și jumătate rusoaică. Copiii îmi sunt olteano-maghiaro-ruși, taman buni pentru o Europă care Dumnezeu știe încotro se mai îndreaptă.” Nici Florin nu vedea cu ochi buni hegemonia economică a Uniunii Europene și, mai ales, spiritul castrator al corectitudinii politice.

Voi aminti câteva filme în care a jucat: „Întoarcerea din iad” (1983), „Emisia continuă” (1985), „Pădureanca” (1987), „Miracolul” (1988), „Vânătoarea de lilieci” (1991), „Divorț din dragoste” (1991), „Faimosul paparazzo” (1999), „Margo” (2006), „Profetul, aurul și ardelenii”. Roluri importante în „Teatru de Comedie”: „Cibisov”, „Procesul”, de A. Suhovo-Kobalin, regia Gheorghe Harag, 1983; „Steopka” – „Cârtițele”, de Mihai Zoscenko, regia Valeriu Paraschiv, 1985; Silvio - “Slugă la doi stăpâni, de Carlo Goldoni, regia Tudor Mărăscu, 1987; Demetrius - „Visul unei nopți de vară” de William Shakespeare, regia Alexandru Darie, 1990; Grasset - „Papagalul Verde”, de Arthur Schnitzler, regia Lucian Giurchescu, 1991; Catindatul - „D’ale carnavalului”, de Ion Luca Caragiale, regia Mihai Manolescu, 1994; Vitek - „Melodie varșoviană” de Leonid Yorin, regia Virgil Tănase, 1995; Dinu Păturică - „Ciocoii vechi și noi” de Nicolae Filimon, regia Gelu Colceag, 1996; Alcandre - „Iluzia comică” de Pierre Corneille, regia Alexandru Darie, 1999.

L-am cunoscut pe Florin la Pitești; era la un an sau doi, după ce terminase facultatea, venise cu un spectacol în cadrul Galei Teatrului de Studio, la Sala 125, a Teatrului „Davila”. A obținut premiul pentru interpretare masculină – jucase magistral personajul Ben, din piesa „Tigrul”, de Murray Schisgall. Ben acesta era un om care ducea o existență ternă, nici el, nici viața nu-i ofereau surprize care să-l ridice deasupra vieții larvare în care trăia. Sătul de tăvălugul social, Ben răpește o femeie căsătorită, cu doi copii, și o duce în camera lui aflată în subsolul unei case. Ușor, ușor, relația celor doi trece de la teroarea răpirii la mărturisiri, dialogul intră în registrul comediei – deși avea un statut social mai acătării, și femeia constată că are tot o existență larvară. Cei doi fac proiecte de viitor, visează etc, dar, spre final, ambii costată, cu o tristețe drapată cu replici comice, că au nimerit în existențe ratate și într-un secol greșit. După spectacol, l-am abordat pe Florin împreună cu actorul Cristian Tutză – cei doi se cunoșteau din vremea studenției. Tustrei am băut o sticlă de votcă, la Cofetăria „Union” și am sporovăit preț de o oră. Peste ani, l-am reîntâlnit pe Florin în București, pe Calea Victoriei. M-a recunoscut și a propus să udăm revederea. Cum eram aproape de sediul Uniunii Scriitorilor, am intrat în restaurantul aflat în grădina de vară. Am comandat cafele și votcă.

Coincidență ... Pe 29 septembrie 2020 l-am sunat pe Florin și i-am urat sănătate și ani mulți. Mi-a mulțumit și am discutat despre noi - sănătate, speranțe etc. Am simțit cum cu greu își putea masca tristețea dată de boli și îndoielile față de normalizarea lumii. A simțit că știu ce se petrece cu el, așa că mi-a zis, ca să mă liniștească: „Omule, domnule, pomule, nu-mi e de mine că mor, eu mă gândesc numai la singurătatea Lui Dumnezeu. Știi cum spunea Rilke: „**Ce-ai să te faci, Doamne, dacă mor?/ Dacă mă sfarm?”** Florin era foarte bolnav, știa că „marea trecere” este aproape, de multă vreme refuza să mai joace roluri importante, dar se bucura de tot ce se vede și nu se vede. Cea mai mare bucurie era mama sa, Mama Jana, cum îi ziceam eu, cu care își petrecea aproape tot timpul. „O clipă cu Mama este o veșnicie, zicea adesea, ea m-a încredințat Domnului ca să fiu nemuritor...” Pe 2 octombrie 2020, Florin m-a sunat: „Omule, domnule, pomule, mă iartă pentru năvala telefonică... Uneori sunt trist, prietene, știu că ai simțit asta, au fost, în prietenia noastră, singurele noastre momente de prefăcătorie... Acum s-a întâmplat că tatăl «Tigrului», dramaturgul Murray Schisgall a fost mutat în Cer pe 1 octombrie 2020, avea 93 de ani, Patriarh...” Am amuțit, după un minut, Florin m-a întrebat: „Mai ești?” „Mai suntem, am zis, lasă-ne să fim, am continuat, stănescian ...” După 1998, când l-am reîntâlnit pe Florin, împreună cu Mircea Pally i-am luat două interviuri pentru Radio România Cultural, i-am publicat o pagină de poezie – Florin Anton scria poezie de calitate, o poezie ciudată, profundă, cu accente din lumea lui actoricească, sosea în inima cititorului pe alte căi, dar tot luminoase...

Pe 1 decembrie 2020 ne-am auzit pentru ultima oară la telefon... „Omule, domnule, pomule, ce faci tu de ziua unui «Pământ numit România», vorba lui Nichita, nu?” I-am răspuns cu versurile lui Eminescu: „Ia, eu fac ce fac de mult/iarna viscolul ascult...” După câteva clipe de tăcere, a zis: „Bref, ai marcat! Eu m-am trezit de dimineață cu un poem a lui Carl Sandburg în minte, vrei să-l auzi?” Am încuviințat, deși intuiam ce poem avea să-mi spună. „Omule, domnule, pomule, la un moment dat, Carl Sandburg spune: «Nu mai există bizoni/ Și nu mai există nici cei care văzură bizonii/Cei ce văzură turmele lor fără de număr/ cum treceau pustiind în pulbere/ iarba preeriei și-apoi, aplecând/ capete negre, băteau din copite/învăluiți de somptuoasa vâlvătaie-a amurgului/Nu mai există cei ce văzură bizonii./ Și nu mai există bizoni».” Am tăcut. Amândoi am tăcut, cu telefoanele deschise, nu mai ști care a închis... Pe 30 decembrie, 2020, Mihai, fratele lui Florin, ne-a anunțat că Florin a plecat din această lume pe care a iubit-o... Trupul îi este în Cimitirul Bellu, Aleea Artiștilor, figura 22, locul 26, sufletul îi este la Poarta Raiului, are ce-i spune Sfântului Petrea, poate Domnului nu-i va fi mărturisit toată iubirea nutrită de el pentru Făptura Lui și răscumpărarea lui Cain... Dumnezeu să-l ierte și să-l așeze în lumina soliilor celor bune pe care ni le-a trimis și le-a chemat după ce s-au înavuțit pentru iertarea celor rămași în peripețiile pământene...

Cristina Cergan

Don Juan în romanele lui Nicolae Breban

Spre deosebire de alte mituri legate de *illo tempore*, mitul lui Don Juan s-a născut într-o perioadă istorică, e relativ modern, cunoscându-i-se prima versiune: *Seducătorul din Sevilla şi musafirul de piatră,* piesă de teatru publicată în 1630 de Tirso de Molina. De regulă, miturile nu au autor, ele cunosc o largă răspândire şi o intensă circulaţie orală, trăind dintr-o tradiţie anonimă. Figura lui Don Juan e legată de numele unui autor, Tirso de Molina fără de care nici nu ar exista. În mod paradoxal, un text scris, aparţinând unui profesionist al scrisului, cu o datare precisă, constituie actul de naştere al unui mit! Cu timpul însă, Don Juan şi-a câştigat independenţa atât faţă de inventatorul lui, cât şi faţă de textul fondator. Tocmai prin acest fapt, Don Juan îşi confirmă statutul de personaj de mit, întrucât trece din operă în operă, din autor în autor, ca şi cum ar aparţine tuturor şi nimănui. Fiecare epocă l-a privit din alt unghi, i-a pus în lumină alte calităţi sau defecte; povestea lui a fost mereu altfel spusă. Şi, totuşi, în ciuda atâtor deosebiri, atâtor metamorfoze pe care le cunoaşte, Don Juan nu şi-a pierdut niciodată identitatea, putând fi întotdeauna uşor de recunoscut. În funcţie de versiuni, de gen, de epocă sau chiar de orizontul de aşteptare al publicului se oferă diverse soluţii ce fac din erou când un model negativ, când unul pozitiv.

Piesa a trecut foarte repede în Italia unde diverse trupe de comedianţi au tradus-o şi adaptat-o. Don Juan s-a născut în teatru şi s-a dezvoltat în cadru dramatic aproape exclusiv până la sfârşitul secolului al XVIII-lea, cunoscând toate modurile teatrale, de la drama scrisă la teatrul de bâlci, teatrul de estradă, teatrul de marionete, dar şi opera. De la actorii italieni, mitul lui Don Juan va fi preluat de Moliere. În secolul al XVIII-lea a avut loc o ascensiune a acestuia prin contributia lui Goldoni cu *Don Giovani* (1736) şi a lui Da Ponte şi Mozart cu *Don Juan*.

Conform lui Jean Rousset „invariantele mitului”, elementele care alcătuiesc scenariul donjuanesc sunt: mortul pedepsitor sau musafirul de piatră, grupul feminin, „o serie *n* de victime”, şi eroul, Don Juan. Ideea morţii este o prezenţă fundamentală în cadrul mitului, iar grupul feminin este şi el legat de esenţa mitului. Eroul este un cuceritor, un virtuoz al seducţiei şi deci, inevitabil, trebuie să existe şi victimele. Ele sunt mărturiire a nestatorniciei lui Don Juan, a tendinţei lui de a se repeta, de a lua de la capăt aventura cuceririi iar şi iar fără a obosi vreodată.

Din secolul al XIX-lea şi până astăzi s-au scris numeroase versiuni ale mitului, atât în teatru, cât şi în romane şi nuvele, în poeme şi naraţiuni în versuri. Secolul al XIX-lea şi romantismul în special au dat o altă interpretare lui Don Juan, văzând în el un neliniştit şi nu o dată un răzvrătit împotriva oricăror forme de constrângere. Don Juan-ul romantic este atras de mirajul femeii ideale pe care încearcă să o identifice în celelalte femei, fiind însă osândit să nu atingă niciodată absolutul.

În secolul nostru, asistăm la o degradare a mitului. Ea se manifestă prin estomparea trăsăturilor eroice care sunt înlocuite cu trăsături pur omeneşti. Don Juan de astăzi este pus sub semnul întrebării sau condamnat; este poligamul cu metodele lui de cucerire perimate, este omul dorinţei fără sfârşit şi al plăcerii excesive. Dar figura lu Don Juan nu se reduce doar la cea a seducătorului şi voluptosului; dincolo de acestea s-a putut intui încă de la început refractarul, transgresorul, cel care vrea să o rupă cu toată insolenţa cu normele şi cu legile.

Unul dintre romancierii români contemporani în ale căror scrieri se poate distinge o imagine nouă, inedită a lui Don Juan, este **Nicolae Breban**. Având în vedere că tema cuplului a fost numită „temă obsesională” a autorului, era de aşteptat ca în ecuaţia cuplurilor brebaniene să apară şi figura legendarului personaj, Don Juan. O confirmare în acest sens este chiar titlul unuia dintre romane: **Don Juan**. Chiar dacă avem un roman întreg construit în jurul acestui tip de personaj în care sunt prezentate trăsăturile definitorii, strategia seducerii, cât şi o adevărată teorie a acţiunilor sale, totuşi, elemente care îl anunţă sau îl continuă se pot regăsi şi în alte romane ale lui Breban. Aşadar, Don Juan nu este o apariţie singulară în romanele lui Breban, ci a suscitat un interes constant din partea autorului, fiind prezent în mai multe ipostaze, sub mai multe înfăţişări. Galeria personajelor brebaniene ce se apropie, într-o formă sau alta de figura legendarului seducător include, printre alţii pe : Grobei şi opusul său, Mişu Cârstea (*Bunavestire*), Nicolae Rogulski şi Sergiu Vasiliu (*Don Juan*), personajul-narator K (*Pândă şi seducţie),* doctorul Minda (*Îngerul de gips*). Ce unifică toate aceste personaje este atitudinea noului Don Juan, care nu mai este interesat, în primul rând de posesia fizică, ci de creaţie. Breban propune deci un Don Juan- Pygmalion care nu poate poseda decât ceea ce a creat el însuşi, aşa cum va afirma deschis Rogulski în romanul *Don Juan*.

Don Juan - Rogulski este un Don Juan ce se îndepărtează mult de modelul original. În primul rând, dispreţul Toniei pentru el este stârnit de înfăţişarea lui. Fumurile ei nobilare se stârnesc în faţa unui Rogulski „calm, surâzător, în cămaşa lui cu dungi albastre, o cămaşă oribilă, de la confecţii, cu pantofii săi de serie, cu tocurile cam scâlciate.” Tonia nu-l consideră demn de a-şi ridica măcar ochii spre ea, spre famila ei, spre lumea ei. Nu îl consideră un adversar egal, ci unul mult inferior, şi tocmai prin aceasta capabil de a o atrage în vulgaritate. „Oh, un nimic, un derbedeu, un lungan cu cămăşile nu foarte curate, prost călcate, dintr-o castă socială inferioară.”

Acest Don Juan îşi ascunde şarmul sub o înfăţişare dizgraţioasă, neglijentă. Rogulski recunoaşte singur că nu este „un om modern”, nu are adică obsesia curăţeniei, a igienei, a spălatului. Degetele sale au unghiile prost tăiate, dinţii săi sunt neîngrijiţi, hainele mototolite. Cici, la rândul ei îl apostrofează şi ea: „puţi ca o cămilă!”. Rogulski a renunţat la trucurile clasice ale lui Don Juan: galanterie, vorbe dulci, declaraţii înfocate, jurăminte. Don Juan - Rogulski posedă prin *descriere* şi *povestire*. Chiar el se autocaracterizează: „eu sunt un individ profund interesat de posesie: de creaţie şi de posesie.” La începutul evenimentelor, pe Tonia nu o poate descrie încă şi deci va urma un lung proces de modelare a ei pentru a putea fi descrisă, şi în cele din urmă, posedată.

Don Juan încearcă să *re-creeze* Femeia din fiecare femeie. E ca un proces de anamneză, de trezire a realităţilor, a adevărurilor demult uitate. Nu întâmplător, metafora biblică a lui Lazăr marchează evoluţia întru fiinţă şi libertate existenţială a Toniei. Rogulski izbuteşte să elibereze aşadar adevărul lăuntric, cel ascuns şi în mare măsură reprimat din fiecare femeie. Femeia ar închide aşadar adevăruri esenţiale pe care le-a uitat, rolul lui Don Juan fiind acela de a-i readuce aminte de vechea ei personalitate, să-i decojească sufletul de vanităţi, orgolii sau prejudecăţi burgheze. „Ca un bun mamoş, eu reuşisem să scot din ea, din coaja personalităţii ei mediocre un făt ciudat.” Numai atunci când e privită, curtată, *descrisă* de Don Juan, femeia îşi începe adevărata existenţă, începe să fiinţeze.

Seducător rafinat şi inventiv, tentat de posesia propriei creaţii, înzestrat cu perseverenţă şi răbdare şi cu arma cuvântului, Rogulski este mai puţin interesat de posesia fizică, senzuală a seducătorului de tip spaniol. Pentru el e mult mai important procesul seducţiei creator, prin el însuşi, de feminitate. În viaţa mecanică, rigidă a Toniei, el creează o breşă care se va accentua sub presiunea unei forţe venite din interiorul renăscut al Toniei şi din afară, dinspre Rogulski. Viaţa femeii de până la întâlnirea cu Don Juan a fost doar un vis, o iluzie, de abia de acum înainte va începe existenţa reală prin intrarea în relief. Noul Pygmalion va ciopli fără încetare blocul de marmură în care e închisă esenţa feminităţii ca într-un sicriu. Ca şi miticul sculptor îndrăgostit de propria creaţie şi Don Juan nu poate poseda decât femeile re-create, re-inventate de el: „eu sunt sculptorul genial ce îndepărtează, ce eboşează blocul de marmoră feminin dând la iveală statuia-corp de dedesubt, împingând stânca umană spre trup viu, cald, spre feminitate, eu turtesc, împing, aţâţ, rostogolesc, ademenesc, lovesc şi sărut, strig: Ieşi! Vino afară! Din poza nefiinţei, din somn, din vegetare, din vis! Afară! Afară! Intră în relief, cu emoţie”. Rogulski se revoltă împotriva percepţiei comune a mitului pe care îl întruchipează. Don Juan- Rogulski e Don Juan-ul vremurilor moderne care îşi merită pe deplin un loc de cinste în cetate prin statutul său de „creator”. El nu provoacă moartea iubitei ca Romeo, ci, dimpotrivă, el dăruieşte viaţă: „Haide, iubita mea, mişcă-te, vino, ieşi din sicriul tău, desfă-ţi membrele subţiri din bandajele tale ce cântă cu perfidie, lasă aerul viorii să-ţi sărute genunchii şi păşeşte cu talpa arcuită pe iarbă”. Prin vorbăria sa inventivă, personajul brebanian îşi va exprima plăcerea de a pune în scenă diverse întâmplări sau atitudini în faţa unui auditoriu real sau doar persupus, verificându-şi o data în plus tripla ipostază de regizor, spectator şi actor. Consecinţa acestei predispoziţii ludice dusă până la ultima limită e o soluţie de extremă originalitate, în cel mai autentic spirit postmodern: farsa, sau *mitul-farsă.* Autorul preia un anumit scenariu mitic şi-l rescrie în cheie postmodernă, adăgând noi semnificaţii, răsturnându-le pe cele vechi. „Romanul meu e doar un posibil Don Juan, un joc, o parafrază ce ocoleşte nerespectuos rigorile temei. Un Don Juan original ce cucereşte cu armele cu care alţii resping sau omoară, un Don Juan-Pygmalion, ce este mai interesat de formare decât de seducţie...”, e aprecierea pe care autorul însuşi o face asupra propriei opere având-ul ca protagonist pe Don Juan.

În secolul nostru, asistăm la o degradare a mitului. Ea se manifestă prin estomparea trăsăturilor eroice care sunt înlocuite cu trăsături pur omeneşti. Don Juan de astăzi este pus sub semnul întrebării sau condamnat; este poligamul cu metodele lui de cucerire perimate, este omul dorinţei fără sfârşit şi al plăcerii excesive.

Magda Grigore

În numele poemului (singurătate)

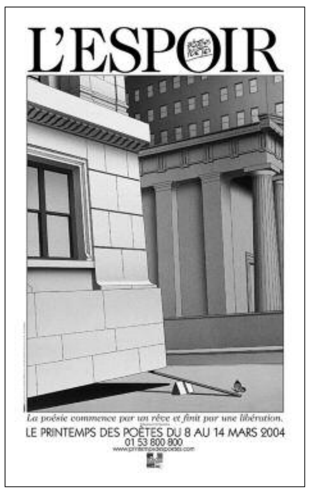
singurătate
ca o lamă ascuţită
care taie în linie dreaptă
nisipul gândurilor

singurătate
ca o piatră căzută pe suflet
culoarea ei întunecată
urcă în privire ca o iederă

singurătate
cu ochi de sticlă transparent
râsul tău fulgeră
peste cerul de metal.

singurătate
ai strălucirea rece de ghilotină
desparţi siluetele negre
ascunse în umbra zilei

singurătate
atât de credincioasă
eşti o felină pământie
pe hotarul unor lumi paralele...

cronici

Paul Aretzu

Șoapte rătăcite

Poezia austeră este la fel de îndreptățită ca și aceea fastuoasă. Ba, putem spune că economia de tropi face bine scrisului, esențializându-l, scoțând în evidenţă limpezimea ideilor. O artă minimală practică Dumitru Drinceanu în volumul *Șoapte rătăcite* (Editura Aius, Craiova, 2020, prefață de acad. Mihai Cimpoi). Simplitatea stilistică adoptată, modul rapid de a trata temele (fără a diminua încărcătura de sens) determină prefațatorul, acad. Mihai Cimpoi, să vorbească de „crochiuri făcute între *ratio* și *emotio*". Într-adevăr, impresia de tratare succintă, creionată expeditiv persistă, unele poeme sunt scurte, grăbite parcă să iasă din scenă, făcând loc celor care urmează, altele, mai cuprinzătoare, sunt polemice, contrapunând știința și arta. Lirica este totuși configurată, reflexivă, având varietate tematică.

Poetul este un idealist, un romantic. Pentru el, zborul nu reprezintă aptitudinea păsării de a se lăsa în voia plutirii, ci, mai curând, impulsul omului („pasărea om") de a se înălța pe scara devenirii sale cosmice: „Rătăcesc cu gândul/ în nemărginirea/ dintre teluric și astral/ unde pierdutul Eden/ respiră prin copacii în care așez/ câte o inimă,/ vamă pentru nemurire.// Atunci culeg nestemata:/ neîntrecutul cor/ cu cinteze și greieri plutește/ peste lumi/ ce trec cu nor..." (*Nemurire*). În același registru al paradoxului, șoaptele sunt mai autentice decât cuvintele, poveștile mai reale decât viața, știința mai fantastică decât poveștile. Amestecul de imaginar este specialitatea casei, cum se spune: „În dimineți când cumpene de timp/ coboară și urcă-n nesfârșit/ la adăpat, în freamăt de fotoni,/ o moară în abis macină destine/ în liniște deplină și fără de morar.// Bizar contrast: uneori în neștire/ lumea peste armură/ își strigă tristețea/ trecând prin abis..." (*Ilogică și tristă*).

Dragostea este exprimată sentimental, nostalgic, expresionist: „Când am să mă întorc/ de schijele strigătului tău chemat,/ poate regăsi-voi rost depărtării/ și sigur voi merge desculț/ pe malul apei în care/ am stins un foc așteptându-te." (*Scrisoare de departe*). Crispat, bacovian, eul liric pare dezorientat în mijlocul unui peisaj indirect, în care stările sufletești s-au transformat în simboluri. Este cultivată o filosofie a zădărniciei, tratată uneori formal aforistic („noblețea-i mută suferință/ ce inima o strânge-n chingi", „Frica, lăcomia și prostia/ schimbă viața în coșmar"), sunt cultivate personificări prozaice („Cu aripi deschise-n infinit timpul/ se plimbă la braț cu spațiul"). Iubirea poate căpăta aspect sacru: „Iubirea-i parte din iubirea Lui,/ un curcubeu cu har de-a scrie,/ o casă a luminii gândului:/ cu licurici și foc nestins,/ cu sclipirea din pătrare/ și din carul sfânt aprins" (*Vis de regăsire*). Scientizarea, prezența unor termeni științifici, astronomici reduc inefabilitatea: „Flămânde teorii succed/ de la Einstein la Euclid,/ alții în cuante cred:/ trăim posibil vis stupid,/ unul unic pe planetă –/ evadarea pe-o cometă..." (*Fântâna neagră din Lactee*). Însă, alteori, Dumitru Drinceanu este un fin peisagist: „Ceru-i plin, răsare Luna!/ Paj, luceafăr speriat,/ când pe-o stâncă-i agățat,/ când în vârfuri de copac.// [...]// Scaldă ape în scântei/ ce se-ntind din mal în mal,/ faldu-i strânge-n inimi triste/ o speranță de opal..." (*Trece Luna!*), „Cade neaua avalanșă/ în sfânt cântul de colind,/ fluturi albi ca de april'/ cad ca îngeri fără nume." (*Ninge în colind*).

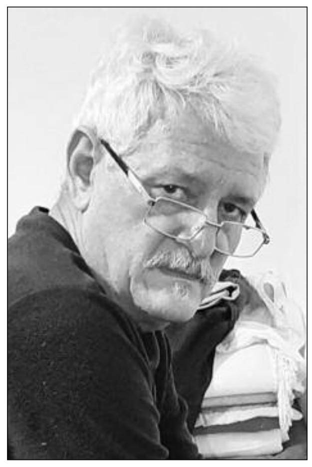
Există și o poezie militantă, moralizatoare, reprobând rele moravuri sau pericole mondiale, îmbuibarea sau amenințarea atomică, nedreptatea socială sau trădarea lui Iuda. Remediul care se propune este înțelepciunea.

Stilistic, scriitorul distorsionează discursul, topica este răsturnată, ritmul suferă sincope, rima este aleatorie, asonantă, creându-se o impresie prozastică, elipsa imprimă o anume severitate, o distanțare afectivă.

Există în textele lui Dumitru Drinceanu, pe lângă versificările uneori lipsite de suplețe, reprezentări de autentică forță expresivă. Exemplificăm printr-o frumoasă definiție: „Cuvântul este gândul curbat/ în vălul palatin" (*Cuvântul*).

Mihai Posada

O luciditate antrenată să fascineze

Adevărul abatelui Brémont cum că poesia este rugăciune se întoarce cu forță de fulger și izbește creștetele adormite ale câtorva generații, în moalele capului slab în gândire, așa cum unui popor de «năpârci» un profet vechi de zile îi aducea cu înverșunare cuvântul arzător al transcendentului coborât în arbustul aprins. Pentru generația *#rezist* ar putea fi port drapel, dar poesia Marianei Codruț e mult mai mult și pentru mult mai mulți de atât. Volumul ***Pulsul nu poate fi minimalist*** (Paralela 45, 2019) se constituie într-un wittgensteinian *tractatus logico-poeticus* pentru că autoarea știe și arată că lucrurile despre care se cuvine vorbit trebuie spuse până la capăt. Nebunia întru poesie consună, cosmodernist (dacă vreți), cu nebunia în Hristos. Textul lovește inițial cum *leoaica tânără* a lui Nichita Hristea (Stănescu), apoi urmează demonstrația ce alcătuiește, prin propoziții poetice, corpul întregul volum, cu demnitatea unui ancestral cod de legi. Dacă sublima rostire accede a fi poesia cum rugăciunea, demonstrația Marianei Codruț este una dusă la limită cu o forță a conciziei întâlnită poate doar la oracolele antice cum celebra Pythia ori în străfulgerarea descrisă de Stephen Dedalus, a inspirației revelatoare: „ce poate fi mai nebunesc/ decât poezia invincibilă a lumilor/ clădite pe creștetul unui zeu/ cu care el a deflorat la naștere/ sexul mamei sale?"(*poezia invincibilă a lumilor*). Remarcabilă superioritatea poesiei, cântărită prin nebunie, fără a fi prin aceasta hulitoare ci, psaltică în expresie contemporană, un psalm *haute couture*: „nebunia poeziei e mai mare decât nebunia banilor a sexului a minciunii – religii eterne" (idem). O la fel de lapidară artă poetică: „poezia e șoc". Precizări: „nu toți sîntem egali în fața ficțiunii/ cum sîntem în fața morții" (p.24), dar: „toți sîntem egali în fața frumuseții" (p.17).

Un idiom al îngerilor cu rostire tăioasă, poesia e viața însăși cu victoria ei contemporan-transcendentă, puterea aparent arogantă de-a se pune pe sine odată cu capul contra minciunii, urâtului, nefirescului social: pentru că frumusețea „– ca și libertatea – e o agresiune:/ vîrful de oțel al unei lănci/ împlântate în inima păcii cotidiene " (*frumusețea e o agresiune*). Ne amintim: însuși Iisus afirma că nu a venit să aducă pacea, ci sabia (***Matei*** 10.34); pe când poeta spune: „întotdeauna iubesc mai tare/ în absența obiectului iubirii" (p.46). Adevărul astfel dus până în pânzele albe, așa cum numai țesătoarea acelei pânze, pe plaja Ithacăi, se putea încumeta să o facă: un poet cu chip de femeie și glasul de înger tunător. Din asurzitoarea tăcere a veacului secularizat în ignoranță, fragilitatea ei cum răzbătătorul mugur de floare primăvăratică ce străpunge frunza uscată de fag sau stejar și crusta de gheață, demonstrează o forță regeneratoare: renașterea spiritului liber să spună nu lumii corupte, îndobotocite, terorizate în «democratură», cum ar spune Ion Dur; chestiune de gust. Poesia Marianei Codruț spune *nu* societății secularizate și *da* lui Dumnezeu, cu o uimire pe care doar încrederea nelimitată în propria rațiune, în libertatea primită de a emite sentințe, de a da nume animalelor și lucrurilor, poate, o depășește. De aici, imaginea narcisică, de care vorbea profesorul Bogdan Crețu: «Poezia instaurează starea de *hybris*, de care nu te mai poți ascunde». Narcisismul tragic-orgolios al rostirii. Nu al infantei infatuate și crude, ci al femeii mature și lucide, glosând succint și orgolios despre irațional: „și ce dacă voi spuneți/ că arta înaltă nu mai este lumina lumii,/ că în inima lumii Dumnezeu a murit?/ cu un copac de cristal în piept/ eu merg înainte spre moarte" (p.15).

O luciditate ascuțită ca lamele însuflețite ale samurailor oficiază kathartic: ...„raza ochiului ei e atît de subțire/ încît nici nu simți cînd capul ți-l taie/ lăsîndu-l la locul lui"(*un posibil portret al poeziei*). Dedicat spațiu social în care mai poate fi spus, și încă artistic (!), adevărul, sau Poesia Marianei Codruț: „– ei știu totul despre tine/ adevărul tău e la degetul lor mic/ iar la degetul tău mic nu e" (*clar ca lumina zilei*).

Au șocat la vremea lor imaginile suprarealiste ale lui Gala Salvador Dalí, ca ***Marele Masturbator*** (1929) ori, mai apoi, între romanele lui Philip Roth, ***Complexul lui Portnoy*** (1969), dar strigătul insomniacului Cioran, dar mărturia de credință cu moartea pre moarte călcând a poeților noștri mari din închisorile ideologiilor criminale? Poesia Marianei Codruț, ne spune chiar autoarea, are exact acest rost: să zguduie lumea, să scuture zgura obișnuinței confortabile, să dinamiteze orbirea în care oamenii se complac, pecum într-a doua lor natură: „poezia e șoc". Iar autoarea de la Iași, membră a Uniunii Scriitorilor din România, de la 1990 și a Asociației Scriitorilor din Sibiu, din 2009 – prozatoare, publicistă, traducătoare – reușește performanța de a șoca prin vocea poetică întru totul aparte, cu o frăgezime a erudiției de cristal elytisian și o concizie fulgerătoare ca *floarea de tunet* a lui Ion Mircea. Trăirea poeziei are tensiunea organică, amețitoare, a sângelui: „poezia cu majusculă/ vine din sexul poetului"; o feminitate orgiastică și paradoxal (paradoxal?) introvertită, în ciuda mizerabilismului poetic abia abolit de contemporani: ...„poetul/ nici nu prea simte nevoia/ să vorbească despre sex" (*Poezia vine din sex*), cât și pentru că: „o ființă ezoterică e inima: un sfânt graal" (*puterea inimii*). Acaparatoare, organică, poesia sau nimic, după un cod intransigent pentru o nouă lume, una *anywhere out of the world*, ar zice Baudelaire și de aici măreția tragică, parcă a ***Îngerului*** lui Lermontov zugrăvit de Vrubel.

Asocieri, comparații, desigur suportă aproape oricare text cunoscut: așadar, mai recent, Angela Marinescu, Simona-Grazia Dima, apoi Ileana Mălăncioiu, Mariana Marin ori, cum nu?, Zorica Lațcu-Teodosia...

Merită, probabil, menționat că am primit volumul de versuri al Marianei Codruț, fotografiat pagină cu pagină și expediat prin Internet de confratele Cătălin Neghină, în vremea claustrării (auto)impuse de pandemia veacului, putându-l astfel parcurge și eu ca-n vremuri mai bune sau, cum se spune, în sublima sa virtualitate.

Bucuria cu care, azi, mai poate fi citit empatic un text cum al culegerii de versuri ***Pulsul nu poate fi minimalist*** al Marianei Codruț încununează în fapt o operă poetică ce merită cu prisosință votul de încredere al contemporanilor săi. Cred cu tărie că viitorul îmi va da dreptate.

Sfântul Mina, Brumărel 2020, Sibiu-pe-Cibin

TABLETA DE POEZIE

Poverile lui Mustafa Köz

Poezia contemporană turcă are aripile largi. Îndrăznesc să afirm – mai largi decât ale poeziei noastre. Mai largi şi cu vârfurile atingând răni deschise de mult şi predate din generaţie în generaţie. Poezia contemporană turcă este sora mai mică a transcendentului, fără să fie indiferentă la problematica, la tematica, la zbuciumul trăitorului de azi. Vocaţia aceasta a transcendentului înseamnă, în cazul lui Mustafa Köz, păstarea echilibrului între *aici* şi *acum*, pe de o parte, între *dincolo* şi *pentru totdeauna*, pe de altă parte.

Lirismul curgător şi dens ca mierea este cel care susţine talgerele fragilei balanţe. Lirismul şi nevoia permanentă, structurală de a mărturisi. A fost, a văzut, a înţeles, a trăit, cu siguranţă că a şi greşit – toate acestea se cer spuse, consemnate, păstrate. Darul scrierii – consideră Mustafa Köz – nu l-a primit degeaba. Poate că nici nu este vorba despre un dar, ci despre o responsabilitate. Este felul lui de a conta în lume şi pentru lume, de a sprijini şi de a se lăsa sprijinit. Cuvintele, la fel ca rănile, sunt pentru toţi. Dar, dacă o rană nu poate vindeca o alta, un cuvânt poate elibera stoluri de cuvinte captive în pieptul şi în viaţa altcuiva. Şi mai crede Mustafa Köz că limbajul poetic poate salva lumea, în măsura în care *să scrii poezie înseamnă să creezi o profunzime şi să crezi în dragoste, singura acţiune revoluţionară autentică a omului şi a omenirii.* Declaraţia aceasta este parte din interviul acordat, în urmă cu trei ani, poetei Niculina Oprea, cea care l-a şi tradus în limba română.

Mustafa Köz s-a născut în 1959, în provincia Nigde. Este licenţiat în Limba Turcă şi a urmat şi studii de Economie, Drept şi Jurnalism. A scris - la fel de atent, de echilibrat - despre viaţa politică şi a refuzat toate premiile literare obţinute. Este tradus în engleză, franceză, germană, spaniolă, macedononeană, georgiană, kurdă, chineză şi catalană. Iată şi câteva titluri din opera sa: ”Nu stingeţi luminile copiilor” (1992), ”Luni înainte de marţi” (1995), ”Eternitatea pietrei” (1998), ”Rană deschisă” (2004), ”Clopotul somnului” (2005), ”Moara de stele” (2014), ”Percepţia de nod” (2015), ”Vânt năprasnic” (2015).

Şi acum dovada că poezia lui spune adevărul:

Neantul este o povară
o frază
un vers doar dacă îl ferim
de apă și foc

un pod se zărește în depărtare
în camera aglomerată de mărunțișuri
o așteptare ne frământă memoria -
nu suntem noi cei ce merg și cei ce se opresc
pe această plajă lungă și denivelată

neantul este livada din spatele casei
o frază
un vers dacă îl ferim
de apă și foc

depărtarea pare înfășurată în frânghii
foșnetul nopții este lipsit de sens
tăcem ascultând freamătul ierburilor
ce divulgă secretele verii

a luat sfârșit vânătoarea, vânătorul însuși
a fost împușcat: alt nisip și alt sânge
se află pe plajă.

Traducere: Niculina Oprea

DENISA POPESCU

Zâmbetul chinuit al satului românesc

(**C. Voinescu – „Dau cuvântul şi stau jos”**, Ed. Hoffman, 2020)

Am face bine să băgăm de seamă, atent şi pe îndelete, la identitatea acestui neam, în măsura în care o mai recunoaştem şi câtă vreme vom mai avea parte de ea. Despre aceasta s-au scris marile operele ale literaturii române, şi nu despre entităţile trecătoare, schimbabile de la un anotimp la altul al istoriei şi geografiei, acelea care de altfel nu se mai predau în şcolile de astăzi.

Departe de vreo atmosferă pastorală sau idilică, **C. Voinescu** aduce în romanul său o lume dezorientată, supusă unor transformări atroce, şi care nu are de-a face cu aspiraţiile legitim umane. **„Dau cuvântul şi stau jos”** este o inspirată persiflare a felului în care imperialiştii de la răsărit au utopizat trăirea şi simţirea omului de rând care nu ar fi vrut altceva decât să fie lăsat în logica firescului.

În vremuri uitate de Dumnezeu aşadar, comuniunile moştenite genetic şi educaţional se clatină şi doar zestrea de fină ironie a gospodarului la locul lui face ca să nu se dărâme întru totul. Altfel, urmările au fost nenumărate, toate notate în nuanţe întunecate, pentru cei care au îndrăznit măcar să viseze că şi-ar putea fabrica de capul lor un viitor.

Cel dintâi om este Ion, cel generic şi pe care noua şi stră-luminata orânduire vrea cu tot dinadinsul să-l facă vreun *Ivan* sau orice altceva decât e.

„Trec prin sat şi satul îmi tresare dureros în tâmple. De sub dealul care stă pitit şi de sub calice vremi, îşi ridică bietul, anevoie, ostenita-i pleoapă.

Îl caut pe Ion şi pe bătrânul lui Ion şi pe mine mă caut şi pe toţi ai mei îi caut, neam de ţară şi de opincă şi de durere mocnită în vatra mereu mutată, mereu furată, mereu promisă, mereu amânată, mereu, mereu, mereu...”

Rând pe rând, ceilalţi trăitori ai satului îşi fac apariţia, ca la un sfat sănătos, deşi în fond tocmai ce urmărim formarea adunărilor obşteşti cu de-a sila, cele în care se bate din palme şi se strigă ura. Nume, porecle, apelative ce ţin de o configuraţe semantică în spiritul locurilor.

Maniera în care C. Voinescu îşi introduce şi apoi îşi poartă în carte personajele oferă un deliciu prin pitorescul descriptiv, asezonat cu o anume psihologie intuitivă, probabil şi dublată prin laturi cognitive.

Alături de distribuţie, repertoriul şi recuzita fac mult în construcţiile date. Sunt privelişti cu oameni şi cu destinele lor, într-o neînduplecare tradusă formal prin subiecţi şi hazard.

Supleţea frazei reprezintă un argument hotărâtor în percepţia asupra acestei cărţi ce vine să întregească o bibliotecă a neliniştilor, a neîmpăcărilor din pricină de nedreptate.

Cele descrise aici au darul să consfinţească, dincolo de caracteristicile individuale, personalitatea colectivă greu de clintit chiar şi într-o perioadă rămasă ca un blestem asupra naţiei.

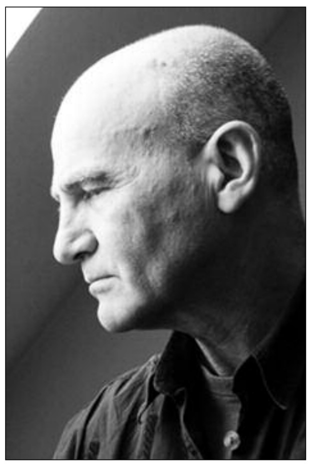
Nativul şi cu precădere bunul-simţ, armonizat în valenţe vioaie, constituie elementele de bază care ţin în picioare cititorul în faţa unei lecturi de bună calitate.

DANIEL MARIAN

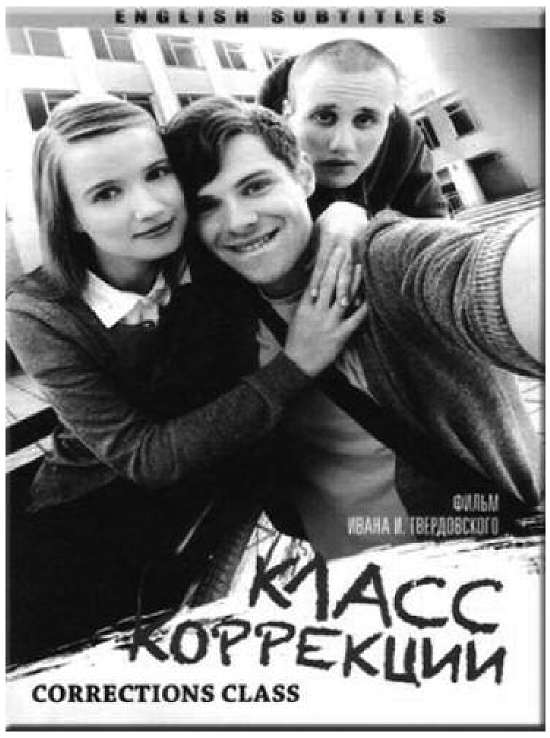

Alexandru Jurcan

Clasa de corecție și lumina

Există filme din care lumina lipseşte. Licărirea de umanitate s-a stins. Priveşti şi aştepţi cu speranţă o propunere de schimbare a macazului. Desigur, ai şi tu în jur epave omeneşti, dar şi gesturi fulgurante de generozitate. Să intrăm în miezul filmului *Clasa de corecţie* de Ivan Tverdovsky, 2014, cu Maria Poizhaeva, Filip Avdeev, Nikita Kukuşkin. Blocuri cenuşii, umede. Băltoace agresive. Cale ferată ca punct terminus. Nimic predictibil în acest film. Eşafodajul iconic trimite la Lars von Trier, mai ales la controversatul *Dogma*. Camera se mută de la un chip la altul în volute de documentar.

Şcoală sobră, care are şi o clasă de corecţie, pentru cei cu dizabilităţi. Aici vine Lena, fata în cărucior şi socializează cu Anton, Mişa, Dmitri. Profesori obtuzi, ridicoli, nervoşi, agitaţi, nepăsători, lipsiţi de cea mai elementară pedagogie. Cireaşa de pe tortul profesoral e directoarea, mereu hăituită de probleme reale sau imaginare, cu o faţă curbată, inestetică, gata de ceartă, apărând subit ca o pasăre de pradă (excelentă actriţa Natalia Domeretskaia, despre care am auzit că predă cursuri la facultăţi de teatru moscovite). Trei băieţi şi trei fete care-şi petrec uneori timpul la calea ferată, alungaţi periodic de poliţişti. Un elev se sinucide, iar colegii sărbătoresc zgomotos moartea lui. Nimeni nu înţelege pe nimeni. Femeia de serviciu şterge cu mopul, mereu nemulţumită, pârăşte, strigă, îşi dă cu părerea, crede că băieţii ar trebui castraţi, în timp ce mama lui Anton îşi numeşte fiul „gunoi pervers”, pentru că l-a găsit cu Lena în pat. Două mame se bat în direcţiune, Mişa distruge căruciorul Lenei, profesoara de matematică se complace în lecţii de calcule elementare. Găsim vreo lumină în atâta agresiune şi ignoranţă? Poate că sărutul pe scări (Lena şi Anton), scăldat în zâmbete adolescentine. Gelozia băieţilor duce la fapte incredibile. Lena e târâtă spre calea ferată. Băieţii se pregătesc de viol, în timp ce fetele celelalte cooperează la fapta imundă.

O profesoară doreşte să facă educaţie sexuală, dar stilul ei sucombă în ridicol. Pune un prezervativ pe o banană, clasa se amuză, profesoara muşcă nonşalantă din partea cealaltă a bananei, clopoţelul sună, totul a fost bifat !!

Mai căutăm lumină? Lena nu trece de obtuzitatea comisiei, Anton n-o mai bagă în seamă, mama Lenei se prăbuşeşte disperată pe coridorul umed, lângă femeia de serviciu cea grobiană...*summa summorum* (ador acest latinism, înrudit cu *enfin* din franceză... dar de ce n-am scris românescul *în sfârşit??*) nimic nu iese din tunelul unei existenţe viciate. Dar, deodată, ...ţineţi-vă bine!! Aşa-i că nu v-aţi aşteptat la asemenea final, care schimbă, redresează, corectează, face dreptate? Lumina a răzbit, dar cu ce preţ! Un catharsis pe cinste, nu-i aşa? Unde se poate vedea filmul? Scrieţi pe domnul *Google* „filme ruseşti” şi ...gata!!

Mihai Barbu

Pe urmele lui Tudor Vladimirescu, în Țara lui Papură Vodă, după fix 200 de ani de la Revoluția din Câmpia Soarelui

În secolul XVIII pe teritoriul Olteniei se ducea o adevărată luptă între Imperiul Habsburgic și cel Otoman. Boierii erau, în mod constant, jefuiți și atacați de hoți (în frunte cu ceata lui Pazvante Chiorul), dar și de cetele de haiduci ce țineau cu poporul. La un moment dat, nemaiputând suporta situația, boierii l-au convins pe Neagu Papură să organizeze niște Miliții ale Pământului pentru a potoli aceste hărțuieli. De la acest Neagu Papură a intrat in folclorul nostru expresia "Țara lui Papură Vodă" ce înseamnă, până în zilele noastre, o țară fără legi și fără stăpân. La 200 de ani de la Revoluția lui Tudor Vladimirescu, din cele aproape 200 de cule aflate pe teritoriul Olteniei, au mai rămas în picioare doar 19. Trei sunt în Dolj, opt în Gorj, trei în Mehedinți și cinci în Vâlcea.

Legenda spune că Tudor a venit pe lume cu un semn divin, descoperit de fata boierului pe când băiatul se scălda în apa Motrului. "Tudor al nost' este însemnat cu spicul grâului pe piept", a raportat fata, iar boierul a luat măsurile care se impuneau...

În căutarea lui Tudor...

Ca să fim sinceri, cel mai tare ne-a interesat, la începutul anului 2021, Cula din Glogova. Ea era legată de anii de ucenicie ai tânărului Tudor Vladimirescu. Cula a fost construită de către dumnealui, boierul Ioniță Glogoveanu, în anul 1764. Noua construcție a fost așezată peste locul unei case construită de tatăl său, Matei Glogoveanu. A fost restaurată de comuniști în anul 1964 iar de atunci încoace, Dumnezeu cu mila... "Cula Glogovenilor reprezintă tipul de casă boierească construită pentru a corespunde cerințelor unei familii de moșieri de-acum două veacuri. Piesa caracteristică a casei e foișorul, un șir de stâlpi de lemn care susțin grinzile frontale împodobite cu crestături. Se remarcă de asemenea beciurile cu zidurile groase și reci. În casa Glogovenilor a trăit, o parte din anii tinereții, Tudor Vladimirescu - conducătorul mișcării revoluționare de la 1821. Clădirea a fost reparată spre sfârșitul secolului trecut de Gheorghe Vernescu, proprietarul ei de atunci. A fost restaurată radical în anii 1966-1967". Acesta e textul pe care abia l-am putut descifra pe tabla de fier, afectată grav de intemperii, aflată la intrarea în domeniul foștilor boieri. După ce treci de porțile monumentale, sculptate în lemn masiv, te însoțește spre culă o lungă alee străjuită, de-o parte și alta, de niște arbori bătrâni, contemporani parcă cu junele Tudor. Dăm ocol unei construcții albe și pustii. Mașini noi, cu mulți cai putere, au parcat lângă unul din pereți. Ceea ce ne frapează e faptul că toate burlanele care ar trebui să dirijeze apa în pământul patriei se opresc cam pe la jumătatea pereților. Ne imaginăm cam cum trebuie să arate pereții în interiorul culei. Când tocmai ce descoperisem o ușă discretă de acces în clădire în fața noastră apare, ca din senin, un muncitor în salopetă. A venit direct de pe schelele ridicate până la turnul bisericii de alături. El ne lămurește că această culă nu poate fi vizitată pentru că e locuită de ei, muncitorii de pe schelele bisericii aflate în renovare. Punct.

Merele, fasolea bătută și curcile babei Paulina

Ne luăm la revedere și o luăm prin sat în căutarea unor oameni mai volubili și mai mult mai deschiși. N-a fost greu să dăm de baba Paulina. Ea păzea o armată de curci autohtone plus alte două străine, pe care i le-au adus copiii ca să le crească împreună cu ale ei. De mâncat, babei Paulina îi plac doar curcile noastre. Cele străine au gust de medicament și nici vorbă să le sacrifice pentru consumul propriu. Are patru copii, trei băieți și-o fată, și toți sunt stabiliți la oraș. În fiecare an, le dăruiește fiecăruia dintre ei câte două curci dolofane, una de Paști și alta de Crăciun. Ea se mulțumește să mănânce cu măsură și ține toate posturile din calendarul ortodox. Despre culă ne zice că înainte de a fi cazați acolo muncitorii, popa, în lipsa unei biserici, lăsa morții să se simtă și ei ca boierii și că tot acolo oficia și slujba de înmormântare. Despre Tudor, Baba știa, în mod cert, că el s-a iubit cu boieroaica. Cula este, acum, a primăriei și e în starea în care e. Baba ne roagă s-o așteptăm puțin și aleargă până la casa ei, aflată la capătul islazului cu curci. Vine într-un suflet și ne aduce o plasă cu mere din grădină și o farfurie cu fasole bătută, ornată delicat cu fire aurii de ceapă prăjită. Era vineri și ținea post. "Păreți un om bun și vreau să vă omenesc", îmi zice ea. Rămân cu gura căscată și deschid automat portbagajul Daciei. Găsesc acolo niște fursecuri italiene care, potrivit reclamei, ți se topesc în gură. Sunt bucuros că nu mă întorc la ea cu mâna goală. I le ofer. "Sunteți o femeie bună, vă puteți îndulci după post..." Ne luăm un afectuos rămas-bun și ne îndeamnă, dacă mai trecem prin Glogova, să mai întrebăm și de ea, să vedem dacă mai trăiește. O asigurăm că oameni ca ea nu vor muri niciodată...

Povestea, cu bune și rele, a unor boieri pământeni...

Pe Ioniță Glogoveanu, îl găsim în 1779, ispravnic în Gorj și Mehedinți. El a avut o fată, Stanca, căsătorită cu Gheorghe Bengescu, și un băiat, Nicolae, al cărui nume va fi strâns legat de Tudor Vladimirescu. În 1814, Elenco, soția lui Nicolae Glogoveanu, pleacă, împreună cu fata ei, Masinca, la Viena. Din păcate, acolo își găsește sfârșitul din pricina unei boli de piept și e îngropată în pământ străin. Glogoveanu îl trimite pe Tudor la Viena pentru a recupera bunurile rămase după răposată și de a-i aduce acasă fetița. După doi ani de văduvie, Nicolae se recăsătorește tot cu o Elencă. El a fost, pentru acele vremuri, un clarvăzător inițiind un fel de "Black Lives Mater", avant la lettre, cu robii țigani de pe moșia lui. În 1814, Nicolae Glogoveanu l-a trimis pe Toma, un băiet de țigan, să învețe temeinic meseria de curelar vreme de 5 ani, pe altul îl școlește un an și jumătate la un bărbier ca să radă atât prostimea, cât și pe epochimeni, pe Nicolai îl ajută să învețe meseria pânzăriei, iar pe unul a vrut să-l facă croitor, cu soroc de patru ani. Tudor Vladimirescu a învățat, alături de Nicolae, pe când erau adolescenți, germana și greaca, iar cu timpul clucerul a ajuns să administreze moșia boierilor Glogoveni. Legenda spune că Tudor a venit pe lume cu un semn divin, descoperit de fata boierului pe când băiatul se scălda în apa Motrului. "Tudor al nost' este însemnat cu spicul grâului pe piept", a raportat fata, iar boierul a luat măsurile care se impuneau: "Tudore, tu nu ești de stat la noi aici, vei merge la Craiova să înveți carte la Craiova. Vei ajunge om mare!" Iubirea sa cu frumoasa Elena, fata banului Ghica, a ajuns de notorietate. Idila e speculată și în filmul "Tudor", realizat de ai noștri, în anul 1963, cu regia lui Lucian Bratu. Autorul scenariului, Mihnea Gheorghiu, schimbă numele iubitei din Elena-n Aristizza și rezultă o idilă cu un Tudor cam timid și-o boieroaică extrem de hotărâtă în a-și astâmpăra poftele trupești. Tudor e interpretat de Emanoil Petruț, iar pe Aristizza o joacă însăși Lica Gheorghiu, fata primului secretar al Partidului Muncitoresc Român, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Părerile despre prestația Licăi au fost împărțite, dar nu și în presa oficială. Cert e că datorită pasiunii pentru film a fetei sale, Dej a pus bazele Studiourilor cinematografice de la Buftea. (Să semnalăm, în treacăt, și o afacere bulgărească pe stil românesc: "Tudor", primul film românesc pe ecran lat, a fost vândut italienilor, spre distribuție, pe doar 3.000 de dolari...)

Povestea merge mai departe. Cu volane, broderii și dantele...

Nicolae Glogoveanu a avut, cu cea de-a doua nevastă, pe Luxița (care s-a călugărit) și pe Costache. Costache Glogoveanu s-a căsătorit în 1835 cu Maria Bălăceanu și a avut doi copii: pe Elena și Alexandru. Consulul general al Rusiei la București, baronul Ruckman, a pus ochii pe nevasta Glogoveanului. Domnitorul încurajează idila iar biserica își dă acordul pentru divorț. Copiii rămân la fostul soț. Elena era una din frumusețile Craiovei, dar moare la doar 32 de ani "lăsând în urma ei 80 de fuste albe, cu volane, broderii, dantele" și un soț neconsolat. Costache se recăsătorește cu Elena Otetelișanu în 1840. Casa lor avea, în fiecare salon, mobilier și perdele a căror culori erau diferite pentru fiecare cameră. Elena a amenajat, afară, o superbă grădină cu pomi, plante și flori alese. Cu a doua nevastă, Costache are un fiu, Nicolae, și două fete măritate cu boieri de viță veche.

...dar și cu tunuri, muzică și femei

Alexandru Glogoveanu era băiatul lui Costache cu prima nevastă. I-au plăcut, în ordine, "tunul, muzica și femeile". A fost ofițer, dar avea și serioase dispoziţiuni muzicale, compunând atât marșuri militare, cât și valsuri. În societate, era o companie deosebit de plăcută și o gazdă perfectă. Nimeni nu pleca de la Gorgova până ce nu "împlinea cel puțin trei zile din trecutele timpuri mănăstirești". Generozitatea l-a înglodat în datorii până peste cap. A ipotecat moșia și a vândut pădurea Glogova. N-a reușit să le mai recupereze deși, pentru el, Glogova era ca "o amantă din primele furii ale amorului". Colonelul a avut un fiu, pe Emil Glogoveanu, locotenent de cavalerie. El a sfârșit tragic în timpul campaniei din 28 octombrie 1918. De supărare, tatăl său moare trei ani mai târziu.

Boierii, cu dreptul la Paris, au avut un exagerat apetit erotic...

Al doilea fiu al lui Costache Glogoveanu, Nicolae, s-a născut la Craiova, în 1844, și a studiat dreptul la Paris. Acolo o cunoaște pe viitoarea sa soție, Celine, fata unui profesor pe nume Philipon. Constantin Argetoianu a văzut în el "un om îmbrăcat parșiv și antipatic la prima vedere". Împreună cu Celine vor avea o fată, pe frumoasa Helena. Celine moare, în 1909, singură și neconsolată pentru că soțul ei, "prost, rău și calic" (Argetoianu dixit) își petrecea vremea în compania unor femei de moravuri ușoare. În 1911, fata boierului cere Tribunalului Dolj să-l pună sub interdicție pe motiv că "i-ar fi slăbit facultățile mintale și că nu mai are discernământul binelui și răului" și, prin urmare, "e lesne influențabil". Omul trăia cu o femeie de moravuri ușoare și nu se sfia să apară cu ea în public. Pentru a-și alimenta apetitul erotic a vândut aproape tot. Nicolae Glogoveanu nu se lasă și cu ajutorul doctorului Mina Minovici a contrazis părerile medicilor craioveni. Bref, Nicolae Glogoveanu moare în 1924 și a lăsat un sfert din averea sa mobilă și imobilă Azilului de orbi "Regina Elisabeta" din București. Restul averii s-a împărțit între fiica sa Helene, fiul Ion N. Glogoveanu și nepoata Elena Glogoveanu. Ion N. a studiat și el dreptul la Paris, s-a însurat cu Maria Butculescu dar cei doi n-au avut copii. Ion moare în 1952 și odată cu el se sfârșește și neamul Glogovenilor. Ei, dar sfârșitul nu-i aici. Acum intră în scenă Măria Sa, Statul...

Bătălia pentru Cula unde Tudor s-a iubit c-o glogoveancă și unde oaspeții de azi sunt cazați pe sprânceană

Am aflat că, azi, cula aparține primăriei și că cei de acolo, ca proprietari de drept, mai făceau și cazări pe sprânceană. A cui va fi mâine Cula nu se știe. Încă. Cei de Consiliul județean vreau s-o preia și s-o introducă în circuitul turistic. Consiliul Județean Gorj a și pregătit un proiect de

reportaj

hotărâre pentru preluarea monumentului de la Glogova: „Transferul acestui bun imobil în administrarea Consiliului Judeţean Gorj este imperios necesar, dat fiind faptul că imobilul are o valoare inestimabilă pentru identitatea culturală şi arhitecturală a judeţului. Acest monument istoric trebuie inclus în circuitul turistic, pentru valorificarea patrimoniului cultural judeţean. Cu ocazia comemorării Bicentenarului Revoluţiei de la 1821, Cula Glogoveanu trebuie să fie deschisă publicului“. Ce frumos şi înălţător sună declaraţiile politice ale aleşilor noştri. Numai că au ratat ţinta caledaristică. Bicentenarul tocmai a trecut în ziua de 23 ianuarie precum acceleratul prin gara lor cea mică... Oricum chestiunea Culei nu e deloc simplă. Consiliul Judeţean Gorj şi Fundaţia „Tudor Vladimirescu“, condusă de fostul subprefect, prefect şi deputat Dan Ilie Morega, se bat pentru a prelua Cula Glogovenilor, care se află în prezent în proprietatea Primăriei comunei Glogova. Noi suntem de părere că primarul Mihăiţă Troacă trebuie să se ţină tare pentru că, nu-i aşa, ce-i în mână nu-i minciună. Mai ales că a convins Consiliul local (din 13 consilieri, doi au lipsit iar doi au votat împotrivă) să aloce peste patru miliarde (în bani vechi) destinate reabilitărilor...

Doamnelor şi domnilor, acum, de Bicentenar, intră în scenă Fundaţia “Tudor Vladimirescu”...

„Fundaţia Tudor Vladimirescu a fost cea care a reparat, în urmă cu 20 de ani, Monumentul lui Tudor Vladimirescu, a realizat gardul de împrejmuire, a completat gardul verde viu de la intrare şi multe altele, iar în anul 2019 şi 2020 m-am preocupat în mod deosebit pentru asigurarea finanţării pentru un nou cămin cultural, dar şi pentru reparaţia capitală a monumentului mai sus menţionat, existând inclusiv proiect pentru amenajarea peisagistică, având finanţarea integrală. Faţă de cele de mai sus vă adresez rugămintea să transferaţi către Fundaţia Tudor Vladimirescu Cula Glogovenilor cu terenul aferent întrucât este necesar ca toate să facă parte din acesta, cu atât mai mult cu cât Tudor Vladimirescu a fost slujerul boierului Glogoveanu (...) În concluzie, vă rugăm şi insistăm ca pe cale amiabilă să realizaţi acest transfer, cu plată, în baza valorii din evidenţele contabile, întrucât ne dorim să o introducem într-un proiect investiţional pe fonduri europene pentru a o reface aşa cum a fost“, a scris Dan Ilie Morega, preşedintele Fundaţiei “Tudor Vladimirescu” în adresa înaintată Primăriei Glogova. Dan Ilie Morega mai spune că vrea să transforme cula într-un muzeu cu obiecte vechi care i-au aparţinut boierului. Cula Glogoveanu este un monument istoric de categoria A, de interes naţional şi universal. Chestiunea a rămas ca-n tren. Ce atâta grabă?, vorba ardeleanului. Până la tricentenarul Revoluţiei lui Tudor Vladimirescu mai sunt încă 100 de ani...

La 200 de ani de la Revoluţia din Câmpia Soarelui, “Popasul haiducilor” a dat faliment

La Padeş, monumentul dedicat lui Tudor se află peste drum de “Popasul pandurilor” şi de o fostă parcare. “Popasul...” e închis din cauza unui faliment previzibil. O fostă construcţie a cooperaţiei s-a privatizat iar cel care a cumpărat-o n-a reuşit să ţină afacerea în viaţă. S-a bucurat că are şi terenul din faţă, unde în vremurile bune puteau parca zeci de maşini, şi a trecut la alte investiţii ce le-a considerat profitabile. Acum, pe acel loc, patronul a amplasat o masă şi două bănci din lemn masiv, prevăzute cu un acoperiş de vreme rea. Mai e şi un balansoar rezistent, croit tot din lemn masiv. Deşi peste tot e pustiu, ca-n Sahara, un afiş lipit pe geamul *Popasului* ne avertizează că obiectivul e protejat de “Squad Force” şi supreavegheat de “Eurocam Concept” SRL. O impunătoare cruce cioplită de pricepuţi meşteri maramureşeni a fost ridicată, pe din două, de familiile lui Pora Constantin (zis Costel) cu soţia Monica şi copii(i) & Morega Costel Cosmin, soţia Ionela - Adriana şi fiul. “Crucea a fost sfinţită la Praznicul Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena - 21 mai 2018 - dată de la care se vor prăznui ca ocrotitori ai satului Padeş de acum şi până-n veci. Amin”. În stânga acestei majestuoase cruci, pe partea opusă, e o mică cruce de marmură cu poza unui tânăr. Crucea e împrejmuită de un gard metalic iar, în interior, sunt candele roşii şi flori artificiale. Barbu Ovidiu Dorel a sfârşit aici în data de 12 martie 2013. Avea doar 29 de ani şi, potrivit inscripţiei săpate în marmură, ar fi avut, în faţă, un viitor strălucit. Dată fiind amplasarea crucii, am crezut că acolo a avut loc un accident rutier. Noroc cu un gospodar (omul venise să-şi care în curte niste paleţi pe care i-a descărcat dintr-o maşină) care ne-a dat lămuririle necesare. Pe când “Popasul pandurilor” era deschis, într-o seară de primăvară, un grup de tineri au băut temeinic şi, apoi, s-au luat la harţă. Tânărul care stătea chiar alături de popas a dat o fugă acasă, a luat un cuţit de bucătărie astfel că cearta lor s-a sfârşit repede. Dorel a murit sub privirile stupefiate şi pline de compasiune ale junilor panduri.

Monumentul maiaş pe care organele vor neapărat să-l reabiliteze pe bani grei...

Am trecut drumul şi am păşit pe aleea betonată şi străjuită de pomi ornamentali şi îngheţaţi, aflaţi în aşteptarea primăverii. La capătul aleii era construcţia impunătoare, ca o piramidă mayaşă, ridicată în amintirea revoluţiei lui Tudor. De-o parte şi de alta am mai întâlnit şi câteva exemplare de tuia care se insinuau în golurile gardului viu ce ne-a condus până aproape de monument. La baza monumentului erau aşezate zece coroane de flori, semn că toate organele de partid şi de stat şi-au făcut datoria şi au omagiat, cum se cuvine, cei 200 de ani de la Revoluţia lui Tudor. Ne-am documentat şi am aflat, pentru dumneavoastră, următoarele: “Monumentul a fost construit din blocuri de piatră de calcar suprapuse, ridicându-se în forma unui trunchi de piramidă. Are laturile de 20 de metri şi înălţimea de 9,50 metri. La partea superioară a trunchiului de piramidă, la circa 7 metri înălţime, se formează un paralelipiped în ale căror feţe se află nişele pentru reliefuri ce sunt turnate în bronz. Ele au dimensiunile de 1 x 0,80 m - reprezentând momentele cele mai semnificative din timpul Revoluţiei din 1821. În partea de răsărit se înfăţişează portretul, în bust, al Domnului Tudor Vladimirescu. În partea dinspre apus, într-un tablou, se reliefează *Adunarea pandurilor* de pe Câmpia Padeşului. În partea de miazăzi, o nişă prezintă scena în care boierii ţării depun jurământul de supunere Domnului Tudor, iar spre miazănoapte, pe o placă de bronz, este prezentat textul proclamaţiei care a fost alcătuită şi expusă de Tudor Vladimirescu în lunca Padeşului la 23 ianuarie 1821”. În mod bizar, tocmai această construcţie extrem de solidă vor gorjenii s-o reabiliteze. (Ar fi fost suficient, credem, s-o şteargă, delicat, de praf...) Nimănui nu i-a trecut prin cap să ridice, alături, din temelii, un muzeu, o sală de conferinţe, un magazin de suveniruri şi chiar o cafenea. În Vest, în astfel de locuri eşti invitat să-ţi petreci, alături de toată familia, o zi întreagă. Acum, în maxim un sfert de oră, poţi să urci până-n vârful monumentului iar apoi poţi să-ţi vezi de drum. Nimic demn de interes nu ne-a mai reţinut, în frigul pătrunzător din ianuarie 2021, atenţia. Noul proiect, văzut pe site-ul autorităţilor ce vor să finanţeze investiţia, prevede eliminarea arbuştilor ornamentali ce însoţesc, azi, cărarea până aproape de monument şi lasă la vedere doar un câmp imens. Şi verde, potrivit machetei...

Acum o sută de ani a fost mult mai simplu. O mână de oameni sub conducerea unui învăţător luminat au pornit de la zero...

Având în vedere marele eveniment al mişcării revoluţionare de la 1821, locuitorii satului Padeş au gândit şi plănuit ca pe locul unde s-au adunat pandurii la chemarea lui Tudor Vladimirescu şi unde s-a citit Proclamaţia din 23 ianuarie să se înalţe un monument, ca semn de omagiu adus lui Tudor Vladimirescu şi pandurilor săi. Astfel, Comitetul şcolar din Padeş, prin îndemnul învăţătorului N. I. Spineanu, în centrul ”meterezelor” lui Tudor Vladimirescu, a îngrădit un loc de 2 metri pătraţi, unde s-a ridicat pentru început o troiţă de stejar cu însemnarea ”Tudor Vladimirescu 1821 - 1921”. La această troiţă, în data de de 9 iunie 1921, s-a sărbătorit, cu mare fast, împlinirea a 100 de ani de la mişcarea revoluţionară condusă de Tudor Vladimirescu. Au participat foarte mulţi locuitori ai Plaiului Cloşanilor, cât şi din comunele limitrofe.

Peste 6 ani de la ridicarea troiţei, în anul 1927, sub conducerea aceluiaşi grup şcolar, pădeşenii au început demersurile pentru construirea monumentului de piatră. A fost ales, ca specialist pe probleme de arhitectură, arhitectul State Baloşin, un fiu al satului, care a întocmit planurile construcţiei, asumându-şi răspunderea pentru construcţie. Monumentul urma să fie construit masiv din piatră în forma unui trunchi de piramidă. Lucrările de construcţie ale monumentului au început după data de 25 iunie 1933, atunci când Comitetul şcolar Padeş a stabilit, pe bază de proces-verbal, măsuri concrete de începere a construcţiei monumentului de la Padeş. Antreprenor al construcţiei a fost desemnat desemnat Carol Umberto. Zis şi făcut.

Având în vedere marele eveniment al mişcării revoluţionare de la 1821, locuitorii satului Padeş au gândit şi plănuit ca pe locul unde s-au adunat pandurii la chemarea lui Tudor Vladimirescu şi unde s-a citit Proclamaţia din 23 ianuarie să se înalţe un monument, ca semn de omagiu adus lui Tudor Vladimirescu şi pandurilor săi.

Morega e-n toate, în cele ce sunt şi cele ce mâine...

La Cloşani, l-am căutat pe Tudor Vladimirescu şi am dat tot de Dan Ilie Morega. Într-o intersecţie de drumuri am dat de un soclu înalt ridicat pentru a perpetua memoria eroilor şi veteranilor de război din Padeş. “Construcţia a fost ridicată la 01. 12. 1996 şi reabilitată la 20. 07. 2016 de prof. univ. dr. Dan Ilie Morega fost subprefect, prefect al judeţului Gorj şi deputat în Parlamentul României”. Deasupra înaltului soclu e amplasată o coloană a infinitului ce are în vârf un vultur. Această nouă abordare a Coloanei, varianta Morega, este exact cum nu i-ar fi plăcut lui Brâncuşi. El râdea de aceste monumente pe care le vezi prin toate satele şi comunele patriei noastre cu o “cioară-n vârf de băţ”. Mai încolo, am dat de o biserică ridicată, probabil, tot de d. Morega. Poarta bisericii era închisă, dar de după gard am văzut o construcţie dreptunghiulară din marmură ce avea pe margini două coloane ale infinitului în picioare iar deasupra o altă coloană, răsturnată, pusă pe orizontală. O cruce de marmură, pe centru, cu un Iisus răstignit, are de-a dreapta şi de-a stânga Lui două texte. Mă scuzaţi că mă repet dar adevărul istoric mă obligă: “Prof. univ. dr. DAN ILIE MOREGA, născut la Padeş, fost preşedinte al UJCC, Subprefect şi Prefect al Gorjului, ctitor al Sf. Biserici. A fost Deputat în Parlamentul României”. Din textul din dreapta aflăm că “Cu sprijinul lui Dumnezeu/ Tot ceea ce am făcut pe/ Acest pământ a fost închinat/ Binelui şi slujirii Gorjenilor/ Şi Pădeşenilor nu uitaţi/ Să duceţi mai departe/ Spiritul dreptăţii şi ajutorarea/ Celor năpăstuiţi de soartă”. Foarte frumos...

Înainte de a părăsi Padeşul, un scurt Breaking News...

Deputatul Dan Ilie Morega a fost condamnat, joi, definitiv, la trei ani de inchisoare cu suspendare, prin decizia Completului de 5 Judecători al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justitie (ICCJ), care a menţinut hotărârea Secţiei penale a ICCJ, informează Agerpres. Instanţa supremă a respins, prin decizia de joi, recursul inculpaţilor, care doreau achitarea, cât şi pe acela al procurorilor anticoruptie, care doreau o pedeapsă mai mare. (Hot News, joi, 10 noiembrie 2011)

Final trist c-o toaletă turcească...

Lângă biserica cuviosului domn Morega se află Şcoala gimnazială din Padeş care tocmai a fost reabilitată de “Proredrum” SRL din Tg. Jiu între 15 aprilie 2019 şi 15 octombrie 2020. Triunghiul construcţiilor e întregit de un modern teren sintetic cu instalaţie de nocturnă. De fapt, ca să fiu sincer, erau patru construcţii: a patra e nelipsita budă din fundul curţii şcolii, prevăzută cu trei weceuri turceşti, fără racord la apă şi faianţate până la jumătatea pereţilor. Iar pentru că, după toate probabilităţile, bugetul alocat a fost insuficient, respectivul wc a rămas fără uşile care să-ţi asigure o minimă intimitate. Aşa că cei care se vor aşeza pe vine vor avea o vedere directă, neobturată de nimic, spre marmura d-lui Morega care, cu litere de aur, le cere imperativ “să ducă mai departe spiritul dreptăţii şi ajutorarea celor năpăstuiţi de soartă...”

SFÂRŞIT

reportaj

Mariana Şenilă-Vasiliu

Jurnal 2010. Pagini răzlețe

Acolo unde noi nu vedem, câinele citește sufletul și caracterul insului, îl radiografiază într-o secundă, dezvăluind ce anume are ascuns. Am fost adeseori atacată de fel de fel de inși fără niciun motiv, de câini niciodată. Rămâne să mai medităm asupra presupusei noastre superiorități în lumea animală, rămâne să mai judecăm aberantul nostru comportament față de celelalte viețuitoare.

La plimbare cu amica mea G. Mi-a mărturisit că nu-și amintește nimic din perioada școlii. M-am uitat uluită la ea: cum, chiar nu-și amintește nimic? Eu pot repeta, clasă cu clasă, profesorii pe care i-am avut, numele și figurile multor colegi, întâmplări mai banale sau mai interesante, cum și pe unde mergeam la școală când ploua sau când era uscat, cum eram îmbrăcată, ce geantă aveam, când și unde se țineau cursurile - din criză de spațiu vechea școală de la Țărău nu mai făcea față, așa cum eram mutați în altă parte, inclusiv într-o cameră din casa lui Mihai Andreica, „cel mai viteaz tribun al lui Avram Iancu", cum scria pe placa comemorativă pusă pe peretele din stradă. Îmi amintesc de senzația chinuitoare de foame, ce mâncam când ajungeam acasă – în ziua în care a murit Stalin am mâncat fasole -, ce studiam, ce manuale aveam, cum arătau clădirile în care ne tot mutam dintr-un loc în altul, de mirosul de mere pe care-l emana geanta mea de mușama - merele cu pâine constituiau „gustarea" -, îmi amintesc de evenimentele legate de școală, de florile dintâi ale primăverii, ghiocei și primule, adunate de pe dealuri pe care ni le aducea nătângul clasei, de jocurile din curtea școlii, de întâiul film documentar despre Africa, pe care l-am văzut proiectat vreodată chiar în școală, de cărțile pe care le citeam cu aviditate, de descoperirile pe care le făceam și de bolnăvicioasa mea curiozitate în toate cele, inclusiv de lumea ce se afla dincolo de hotarele Câmpenilor, de culesul jirului (munca zisă voluntară), de desenul cu care mama mi-a împodobit angajamentul scris de pionier, niște lăcrămioare, de planșele și hărțile cerute de profesorii de biologie, istorie și geografie, de nenorocitul ăla de 3 (notele erau de la 1 la 5) pe care l-am luat pentru că n-am știut să arăt pe hartă cursul râului Moscova, de felicitările primite pentru reușite, dar și de lacrimile înghițite pentru că mă comportam altfel decât ceilalți copii - în pauze, în loc să alerg prin curte cu școlarii, rămâneam în clasă să citesc. Neinspirată, o învățătoare urâtă foc și grasă, m-a poreclit „cloșcă" și porecla mi-a rămas până am terminat cursul primar. Școala de la Țărău, cum i se spunea, fusese clădită pe ruinele casei lui Ignatie Kalcher, medic chirurg în armata lui Avram Iancu, cu care era și prieten și unde fusese și primul cartier general al revoluționarilor de la 1848. Căzută pradă incendiului devastator din 1905, de ea se alesese doar ruina...

Dacă m-aș apuca să aștern pe hârtie amintirile mele din timpul școlii primare doar, aș umple câteva volume. Iar amica mea nu-și amintește absolut nimic. Stupefiant!

Mama a fost șocată, dar și plăcut surprinsă când, de sărbătorile de iarnă, a primit de la mine o scrisoare în care îmi aminteam de iernile copilăriei: de cum în seara de Ajun a Crăciunului mergeam în pădurea din apropierea casei și tăiam un brăduț pe care îl împodobeam cu nuci învelite în staniol și panglici tăiate din hârtie creponată divers colorată, de cum se spoia casa cu câteva zile mai devreme, cum mirosea a var și leșie cu care erau șurluite podelele, de mirosul de sarmale ce forfoteau în cuptor, de copiii veniți cu Steaua și adulții de pe uliță care treceau seara din casă în casă cântând colinde, de mireasma îmbătătoare a cozonacilor copți de care mama se plângea constant că nu i-au ieșit cum voia dânsa, de aroma de la cetina pusă pe treptele casei de care ne ștergeam picioarele de zăpadă, dar care pătrundea și în casă. Dar de ce nu mi-am amintit... Scrisoarea, izvorâtă din inimă, era un omagiu adus mamei, iar ea a simțit asta. A păstrat scrisoarea, despre care mi-a mărturisit că a citit-o adeseori, până a închis ochii. Prietena mea nu-și amintește mare lucru nici despre copilărie. Ori a fost foarte fericită, la acea vârstă omul fericit n-are amintiri, ceea ce nu e cazul, sau a fost profund nefericită - omul necăjit nu mai deosebește zilele unele de altele, ceea ce e cel mai probabil.

Am avut o viață foarte agitată, cu mulțime de întâmplări, unele dintre ele profund nefericite, însă n-aș schimba-o cu alta. Am trăit, nu am vegetat, și ăsta, cred, e cel mai bun lucru în existența cuiva. Vai de cei care n-au amintiri căci n-au nici biografie și nu-s decât statistică în terfeloagele stării civile, un număr golit de substanță, un vid printre multe altele.

*

Furioasă. Promoția de la Romtelekom e o escrocherie din care nu m-am ales cu niciun fel de avantaje, ci doar cu 10 ron de plată în plus. Prospectul, ticălos ticluit, prin confuzia pe care o creează, e doar o capcană pentru naivi. O să trag o bubuială la „Protecția consumatorului", deși mă tem că nu mă voi alege decât cu o porție de nervi, în țara asta toate fiind încâlcite și voit confuze pentru a se mai stoarce niște bani.

După care, ducându-mă să cumpăr hrană uscată pentru câini și pisici - care nu-s proprietatea mea -, am plătit exact 10 roni pe crănțănele. M-a pufnit râsul. Adicătelea la telefoane am făcut scandal pentru o sumă pe care am dat-o acum pentru mâncarea săptămânală a animalelor de pripas. Mă rog, așa stau lucrurile în logica personală: nu vreau să fiu păcălită, dar risipesc cu dărnicie pentru hrana unor viețăți nefericite. Fac ce vreau și cum vreau! Pe când cugetam la filosofisticăria financiară, un câine de pripas, căreia i-am dat să mănânce, s-a lipit de piciorul meu. Văzându-mă că îl mângâi, o băbătie umflată și bine vopsită, cu o voce înmuiată în venin îmi zice: „Poate te infectezi și iei microbi de la javră". „Mânca-i-ai coada", îi replic. Scorpia pleacă bodogănind ceva la adresa mea, a iubitorilor de animale și a javrelor, cum le zice ea câinilor. „Javrele", de cum simt că cineva le dă atenție și îi iubește nu mai știu cum să se lipească, să se împingă și să lingă mâinile care le ocrotesc, cu un singur gând: să fie mângâiate! Abandonează chiar și mâncarea pentru o mângâiere. Oamenii, în schimb, indiferent cum te-ai purta cu ei, tot mușcă. De-ar fi să aleg, aș prefera să nimeresc într-o haită încăierată de câini, pe care am descoperit că-i pot domoli, decât într-o gloată umană, agresivă și de nestăpânit.

În relațiile mele cu maidanezii, întotdeauna domol-amicale, am constatat că cei mai mulți fuseseră bătuți cu pietre, cu bâte, o dovedeau rănile din frunte, cu porțiuni de blamă smulse și sânge închegat împrejur. Mă și mir cum după un astfel de „tratament" mai au încredere să se apropie de oameni, ba să se mai și bucure, gudurându-se și dând prietenos din coadă. E drept că maidanezii sunt selectivi, nu știu ce anume îi face să se încreadă într-un om și pe altul să nu-l suporte, să-l mârâie rânjindu-și caninii sau lătrând cu furie. În timp ce mângâiam un maidanez, odată ce-l văd pe acesta că sare la unul care trecea pe stradă. Într-o fracțiune de secundă s-a smuls de lângă mine și s-a repezit fiară la el. În mâinile mele fusese mămăliguță, în fața celuilalt stătea o bestie dezlănțuită. M-am lămurit asupra cauzei abia când aparent pașnicul trecător a scos din buzunar un lanț cu care încerca să lovească nefericitul animal. „Ce faci?", am încercat să-l opresc. „N-ați văzut cum a sărit la mine?", a încercat el să o cotească. „Dar dumneata n-ai văzut că aveai lanțul pregătit? Sau nu știi de ce aveai lanțul în buzunar? Câinele te-a simțit, ca așa-s câinii, simt cu cine au a face". „Ia vezi că te pocnesc și pe tine", îmi zice individul învârtind lanțul care era cât pe ce să mă lovească peste față. „Suflet câinos". Spunând asta insulți animalul. Ba, suflet hain de om!

Acolo unde noi nu vedem, câinele citește sufletul și caracterul insului, îl radiografiază într-o secundă, dezvăluind ce anume are ascuns. Am fost adeseori atacată de fel de fel de inși fără niciun motiv, de câini niciodată. Rămâne să mai medităm asupra presupusei noastre superiorități în lumea animală, rămâne să mai judecăm aberantul nostru comportament față de celelalte viețuitoare. Cât despre câini, dacă n-ar fi existat ei și caii, am fi rămase în grote...

*

După ce am făcut corectura eseului „Pascin, fiul risipitor", după ce am trecut textul prin ciur și dârmon, tot am mai descoperit greșeli. Am mai tăiat și ceea ce mi se părea a fi „umplutură" - câte un cuvânt, câte un epitet sau piruetă stilistică. Am stat la calculator până s-au făcut corecturile, atât de împestrițate erau cele două pagini. Apoi am trecut la ilustrații. Pe pagina întâi, portretul prințesei Ghika, iar în interior, portretul lui Lucy Krough și câteva minunate desene ale lui Pascin. Ce ochi, ce mână, ce spirit de observație!

(...) Simona mi-a arătat un articol despre castelul din Balc, proprietatea lui Iosif Pincas, fratele lui Pascin și unul dintre cei mai bogați primii zece oameni din România interbelică. Principesa Diana Ghika fusese căsătorită cu acest Iosif Pincas, fiind astfel rudă prin alianță cu Pascin căruia îi era cumnată. Când s-a dat legea românizării, cum Pincas era evreu, acesta și-a trecut toate bunurile pe numele soției. Cu sacii în căruță, consoartei nu i-a mai păsat de soarta acestuia. Ajuns „jidovul rătăcitor", el s-a sinucis la Paris, tot așa cum a pus punct existenței sale și pictorul. Înrudirea cu Pascin explică existența acestui admirabil portret din galeria artistică a pictorului...

*

Într-o publicație bastardă, nici ziar, dar nici revistă, apărută la Alba Iulia, o cronică la „Portal Măiastra" în care e pomenit și numele meu, cu specificarea că, de loc, sunt din Câmpeni. Patriotism local, titluri sforăitoare, provincialisme. Simona Fusaru, secretara noastră de redacție, a ținut să mi-o arate. Doman, la rândul său, mi-a citit o prezentare a foii noastre apărute în „Viața Românească". Contrar obiceiului revistelor de a ocoli tot ce nu e literatură (artă plastică, muzică, balet), cronica face referire și la rubrica mea de artă. „Cum? Și eu exist?", am întrebat candid-ironică. La care cei prezenți au izbucnit în râs. Sunt mulțumită că barem cineva a observat că mai există și scrieri despre artă ce merită citite. Eseurile și cronicile mele, fără falsă modestie, sunt articulate, impun prin calitatea literară, limbajul plastic adecvat și prin ilustrațiile adiacente. Așa că eu cred că merit să fiu, barem, pomenită.

*

De la coborârea lui Walsh și Piccard în Groapa Marianelor, patru sute de astronauți au zburat în Cosmos. Da, dar cei doi sunt singurii care au reușit până acum să coboare în grota Marianelor, de unde se vede că e mai ușor să te înalți în spațiu decât să te încumeți să cobori în ceea ce se află chiar sub nasul tău. Cunoașterea de sine e mai dificilă decât cunoașterea celorlalți.

*

Că realitatea bate filmul, m-a dumirit o recentă întâmplare uluitor de asemănătoare cu cea din unul din genialele filme de animație a lui Jiri Trnka. În filmul de animație al cehului, chiar pe hatul dintre două vecinătăți a crescut o floare. Încântați, vecinii admiră și miros floarea, însă cu timpul în ei se stârnește simțul de proprietate, fiecare dorind-o doar pentru sine. Așa apare gardul despărțitor pe care fiecare îl construiește în felul său, urmărind să includă floarea în proprietatea sa. Încântării de la început îi ia locul disputa, iar disputa se transformă în ură și în cele din urmă în încăierare. Pe măsură ce tensiunea crește, marcate de ură, fețele se transformă din chip de om în chip de fiară înfuriată. În furia luptei uită de floare pe care o calcă în picioare...

Nu mi-am imaginat nici măcar o singură dată că lucrurile s-ar putea petrece aidoma și în realitate, însă o întâmplare recentă mi-a confirmat cu asupra de măsură că o și poate

depăși. Ca în filmul lui Trnka, două surori își au casele una lângă alta. De unde, de neunde, pe hotarul dintre cele două vecinătăți a crescut un nuc. cu vremea, coroana nucului s-a înclinat în curtea vecină, rădăcinile sale rămânând în proprietatea celeilalte. Până să dea roade n-a existat nicio problemă între cele două surori, când însă a dat nuci a început o dispută între ele: ale cui sunt nucile? Cea din curtea peste care crescuse coroana, în lăcomia ei, a cules toate nucile fără să-i dea surorii sale barem vreo nucă. Înfuriată, sora ei a pus mâna pe topor și a tăiat rădăcinile nefericitului pom. Acum, nu mai au nuci de împărțit, a rămas să-și împartă ura și cuvintele înveninate, aruncate peste gard. Duminica, separat, cele două surori se duc la biserică să împartă prescuri și colaci pentru milostenie.

Și o alta. Pe coasta din spatele casei noastre există un izvor cu apă limpede, dulce și rece căruia nimeni nu i-a dat vreo importanță până la împroprietăririle de după '89. La stabilirea limitelor proprietăților, izvorul i-a revenit surorii celei cu tăiatul rădăcinilor nucului, care a refuzat să dea voie altui vecin să tragă apă de acolo pe motiv că ei nu i-ar mai ajunge apa să adapte vitele - mai la vale, apă gârlă, dar ea voia izvorul. Exact ca în filmele americane, a îngrădit locul, tăind orice putință de alimentare a altora cu apa de izvor. Înfuriat, un vecin, zgârie brânză și el, se uită înciudat cum i-a fost luat accesul la apă și chitește cum s-o otrăvească cu mercur ca să-i moară împroprietăritei vitele. Și în timp ce se petrec toate astea, în vale, apa cât să adapte o cireadă de vaci.

La masa de parastas a mamei au venit vecinii, printre care și cei cu pricina. Nefericirea a făcut să stau printre ei. Fețe urâte, îndobitocite, unele mai hidoase decât celelalte. Mi-a stat mâncarea în gât ascultând fel de fel de bârfe și tâmpenii cu care n-aveam nici în clin și nici în mânecă și nici măcar un singur cuvânt despre biata mamă. „Zgârie brânză", cu mutra lui de cimpanzeu, gheboșat și roșu la față de atâta înmuiere în alcool, sta chiar în fața mea, bucuros că a apucat o bucată de dovleac; de cealaltă cu mutră de bărbăţoi și aer de gardiană de lagăr, cea care culesese toate nucile, doar pentru sine. Între cei doi, bărbatul „gardienei", nebărbierit, molfăind cuvintele, dar dornic de conversație. Clefăiau și bârfeau ignorându-se reciproc. Sora femeii bărbăţoi a lipsit de la parastas, în urma tensionatului conflict paralizase. Sărmana mamă. Am înțeles în acel moment de ce evita orice fel de vizite cu vecinii, de ce ne interzicea acasă bârfele și comentariile despre alții. Trăia retrasă ca o schivnică, iar după moartea tatei singurii cu care se vedea era unchiul Matei și tușa Măriuca, doi oameni curați la suflet și buni. După toate cele întâmplate, orice dâră de optimism privind evoluția speciei umane mi-a dispărut.

*

Jeni (Eugenia Greceanu, arhitect) mi-a trimis materialul despre cele petrecute în 1982 în chestiunea „urbanizării" la Curtea de Argeș. Când autoritățile au vrut să dărâme casa monument istoric a lui Trifu Martinovici și să construiască în locul ei niște blocuri, omul s-a suit pe acoperiș cu toporul în mână, amenințând pe oricine s-ar fi apropiat de casă. Trifu Martinovici nu figurează în „Dicționarul istoriografilor români", deși a participat la săpăturile arheologice de la Suceava, făcând parte din echipa condusă de istoricul Ion Nistor. Că la noi așa se fac dicționarele, după cine se înfige în față, după cu cine te întâlnești pe stradă, după pile și cunoștințe. Pe ăia care nu se ocupă de propria lor faimă și muncesc ca boii, să-i ia dracu.

I-am încredințat articolul lui Jeni lui Augustin Doman cu rugămintea de a căuta la Curtea de Argeș casa lui Trifu Martinovici și să facă niște fotografii. M-aș fi dus chiar eu, dar e frig, e obositor, pierd o zi întreagă și, pe deasupra, nu sunt în „fonduri". Or, Augustin e chiar din Curtea de Argeș, face zilnic drumul ăsta și trece chiar pe lângă casa cu pricina aflată în spatele Bisericii „Sf. Nicolae". Și-a amintit vag de casă - „unde locuiesc niște bătrânei". I-am spus să sune înainte, să afle dacă Trifu Martinovici mai e în viață, iar de-l găsește în deplinătatea forțelor fizice și mentale, să-i dea drept „temă scrisă" povestea celor întâmplate.

*

Pe seară, m-a sunat Jeni Greceanu să-mi spună că a primit revista și că e încântată de eseul din „Argeș" despre „Art Nouveau", dar mai cu seamă de eseul „Stalin. Biroul păzitorilor și oamenii de litere" din „Acolada". „Habar n-aveam de toate astea. De unde le scoți?", mă întreabă Jeni. Ba a remarcat și că, pe lângă calitățile de critic de artă, am și „talent literar". Sic!

De nu mi-ar fi dat Dumnezeu harul condeiului (în ambele sensuri!), scriind doar din pix, sec adică, eseurile mele n-ar mai avea niciun haz. Pentru informații există dicționare, internet (nu dețin așa ceva) etc. Chestiunea e nu doar ce vrei să comunici, ci mai cu seamă punctul de vedere personal și modul de exprimare cât mai expresiv. Însă nimic din toate astea să nu treacă înaintea adevărului. La capitolul ăsta, se pare că-mi „iese", vorba lui Ilf. O vreme am scris prost, dar niciodată inexpresiv și lipsit de interes. Pot, eventual, să greșesc, dar de scris, scriu bine. Că se poate și mai bine, sunt convinsă, dar cel puțin nu sunt plicticoasă.

De nu mi-ar fi dat Dumnezeu harul condeiului (în ambele sensuri!), scriind doar din pix, sec adică, eseurile mele n-ar mai avea niciun haz. Pentru informații există dicționare, internet (nu dețin așa ceva) etc. Chestiunea e nu doar ce vrei să comunici, ci mai cu seamă punctul de vedere personal și modul de exprimare cât mai expresiv. Însă nimic din toate astea să nu treacă înaintea adevărului. La capitolul ăsta, se pare că-mi „iese", vorba lui Ilf.

Într-o revistă te comporți ca om de lume: trebuie să fii educat, manierat, expresiv, dar înainte de toate să ții cont de ADEVĂR, pe care să-l exprimi în așa fel încât, chiar de-ar fi amar ca pelinul, să-l faci înghițibil. Să ai un punct de vedere personal, dar să nu țipi în urechile cititorului, să nu-i scoți ochii cu „eu" în sus și în jos. Decența exprimării e obligatorie, iar cei care se tot laudă în scris sunt supărători. Strecoară-l cu subtilitate pe „eu" sub forma opiniilor, însă nu zbiera „sunt ale mele" sau „uitați-vă cât de deștept sunt". Nu da lecții, fă-o agreabil prin ceea ce spui. Impunerea oricărei opinii prin apăsare pe cuvinte este supărătoare pentru cititor și într-o bună zi se va sătura să te mai citească, chiar dacă ai dreptate. E agasant să te ocupi numai de tine, așa cum fac ăștia care își tot publică dosarele de Securitate, victimizându-se. Am ajuns să nu-i mai citesc, textele lor par trase la indigo. S-ar putea găsi alte mijloace de a spune ceea ce vor să spună, dar în loc de asta fiecare se laudă cu ce a pățit el.

Procedează astfel cei mai puțin încercați, cei care au suferit cu adevărat fie au păstrat o tăcere demnă, fie au vorbit cu decență despre cele petrecute evitând figurile de stil. În acest caz suferința nu era o chestiune personală, ci un rău care a îngenuncheat o țară întreagă. Fanfaronii care se laudă cu dosarele de securitate, subțirele și inconsistente, fac asta precum cei care păliți de vreo boală spun „boala mea". Nu a oricui, a lui. Tot așa și cu dosarele de Securitate: „dosarul meu"...

*

Am trecut pe la Biblioteca Județeană de unde am împrumutat, pentru documentare, volumele „Sfârșitul inocenței. Intelectualii din Occident" a lui Stephan Koch și două opuri din gândirea lui Stalin. Când s-a făcut a doua epurare a bibliotecilor (prima a fost făcută în anii 1949-1950, iar la ceva timp, a doua, după congresul PCUS din 1956, unde Hrușciov a prezentat celebrul său raport asupra crimelor stalinismului) toate scrierile din gândirea „generalisimului" Stalin au fost nu doar îndepărtate, ci distruse, așa că m-am mirat că am găsit și atâta doar.

Ținute sub obroc vreme de 45 de ani, adevăratele informații despre crimele comuniste, m-au făcut să mă trezesc într-o lume absolut necunoscută și terifiantă totodată. După amiază, precum și seara, lectură din volumul lui Stephan Koch. Îngrozită de ce am descoperit referitor la rețeaua Cominternului condusă de Otto Katz și Mutzenberg, o mașină de corupție, de spionaj și propagandă stalinistă în Occident, de venalitatea intelectualilor vestici. Ți se face părul măciucă când îți dai seama de proporțiile manipulării. Am fost nevoită să-i dau dreptate până și lui Lenin care nu avea încredere în intelectuali, știa probabil din propria-i experiență cât de venali și versatili pot fi unii dintre ei.

*

De câte ori sora mea se certa cu soțul ei, acesta ducea mâna la inimă și-i spunea: „Nu uita, am probleme cu inima". Mai zilele trecute, cumnatul meu s-a zburlit la nepoată țipând la ea. La care, chiștoaca de șapte anișori a dus mâna la piept, cum făcea bunicul ei, și i-a spus: „Și eu am inimă". Logica copiilor, imbatabilă ca întotdeauna.

*

Dacă toți canadienii ar trage concomitent apa la toaletă, ea ar fi echivalentă cu debitul Niagarei timp de 50 de secunde. Până mai deunăzi americanii aveau la toalete bazine de 13 l. În 1992, ca să se limiteze consumul de apă, capacitatea bazinelor a fost redusă la 6 l. Insuficient! Din acel moment a început contrabanda cu bazine de WC de 13 l, cumpărate din Canada. Chestia e că bazinele de toaletă în cauză din Canada sunt importate din... SUA, care le produce. După care americanii nemulțumiți de debitul impus/6 l, trec granița și cumpără din Canada bazinele de 13 l produse în SUA. Cam așa funcționează economia globală.

*

După lectura eseului meu despre Pascin, Veronica mi-a spus că s-ar putea să-mi atrag antipatii și resentimente din cauză că am luat apărarea artiștilor evrei în arta modernă, contrar acuzelor ce li se aduc de „românii verzi". Magda Ursache va face sigur clăbuci la citirea eseului. Nici Jeni Greceanu nu știu cum va reacționa, mai ales că am citat-o în text, fără a-i da numele, pentru expresia „șmecherii evreiești". În ce mă privește, sunt foarte liniștită, n-am spus decât adevărul. „Elimină numele tuturor pictorilor evrei din arta modernă și vezi ce rămâne. Un gol imens, asta rămâne", i-am spus Veronicăi. Am asigurat-o că, în toată povestea asta, faptul că ea e evreică n-a jucat niciun rol - „Să sperăm", mi-a răspuns ea - și că am construit totul doar pe logică și adevăr. De altminteri, de mult cloceam un eseu pe tema asta, cu titlul provizoriu „O revanșă istorică". Chiar alcătuisem o listă cu numele pictorilor evrei (începând cu Velasquez!) care era destul de lungă. Evreii sunt omniprezenți, nu doar în pictura modernă, ci și în muzică, actorie, cinematografie. Ce să mai zic de știință, începând cu Einsetin. Nu zic evreii că marea lor sărbătoare e ziua când se acordă premiile Nobel? Sau premiile Oscar în cinematografie? În literatură, iarăși, există un număr impresionant de scriitori evrei, începând cu Elias Canetti.

„Am început un eseu în care e vorba despre un evreu"... îi spun Veronicăi. „Mariana"... „Brâncuși și Modigliani". Na, dă-l deoparte din pictura modernă pe Modigliani dacă poți. „Ai dreptate, Mariana, dar ai să-ți atragi râca antisemiților și știi că sunt destui"... mai încearcă Veronica să mă oprească. „Mi-e prieten Platon, dar mai prieten îmi e adevărul", închei eu discuția.

Deși i-am trimis de multișor revista „Argeș" și o xerocopie după articolul din „Acolada" referitor la Stalin, deși cred că le-a primit de vreo două-trei zile, Jeni (Eugenia Greceanu) nu dă niciun semn de viață. „Ori nu mă sună, ori dacă mă va suna o să zică ceva de „jidani", i-am spus Veronicăi. Nu trece bine un ceas, că mă sună Jeni. Și dă-i cu laude la adresa textului meu din „Acolada" despre Stalin, dar nici măcar pâs despre eseul dedicat lui Pascin. N-am de lucru și bag fitilul: „Ce părere ai despre felul în care arată revista? În loc de asta, Jeni dă pe goarnă ceea ce prevăzusem: „Mariana, ce ai tu cu jidanul ăsta? „Jidan, jidan", dar ce minune pictura lui.

Râdeam pe înfundate de răspunsul ei. În afară de „ce ai tu cu jidanul ăsta", n-a suflat o vorbă despre noul format al revistei, cu prima pagină color (superbul portret al principesei Diana Ghika) și a preferat să se plângă de boier Radu Greceanu care, zice ea, o toacă la cap până o înnebunește. Și acolo să te ții divagații domestic-conjugale sau conjugal-domestice. Și amândoi sunt crema cremei intelectuale...

După ce am pus telefonul în furcă, am sunat-o pe Veronica, să-i spun că Jeni a reacționat în parametrii prevăzuți. Am făcut haz amândouă de toată situația. Eu, răstignită între două prietenii ce se bat cap în cap, între o evreică și o antisemită.

jurnal

Știri de la Centrul Cultural Pitești

Centrul Cultural Pitești a organizat noi evenimente cultural-educative și de dezvoltare personală, publicate pe pagina oficială de Facebook a instituției și pe site-ul oficial (www.centrul-cultural-pitesti.ro), acțiuni la care publicul a avut acces în limita a 30% din capacitatea sălii. *Dintre ele, amintim:*

■ Lectură publică din creația scriitorului nepalez Kamal Dhungana, în cadrul proiectului cultural-educativ "Gânduri, Rostiri, Scrieri", coordonat de poeta Denisa Popescu.

"La 26 de ani, Kamal Dhungana, scriitor nepalez de origine indiană urcă, entuziast, treptele piramidei literare din Asia de Sud. Așa cum și în România generația tânără a început să-și exprime răspicat punctul de vedere, inclusiv în materie de paradigmă literară, și în Orientul Îndepărtat, valul schimbării vine cu nume, cu provocări, cu accente noi. Kamal Dhungana scrie direct, abrupt, aproape fără metafore, insistând asupra realităților crude, dezgolite de misterul care ajunge, de obicei, sub formă de abur de poveste, în Europa. Scrie poezie socială și poezie de meditație și crede, cu toată forța tinereții, că vocea lui, alăturată celorlalte, va fi auzită și luată în considerare. Versurile i-au fost publicate în reviste din Vietnam, China, Bangladesh, Serbia, Spania, India, Egipt, Palestina și, bineînțeles, în Nepal. În această perioadă, Kamal Dhungana așteaptă să-i iasă din tipografie prima antologie de poezie", informează Denisa Popescu.

■ Prelegerea cu tema *COVID 19*, în cadrul proiectului sub genericul "Decriptări Matematice", susținut de publicistul George Dănică.

„Numerele guvernează energiile, materiile, timpul care este comprimat sau decomprimat, trece mai repede sau mai încet, gravitația încetinește timpul, undele cosmice din galaxia Calea Lactee care trec și prin atmosferă afectează ciclicitatea, atmosfera, ritmul vieții biologice, magnetismul, totul", spune George Dănică, în încercarea de a decripta cu ajutorul numerelor fenomenul COVID.

■ Dialogul cu tema *Schimb de Generații*, în cadrul proiectului sub genericul „Muntele și fotografia", coordonat de salvamontistul și fotograful Ion Sănduloiu, directorul Serviciului Public Salvamont Argeș, avându-l invitat pe salvamontistul Andrei Nicuț.

■ **Dezbaterea cu tema *Violență și Speranță*,** susținută de viceambasadorul Statului Palestina la București, Excelența Sa, dr. Wael Al-Battrekhi, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul „Cultura Violenței și Violența Culturii", coordonat de jurnalistul și scriitorul de origine palestiniană Ahmed Jaber. Evenimentul a fost organizat în colaborare cu Clubul Româno-Arab de Cultură și Presă.

■ Prelegerea cu tema *Despre Iubire în Luna Iubirii,* oferită de scriitoarea Silvia Grigore.

"Luna Februarie este considerată luna iubirii, în înțelesul profan al lumii moderne, de parcă iubirea ar putea fi condiționată de spațiu sau de timp. Vorbim despre înțelesul ei existențial, ca fiind atât Creatorul însuși, cât și motivația gândirii de sine a acestuia. Iubirea de sine, iubirea aproapelui și iubirea întregii creații îl duc pe om la desăvârșire. Mântuirea prin iubire este țelul celor cărora le-a fost răsplătită căutarea spirituală. Evoluția prin iubire revendică un echilibru la care se ajunge prin identificarea pericolului extrapolării, luându-i-se astfel omului dreptul la unicitate. Vorbim așadar, despre cei doi exponenți religioși, Dragobete și Sfântul Valentin, despre alegerea lor ca experiență religioasă, dar mai ales despre faptul că iubirea nu se alege, ea se întâmplă", spune Silvia Grigore.

■ Dialogul cu tema *Conduita turistului în zona montană*, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul "Muntele ca o școală", coordonat de poetul și profesorul de filosofie George Badea, avându-l invitat pe președintele Clubului de Drumeție și Ecologie Montană "Drumeție prin Carpați", ing. Romulus Buncilă.

"Când ești pe munte să nu uiți de educația și buna creștere pe care trebuie să o ai ca om. Necuviința, asprimea și grosolănia nu înseamnă nici pe departe același lucru cu bucuria și puterea"este mesajul celor doi iubitori ai muntelui.

■ Spectacolul aniversar 13 ani cu P620, prilejuit de împlinirea a 13 ani de la înființarea Grupului Folk P620, constituit în cadrul Centrului Cultural Pitești de regretatul profesor de chitară și cantautor Tiberiu Hărăguș. "Este cea mai tristă aniversare a grupului, întrucât pe 25 februarie s-a împlinit un an de când domnul profesor Tibi ne-a părăsit, iar spectacolul nostru va fi un omagiu în memoria sa", spune Andrei Bulf.

■ Prelegerea cu tema *Restrângeri operate în domeniul libertății religioase.* O abordare teologică și juridică, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul "Cultură și Credință în Societatea Contemporană", coordonat de conf. univ. dr. Marius Andreescu, de la Facultatea de Drept a Universității Pitești, avându-l invitat pe Radu Zidaru, avocat, expert în libertate religioasă în cadrul FORB România (asociație pentru promovarea libertății religioase) și membru al Centrului de Studii Nomocanonice din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

"Conștiința nu poate fi concepută decât ca fiind liberă. Conștiința poate fi pervertită dacă omul alege să-L ignore sau să Îl refuze pe Dumnezeu sau alege răul și nu binele, dar nu poate fi supusă determinismului material, cauzal. Conștiința nu este o realitate materială, ci o însușire a sufletului uman nemuritor... Părintele Arsenie Boca afirma: Libertatea de conștiință este cel mai adânc bun spiritual pe care îl are omul la îndemână în viața sa. (...)

Deoarece libertatea de conștiință și libertatea religioasă sunt și drepturi fundamentale ale omului, statul ar trebui să se abțină de la orice ingerință în viața Bisericii. Conferința abordează aspecte precum: statutul juridic al Bisericii Ortodoxe; semnificații constituționale ale autonomiei cultelor; protecția juridică a libertății religioase; restrângerile operate de stat privind exercitarea libertății religioase și constituționalitatea acestora.", spune Marius Andreescu.

■ Prelegerea cu tema *Povestea Mănăstirii Curtea de Argeș,* oferită de istoricul Ștefan Dumitrache, viceprimarul municipiului Curtea de Argeș.

"Cu toții am auzit de Mănăstirea Argeșului și despre legenda culeasă și stilizată de Vasile Alecsandri, dar puțini știu care este adevărata poveste a mănăstirii, puțini știu despre vechea catedrală a lui Vlad Dracul aflată acolo, sau despre legătura dintre Mănăstirea Argeșului și moscheea lui Baiazid al II –lea Contemplatorul, aflată lângă intrarea în Bazarul din Constantinopol, actualul Istanbul", îi incită Ștefan Dumitrache pe cei interesați.

■ Prelegerea cu tema *Cântarea despre Guillaume,* în cadrul proiectului cultural-educativ "Istorie și Istorii cu Marin Toma", susținut de redactorul-șef al revistei- document Restituiri Pitești, dr. Marin Toma.

"Cântarea despre Guillaume este cu adevărat prototipul cântecului de geste; epopee eroică, ea este și un izvor cu adevărat util pentru toți pasionații de literatură medievală europeană. Și este disponibil pentru prima dată în limba română, într-o ediție filologică, mulțumită traducerii și analizei științifice realizate de Cristiana Papahagi (ediție critică apărută sub egida Editurii Polirom, în anul 2019). Cântarea despre Guillaume s-a păstrat într-o singură versiune, în manuscris, descoperită abia în anul 1901, și de atunci până acum nu a încetat să fascineze și să stârnească curiozitatea celor pasionați. Ca majoritatea epopeilor franceze, și aceasta are ca principal element al narațiunii conflictele dintre creștini și musulmani în prima parte a secolului al IX-lea, pe durata domniei regelui francez Ludovic cel Pios; existând, desigur, dualitatea bun și rău. Prezentarea noastră dedicată Cântării despre Guillaume deschide seria de conferințe având ca temă literatura medievală europeană; analizând deopotrivă textele, cât și contextul istoric descris de acestea", precizează Marin Toma.

■ Prelegerea cu tema *Ce natură umană lăsăm viitoarelor generații? – Perspective despre o „ecologie a spiritului"*, în cadrul proiectului sub genericul "Cugetările unui Om de Graniță", susținut de poetul și studentul la filosofie Radu Alexandru Dincă.

"Una dintre cele mai des întâlnite întrebări în discursul politic (la nivel global), mai ales în perioada campaniilor electorale, este: «ce natură/ce Pământ lăsăm generațiilor viitoare?». Răspunsul, după cum bine știm cu toții, este unul nu foarte optimist. Nu discutăm despre probleme de mediu, ci vreau să îmi pun o întrebare de natură filosofică cu privire la moștenirea pe care o lăsăm posterității: «ce natură umană lăsăm generațiilor viitoare?». Discursul se transferă așadar în sfera unei ecologii a spiritului. S-a modificat natura umană? Dacă da, mergem spre mai bine sau spre mai rău? Dacă nu, ar fi necesară o modificare? Ce înseamnă să ne îngrijim spiritul? Să practicăm un fel de «cura sui» în sens grecesc sau în sensul pe care îl folosește Fericitul Augustin? Sau să avem grijă de noi satisfăcându-ne nevoile dobândite social? Încerc să ating în discurs atât aceste puncte, cât și altele, în speranța (așa cum v-am obișnuit) că voi genera în dumneavoastră dorința de chestionare cu privire la această temă de gândire", spune Radu Alexandru Dincă.

■ Prelegerea cu tema *Șerban Vodă, fost ispravnic de Pitești,* în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul "Biografii de excepție", susținut de scriitorul și muzeograful Octavian Dărmănescu.

"Alături de Ivan Norocea, ctitorul bisericii "Sf. Mina" (1564), un mare diplomat și om de stat, domnul Constantin Șerban Basarab (1654-1658) este, cu siguranță, cel mai popular piteștean medieval. Celebritatea și-a câștigat-o involuntar, fiind voievodul cu cel mai lung exil din istoria noastră. La Pitești a fost mereu cinstit nu numai pentru zidirea unei biserici domnești ("Sf. Gheorghe", 1656), sora mai mare a actualei catedrale patriarhale, ci și pentru faptul că a ridicat micul târg de troc la rangul de oraș domnesc. Fost ispravnic de Pitești, el a fost secondat în binefacerile aduse orașului de către prima lui soție, doamna Bălașa, o creștină practicantă, ctitora, printre altele, a celui mai vechi spital muntenesc, rămas și azi ca mărturie la curtea domnească din Târgoviște. (...)

Constantin Șerban a venit la domnie cu detenta unui salvator. A desființat două anomalii feudale ale fostului domn: năpăștile (obligația sătenilor rămași de a plăti dările fugarilor) și legarea de glie a sătenilor care, pur și simplu, încă din 1636, erau păziți armat pentru a nu își căuta un stăpân mai bun sau pentru a nu fugi peste munți. A avut o domnie populară, dar scurtă, curmată de marea invazie turco-tătară din 1658-1659, probabil una dintre cele mai mari în consecințe: luarea în robie a foarte multor oameni, tragedie care a dus, la rându-i, la o curbă demografică din care Țara Românească și-a revenit cu greu. Fugar în Transilvania, Șerban Vodă se stabilește definitiv în sudul Ucrainei (pe atunci Polonia), unde și moare la adânci bătrâneți, căsătorit a doua oară cu doamna Nedelea. Urmăriți, așadar, un destin de poveste al uneia dintre figurile originale ale Evului Mediu românesc!" subliniază Octavian Dărmănescu.

■ Prelegerea cu tema *Religie și manipulare*, în cadrul proiectului sub genericul "Vaccin împotriva virusului manipulării", susținut de sociologul, scriitorul și jurnalistul George Smeoreanu.

"Religia, opiul popoarelor? Sunt masele manipulate de sistemele dogmatice? Să cercetăm", îi incită George Smeoreanu pe cei interesați.

■ Prelegerea cu tema *Culorile unui anotimp*, în cadrul Clubului literar-artistic "Mona Vâlceanu", coordonat de scriitoarea, editorul și profesoara de limba și literatura română Mona Vâlceanu.

"Clubul literar-artistic Mona Vâlceanu a adus mereu în actualitate tradiția culturală a frumosului nostru oraș dintre coline. M-am gândit să colorăm aceste zile de iarnă cu imaginile pe care ni le-au dăruit trei mari pictori, prieteni ai noștri. Evocăm cu emoție poezia și pictura maeștrilor Valeriu Pantazi, Gheorghe Pantelie și Augustin Lucici. Inițiați și deschizători de drumuri pe care sunt convinsă că alți talentați tineri le vor străbate", spune Mona Vâlceanu.

Rubrică realizată de **CARMEN ELENA SALUB**

actualitate

Fragmente din viața literară

■ În **„România literară”** (nr. 8/19 februarie 2021), Nicolae Manolescu vorbește despre „primele cărți” pe care le-a citit. Nu a fost precoce, abia pe la 12-13 ani a început cu adevărat să citească, de la Alecsandri la Jules Verne. „Ce m-a făcut să citesc tot ce-mi cădea în mână? Ba să mă mai și laud nu nesațiul meu de lectură. Am pariat cu un coleg că voi reuși să citesc toate cărțile scrise vreodată. Degeaba îmi opunea el calcule simple din care rezulta cât se poate de clar că mi-ar fi necesare câteva vieți pentru a-mi realiza visul. Acum știu ce înseamnă o viață, atunci habar n-aveam, așa că rămâneam neclintit pe poziția mea de cititor al tuturor cărților”. Pus pe mărturisiri (extrem de interesante), Nicolae Manolescu adaugă: „Totul s-a limpezit când am înțeles că primele mele poezii izvorau din plăcerea de a-i imita pe maeștri. O plăcere de care nu eram desigur conștient. Mă credeam poet, ce mai vorbă, sau prozator. În plus, Alecsandri și Topârceanu erau lesne de imitat. N-am niciun motiv să pretind că-mi făceam mâna pe versurile lor. În fond, îi pastișam fără să știu. Nu e greu să pastișezi poeți atât de bine ritmați și rimați. Ar mai fi mers și cu alții, doar că nu-i citisem încă. Cu fabulele, lucrurile stăteau cam la fel. Erau în fond niște scurte povestiri cu tâlc, gen de care mă simțeam atras tocmai fiindcă eram convins că-l pot ilustra și eu. Știam în sinea mea, poate nu chiar de la început, că nu am pic de sânge liric în vene. Mă pricepeam cât de cât să povestesc, iar Andersen ori Sadoveanu îmi priau de minune, dar când era cazul să spun ceva despre mine însumi, asta e lirica, constatam că n-am mare lucru de spus. În primii ani de facultate, am renunțat la poezie cu totul. Am ales să scriu nuvele. Învățasem să mă cunosc, deși doar pe jumătate. Îmi scăpase faptul că imitațiile mele erau în fond un act creator <<manque>>. Cu alte cuvinte, dovedeau mai degrabă spirit critic. Mult mai încoace am găsit în Călinescu ideea că, pentru a fi critic, trebuie să fi ratat în câteva genuri literare”.

■ În revista craioveană „**Mozaicul**” (nr.1/2021), am dat de un articol surprinzător semnat de cunoscutul istoric literar Stan V. Cristea, „Eminescu. Ipostaze ale biografiei prin operă”, în fapt o semnalare a apariției ediției a II-a a volumului „Eminescu” al lui Tudor Nedelcea. Primul studiu, semnalat ca „esențial” din cartea lui T. Nedelcea, este „Eminescu și socialismul”. Am citit, siderat, următoarele citate, neamendate de cronicar: Eminescu „era un militant, un patriot în sensul cel mai adânc al cuvântului” (p.20; corect!); că „n-a rămas indiferent nici față de ideile socialiste, care pluteau în Europa și încercau a găsi un sol prielnic și în țara noastră” (p.22). „Eminescu a fost interesat de ideile socialiste, de problemele muncii, de achitate, ceea ce <<este absolut normal pentru un gânditor care așază la baza progresului social munca>> (p. 23); că „a condamnat inegalitățile și nedreptățile sociale, fenomenele de aservire și exploatare, dorind o societate ideală bazată pe meritocrație și pe absența privilegiilor de clasă” (p. 24-25); fiind „un revoltat în raport cu societatea timpului său (p. 25) – în planul creației literare fiind arhicunoscute poeziile <<Vieața>> și <<Împărat și proletar>>, care ilustrează o asemenea atitudine”. De când Nicolae Ceaușescu mai cita la congrese din „Împărat și proletar”, nu am mai citit pe nicăieri despre marea legătură a lui Eminescu, poetul și gazetarul, cu socialismul!

■ Revista „**Actualitatea literară**” (ianuarie 2021) publică un studiu al colegului Virgil Diaconu, „Doctrina celor două iubiri”, din volumul al doilea, în lucru, al „Bibliei literare”. Am reținut, din editorialul „Despre <<Hora Unirii>> și unirea scriitorilor români” al lui Nicolae Silade următoarele considerații, cu care suntem de acord: „Haideți să vedem cum arată unirea în literatura română. După cum se poate observa, aici distanțarea s-a impus cu mult înainte de a fi decretată. Și ar fi fost frumos să fie vorba doar de o distanțare. În realitate, e o adevărată dezbinare, la care nu știm cum s-a ajuns, dar care s-a accentuat odată cu publicarea acelei liste canonice a literaturii române, în ideea (culmea!) de a marca taman 100 de ani de la Marea Unire. Apoi, a fost publicată pe Youtube, chiar de Ziua Culturii Naționale, <<o hartă vie a literaturii române de astăzi>>, care, prin exclusivismul său inerent, a adâncit și mai mult prăpastia dintre scriitori”.

■ Revista ieșeană „**Scriptor**” (nr. 1-2, ianuarie-februarie 2021), condusă de Lucian Vasiliu, pare a fi una dintre cele mai elegante reviste literare de la noi, cu un format atipic, tocmai bună de a fi citită. Nu intru în sumar, semnalând interviul pe care Robert Șerban i l-a luat lui Dorin Tudoran. Robert Șerban, cel care, prin 1993-1994, venea la Casa Studenților din Pitești la întâlniri literare studențești, simte nevoia să se prezinte: „Fac de mai bine de 25 de ani interviuri, de 20 de ani pentru televiziune, am făcut mai bine de 1000 de emisiuni de televiziune.” E un joc, nu cred că avea emoții în fața lui Dorin Tudoran (de când nu mai e Paul Goma, o să ne raportăm, volens-nolens, când vorbim de dizidență, la poetul fugit în SUA în 1985). Dialogul nu e unul prea ferice. Robert Șerban întreabă: „A mai contat literatura, v-ați mai făcut vreo proiecție ca scriitor?” La care Dorin Tudoran răspunde franc: „M-am plictisit să tot spun că nu a mai contat deloc. În momentul când am plecat din România, multă lume a uitat, am și declarat, că pentru mine literatura, ca preocupare principală dispare. De aceea și titlul unei cărți care a reapărut acum, un titlu care ar fi trebuit să o ajute să apară în România, era Viitorul facultativ”.

În revista de cultură „**Ateneu**” (ianuarie 2021), descoperim un „Autointerviu. Trei întrebări esențiale pentru mine”, de Liviu Franga. Autorul crede, corect(!), că „fiecare rând pe care îl public într-o revistă de cultură este, pentru mine, o părticică dintr-un jurnal, nenumit și nețiunut ca atare”.

JEAN DUMITRASCU

Adrian Vasiliu

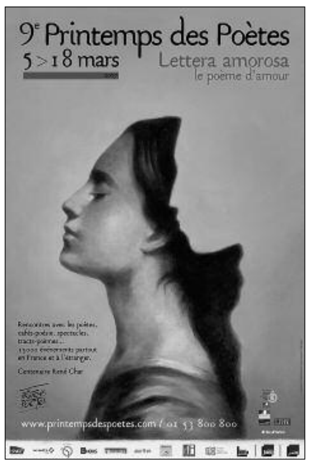
Muzică și muzichie

Binele suprem

V-ați gândit vreodată de câte ori ați auzit, de obicei din gura politicienilor, că motivul pentru care se iau decizii care nu ne plac sau care ne fac viața mai grea este binele general, binele suprem? Adică îți tai salariul, cum zicea un partid acum dispărut, acum mai bine de un deceniu, dar o fac pentru economia patriei. Sau nu-ți dau căldură și îți tai și lumina la orele cele mai importante din zi, ne spunea Ceaușescu, dar o fac pentru a plăti datoriile țărișoarei, ca să fie pe deplin independentă. Mie exact la situațiile astea, și la multe altele similare, mi-a zburat gândul când am ascultat “The Greater Good”, o piesă care va apărea pe următorul album al uneia din trupele mele favorite, Moonspell, pe care am văzut-o, ultima dată, la un festival mic și frumos, Posada, la Câmpulung, cu câteva luni înainte de pandemie. Din punct de vedere științific, binele suprem este un concept sociologic, care implică beneficiul publicului, al mai multor oameni decât propria persoană. Dar, așa cum se poate observa și din clipul piesei cu pricina, de altfel interzis pe YouTube pentru utilizatorii minori, ideea asta poate și chiar dă naștere la inegalități imense și la fapte extrem de nocive pentru exact aceiași oameni în favoarea cărora se presupune că ar fi aplicat conceptul. Iar aici vedem ca într-o oglindă pe care n-am prea vrea s-o privim că omul modern, de la început de mileniu 3, poate fi un monument de egoism. Mulți ne preocupăm de distracțiile pe care, iată, pandemia ni le-a luat, fără să ne gândim mai mult de-o secundă, în cel mai bun caz, la miliardele de cetățeni ai lumii care-au pierdut mult mai mult, adică locul de muncă, mâncarea pe care-o pun pe masă sau acoperișul pe care îl au deasupra capului, ca să nu mai vorbim de prețul suprem, plătit pandemiei de mult prea mulți oameni în fiecare zi. Și asta pentru că deciziile luate pentru binele suprem al tuturor aparțin celor mai puternici, adică reprezentanților statelor bogate. De asta vorbim, de exemplu, de 150 de milioane de vaccinuri aplicate până acum, dintre care doar vreun milion pentru pământenii din țările sărace. Binele suprem pe care ni-l propovăduiesc liderii noștri nu este al tuturor, ci doar al unora. Dar toți plătesc. Cu taxe, cei mai norocoși, cu libertăți și uneori chiar cu viața, ceilalți.

Număr ilustrat cu afișe ale Festivalului „Le Printemps des Poètes”/„Primăvara Poeților”

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, vă rugăm să trimiteți materiale originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc.
Revista **Argeș** primește doar texte în format electronic, cu diacritice, corectate.

universalia

Revista **ARGEȘ** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2021, costul abonamentului fiind de 50 lei/an.
Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEȘ
● **Revistă lunară de cultură**
● Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Pitești** și a **Uniunii Scriitorilor din România**
● Editată de **Centrul Cultural Pitești**
● Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **LEONID DRAGOMIR**
(leoniddragomir@yahoo.com)
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU**
(fusaru@gmail.com, https://fusaru.blogspot.com/)
Consilier editorial: **NICOLAE OPREA**
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacția:
Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la VENUS PRINTING SOLUTIONS Iași

Ludwig Binswanger

Analiza existențială și psihoterapia

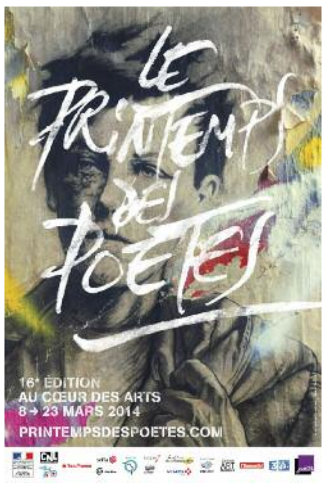
Traducere - ROMEO LEFTER

Organizatorii acestui Congres m-au rugat să vă întâmpin cu un discurs despre analiza existențială(Daseinsanalyse) și psihoterapie. Solicitarea se datorează în mod evident faptului că vă aflați în locul de naștere al analizei existențiale ca metodă de cercetare psihiatrico-fenomenologică. Subliniez noțiunea de *cercetare științifică* pentru că, dacă psihanaliza lui Freud sau învățătura lui Jung au apărut dintr-o nemulțumire legată de psihoterapia precedentă, datorându-și astfel originea și dezvoltarea impulsurilor și scopurilor psihoterapeutice, orientarea către cercetarea existențială în psihiatrie a apărut din nemulțumirea față de eforturile pentru dobândirea recunoașterii științifice; așadar analiza existențială își datorează originea și dezvoltarea în încercarea de a obține o nouă înțelegere științifică a provocărilor psihatriei, psihopatologiei și psihoterapiei pe baza analizei existenței(Daseinsanalytik), așa cum a fost dezvoltată în remarcabila lucrare a lui Martin Heidegger, „Ființă și timp". Acum psihologia și psihoterapia - ca științe - sunt preocupate de „om", dar nu primordial de omul bolnav mintal, ci de om ca atare. Noua înțelegere a omului, pe care o datorăm analizei existențiale a lui Heidegger, își are bazele în noua concepție conform căreia omul nu mai este perceput în termenii unei teorii - fie ea mecanicistă, biologică sau psihologică - ci în termenii unei elucidări fenomenologice a structurii totale sau a articulării totale a existenței ca fapt-de-a-fi-în-lume (In-Der-Welt-sein). Ceea ce înseamnă această expresie, fundamentală pentru înțelegerea analizei existențiale, din păcate nu pot dezvolta aici; vom sublinia doar că aceasta cuprinde, în egală măsură, lumea proprie a individului și relațiile simultane și extinse împreună cu oameni și cu obiecte. Din păcate, nu mă pot apleca acum nici în cercetarea diferenței dintre o analiză ontologico-fenomenologică a existenței, o analiză existențială empirico-fenomenologică și o descriere, clasificare și explicare discursiv-empirică.

...în psihiatrie, metoda de cercetare existențial-analitică are de investigat structura existenței ca fapt-de-a-fi-în-lume așa cum Heidegger a subliniat-o și a conturat-o mai departe pe diferite căi noi.

La un moment-dat, în interpretarea sa dată viselor, Freud spune că psihiatrii „au abandonat prea devreme stabilitatea structurii psihice". Analiza existențială poate spune același lucru, deși într-un sens complet diferit. Freud, așa cum bine știm, a avut în minte stabilitatea articulației dintre povestea vieții cu structura psihică, spre deosebire de psihiatrii din vremea sa care, cu prima ocazie, au considerat structura psihică întreruptă, recurgând în locul ei la procesele fiziologice ale cortexului cerebral. Analiza existențială, pe de altă parte, nu este preocupată de soliditatea structurii interne a poveștii vieții, dar în schimb se preocupă de soliditatea structurii transcendentale care precede, care stă *a priori* la baza structurilor psihice ca însăși condiție a posibilității lor. Regret că nu pot explica în detaliu aspectele filosofice kantiene utilizate aici într-un sens mult mai larg; cei dintre dumneavoastră familiarizați cu filosofia vor înțelege cu ușurință. Doresc să subliniez că nu avem în intenție să introducem filosofia în psihologie sau psihiatrie ci, mai degrabă, să scoatem la lumină bazele filosofice ale acestor științe. Evident, acest lucru are, la rândul său, un efect asupra înțelegerii a ceea ce constituie obiectul sau domeniul lor științific. Efectul se dezvăluie în constatarea că am învățat să descriem diversele psihoze și nevroze ca devieri specifice *a priori* ale structurii transcendentale a umanității individului, adică a ceea ce francezii numesc *„condition humaine"*.

Notăm în treacăt că, în psihiatrie, metoda de cercetare existențial-analitică are de investigat structura existenței ca fapt-de-a-fi-în-lume așa cum Heidegger a subliniat-o și a conturat-o mai departe pe diferite căi noi. Astfel, de exemplu, avem studiile sale asupra diferitelor „dimensiuni" existențiale, precum înălțime și adâncime, existență și rezistență(Materialität), lumina și culoarea lumii, plinătatea sau goliciunea existenței etc. Investigarea proiectelor lumii psihotice sau nevrotice și a structurilor existențiale precum cele pe care le considerăm ca fiind maniacale, depresive, schizofrenice sau compulsive, ne-au ocupat atât de mult pe noi cei implicați în acest domeniu încât ne-au mai rămas la îndemână doar sugestiile cu privire la semnificațiile cercetării existențial-analitice a psihoterapiei. Voi indica acum câteva dintre principalele tendințe ale acestei relații.

O psihoterapie bazată pe analiza existențial-analitică investighează viața istorică a pacientului care urmează să fie tratat la fel ca și orice altă psihoterapie, însă în modul său propriu. Ea nu explică *povestea vieții* și ideosincraziile patologice în conformitate cu învățăturile vreunei școli de psihoterapie sau prin intermediul unor categorii preferate. În schimb înțelege această *poveste a vieții* ca pe o modificare a întregii structuri a faptului-de-a-fi-în-lume al pacientului, așa cum am arătat în studiile mele cuprinse în volumul „Despre zborul ideilor"(Uber Ideenflucht), în studiile dedicate schizofreniei și, mai recent, în cazul „Suzanne Urban".

O psihoteraie pe baze existențial-analitice continuă nu doar prin a arăta pacientului unde, când și în ce măsură a ratat în a realiza plenitudinea umanității sale, ci încearcă să-l facă să experimenteze acest lucru cât mai radical posibil, cum, asemeni constructorului Solness al lui Ibsen, și-a pierdut calea rătăcind prin „înălțimile aerului" sau prin „lumea eterică a fanteziei". În acest caz psihoteraputul ar putea fi comparat cu cineva informat precum, de exemplu, un ghid montan, familiar cu particularitățile terenului, încearcă readucerea înapoi, în vale, a turistului începător, paralizat de incapacitatea sa de a îndrăzi să continue sau să se întoarcă. În mod contrar, terapeutul existențialist-analitic caută să permită pacientului depresiv să iasă din lumea sa subteran-cavernoasă și să-și câștige din nou drumul „pe pământ", revelându-i că acesta este singurul mod în care poate realiza plenitudinea posibilităților umane. Și, din nou, terapeutul orientat existențial-analitic îl va scoate pe schizofrenicul răsucit din lumea autistă a distorsiunii și lipsei de simțire în care trăiește și acționează, readucându-l în lumea comună, în „koinós kósmos"-ul(κοινὸν κόσμον) lui Heraclit; sau se va strădui să ajute o pacientă care, după cuvintele ei, trăiește „în două viteze" să și le „sincronizeze"(din nou, folosind propria experiență). Încă odată terapeutul va vedea, așa cum s-a văzut într-un caz de anorexie mentală documentat de Roland Kuhn[1], că obiectivul este atins mult mai rapid dacă, în locul explorării structurilor temporare, se explorează structurile spațiale ale unei anumite lumi a pacientului. A fost o surpriză pentru noi să descoperim cât de ușor unii pacienți - de altfel nu foarte inteligenți sau educați - s-au dovedit accesibili unui tip de explorare existențialist-analitică și cât de bine s-au simțit înțeleși în singularitatea lor. Aceasta este, la urma urmei, o condiție indispensabilă a oricărui succes psihoterapeutic.

Indiferent dacă analistul existențial a fost predominant psihanalist sau predominant Jungian, el va sta mereu pe același plan cu pacientul, planul existenței comune. Prin urmare, el nu-l va reduce pe pacient la nivelul unui obiect pentru a-i deveni subiect, ci va vedea în el un partener existențial. Prin urmare, întâlnirea dintre ei doi nu va fi un „contact psihic" analog contactului dintre două baterii, ci o întâlnire pe ceea ce Martin Buber numește „marginea ascuțită a existenței", o existență care, în esență, „este în lume" nu doar ca sine, ci ca un fiind-împreună unul cu celălalt, în relaționare, conexiune și iubire. De asemenea ceea ce începând cu Freud s-a numit *transfer*, devine în existențialismul-analitic un soi de întâlnire. Căci întâlnirea este un fapt-de-a-fi-laolaltă[2] cu ceilalți în *prezență autentică,* petrecându-se în prezent, un prezent aflat într-o relație de continuitate cu *trecutul* și care oferă în el posibilitatea unui *viitor*.

Probabil veți fi de asemenea interesați de poziția analizei existențiale față de vis și aceasta în ceea ce privește psihoterapia. Aici, din nou, este ștearsă orice „explicație" teoretică a visului, în special din exegeza pur sexuală a conținutului viselor, specifică psihanalizei; mai degrabă visul este înțeles - așa cum am explicat cu mult timp în urmă - ca un mod specific al faptului-de-a-fi-în-lume, cu alte cuvinte ca o lume specifică și un mod specific de a fi. Aceasta înseamnă că în vis vedem omul întreg, toate problemele sale, într-o altă modalitate existențială decât în starea de veghe, dar pe fundalul și structura articulației a priori a existenței. Astfel visul este de o importanță terapeutică esențială pentru analistul existențial. Căci tocmai prin intermediul structurii viselor el devine, în primul rând, capabil să-i arate pacientului structura faptului-de-a-fi-în-lume într-o manieră comprehensivă și, în al doilea rând, el poate, bazându-se pe aceasta, să-l elibereze pentru totalitatea posibilităților existențiale ale ființei, cu alte cuvinte pentru deschiderea *stării de hotărâre* (Entschlossenheit); el poate astfel - folosind expresia lui Heidegger - să „re-aducă" (zurückholen) existența din existența visului la o capacitate autentică de a fi el însuși. Deocamdată mă voi referi la lucrarea lui Roland Kuhn „Despre structura existențială a unei nevroze" publicată în Jahrbuch für Psychologie und Psychotherapie. Vă cer doar să nu vă imaginați structura existențială ca pe ceva static, ci ca pe ceva care se află într-o continuă schimbare. În mod similar, ceea ce numim nevroză reprezintă un *proces* existențial modificat atunci când îl comparăm cu starea de sănătate. Astfel, analiza existențială înțelege sarcina psihoterapiei ca fiind deschiderea de noi posibilități structurale către astfel de procese existențiale alterate.

Așa cum puteți observa, analiza existențială, în loc să vorbească în concepte teoretice precum pricipiul plăcerii sau principiul realității, investighează și tratează persoana bolnavă mental în ceea ce privește structurile, articulațiile structurale și alterările structurale ale existenței sale. Prin urmare, nu are în niciun caz conștiința ca singurul său obiect, așa cum s-a afirmat eronat, ci mai degrabă întregul om, înainte de orice discuție despre conștient și inconștient sau chiar între trup și suflet; căci structurile existențiale și alterările acestora pătrund întreaga sa ființă. În mod evident analistul existențial, în măsura în care este terapeut, cel puțin la început nu va putea să renunțe la distincția dintre conștient și inconștient care derivă din psihologia conștiinței și care este legată de meritele și dezavantajele sale.

Făcând bilanțul relației dintre analiza existențială și psihoterapie, se poate spune că analiza existențială nu poate renunța, pe perioade lungi, la metodele psihoterapeutice tradiționale; aceasta, totuși, poate fi eficientă terapeutic doar în măsura în care reușește să-i deschidă omului bolnav o înțelegere a structurii existenței umane permițându-i să-și găsească drumul înapoi, de la nevroticul sau psihoticul rătăcit, cu o percepție perforată sau răsucită a existenței și a lumii către un individ cu libertatea de a putea dispune de propriile sale capacități existențiale. Acest lucru presupune că analistul existențial, în măsura în care este psihoterapeut, nu are doar competențe existențial-analitice și psihoterapeutice, ci trebuie să îndrăznească să riște punerea la bătaie a propriei existențe în lupta pentru eliberarea partenerului său.

Kreuzlingen, 1958

---

[1] Roland Kuhn(1912-2005) - psihiatru elvețian, descoperitor al efectelor antidepresive ale imipraminei.

[2] Mitsein în terminologia heideggeriană, ființă laolaltă (eng. being-with)

universalia